

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗА 2019. ГОДИНУ

Београд, јун 2020.

САДРЖАЈ:

1. УВОДНИ ДЕО	1
1.1. Становништво Београда	2
2. ДЕЛАТНОСТ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД	33
3. ГРАДСКИ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД КАО ПРУЖАЛАЦ УСЛУГА	37
3.1. Простор и опрема/услови рада у 2019. години	39
4. КОРИСНИЦИ УСЛУГА ГРАДСКОГ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД	45
4.1. Укупан број корисника	45
4.2. Старосне групе корисника према оствареним правима, примењеним мерама и пруженим услугама у Градском центру за социјални рад	49
4.2.1. Деца	49
4.2.2. Пунолетни корисници (млади, одрасли и старији)	56
4.2.3. Социо-материјално угрожене породице	59
4.2.4. Деца са проблемима у понашању	64
4.2.5. Жртве насиља	70
4.2.6. Особе са инвалидитетом	79
5. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА КОЈА СЕ ФИНАНСИРАЈУ ИЗ БУЏЕТА ГРАДА	83
6. ПОСЛОВИ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД НА ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА, ПРИМЕНИ МЕРА И ОБЕЗБЕЂИВАЊУ УСЛУГА	91
6.1. Послови процене и планирања	91
6.2. Супервизијски послови	92
6.3. Управно-правни послови	94
6.4. Услуге – неодложне интервенције	94
7. САВЕТОВАЛИШТЕ ЗА БРАК И ПОРОДИЦУ	96
8. ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПОСЛОВЕ ПЛАНИРАЊА И РАЗВОЈА	104
8.1. Рад по приговорима – законска основа и сврха обраде приговора	104
8.2. Рад по осталим захтевима	107
8.3. Рад по захтевима за стручну помоћ	108
8.4. Усавршавање и обука запослених у ГЦСР	108
9. ИСТРАЖИВАЧКИ РАД У ОДЕЉЕЊУ ЗА ПЛАНИРАЊЕ И РАЗВОЈ	115
10. АКТИВНОСТИ ГРАДСКОГ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У БЕОГРАДУ	117
10.1. Пројектне активности	117
11. ЗАКЉУЧАК	119

ГРАДСКИ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У БЕОГРАДУ	БЕОГРАД
година оснивања	1991.
директор	Зорица Павловић
електронска пошта	info@gcsrbg.org
адреса и пош. број	Руска 4
телефон/факс	2650-329; 2650-925

1. УВОДНИ ДЕО

Извештај о раду Градског центра за социјални рад у Београду за 2019. годину се односи на кориснике који се налазе на евиденцији Градског центра за социјални рад у Београду, запослене раднике центра, просторну и техничку опремљеност.

Намењен је свим заинтересованим странама, Управном одбору Градског центра за социјални рад у Београду, Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Републичком заводу за социјалну заштиту и Скупштини Града Београда. Извештај о раду је разматран и усвојен на седници Управног одбора која је одржана 25.06.2020. године.

Извештај има три основна циља: *први* - да утврди основне карактеристике и трендове развоја капацитета Градског центра за социјални рад у Београду као кључног актера социјалне заштите: *други* - да утврди карактеристике и положај у заштити, који имају појединци, породице и осетљиве групе као корисници у систему социјалне заштите и *трећи* - да утврди капацитет и квалитет у обављању основних послова центра за социјални рад и њихових исхода или ефеката у остваривању права, примени мера и обезбеђивању услуга социјалне заштите, а посебно услуга у локалној заједници.

Доношењем Закона о социјалној заштити 2011. године Центар за социјални рад је добио свој нови професионални профил, подржан законским решењима о финансирању. Увођењем нових института истовремено је преузео и посебну одговорност у покретању иницијатива на подручју које покрива у складу са усвојеним стратешким плановима развоја (реформе) социјалне заштите и има пресудну улогу у остваривању циљева социјалне заштите.

Да би успешно остваривао поверене обавезе, Градски центар за социјални рад мора да ради и на сопственом развоју, да јача и да унапређује материјалне и технолошке услове за рад и да усавршава и обуком запослених јача њихове капацитете.

Основу за израду овог извештаја чини база података о раду свих одељења Градског центра за социјални рад у Београду за 2019. годину као и подаци Републичког завода за статистику (РСЗ), Националне службе запошљавања, Републичког фонда за пензијско–инвалидско осигурање.

Формат извештавања у оквиру прописаног минимума садржи информације о корисницима и њиховим породицама, о врстама и нивоима услуга, приступу и квалитету услуга, задовољству корисника услугом, исходима и циљевима који су постигнути из индивидуалног плана услуге и учешћа корисника у процесу пружања услуге.

Такође садржи и информације о запосленима у Центру за социјални рад, активностима које су у функцији постављених циљева и податке о континуираном стицању знања и вештина запослених.

Подаци за израду извештаја су прикупљени у контакту са надлежним особама у свим одељењима Градског центра за социјални рад. У првој фази обраде подаци су систематизовани за свако одељење Градског центра за социјални рад појединачно и на крају обједињени за Град Београд у целини.

1.1. Становништво Београда

Као основни чинилац и покретач развојних процеса, становништво и демографски ресурси чине важну компоненту укупног друштвено-економског развоја једног простора и једно су од кључних полазишта у вредновању узрочно-последичних детерминанти друштвених, социјалних и политичких прилика. У том контексту значајно је истаћи да је стабилан, природан и позитиван развој становништва једна од темељних друштвених вредности и незаобилазна компонента промишљене и активне популацијске политике.

Основне информације о Београду

Град Београд је јединица локалне самоуправе која уједно има положај и регионалне самоуправе. У оквиру тих овлашћења Град одлучује о потребама и интересима грађана од локалног значаја. У Београду је устројено 157 насеља распоређених у 17 општина. Град се простире на 3.226 км²; густина насељености (број становника по км²) је 521 становник.¹ Београдски регион представља зону најгушће насељености, јер је готово пет пута гушће насељен од осталих региона у Републици Србији.

¹ „Резултати Пописа становништва 2011. године по први пут су исказани и у складу са новоуведеном номенклатуром статистичких територијалних јединица (НСТЈ или НУТС по међународној скраћеници) по којима је 2009. године Србија подељена на статистичке функционалне територијалне целине сврстане у три нивоа. Постоје две функционалне целине нивоа НСТЈ-1 (Србија – север и Србија – југ), које у свом саставу имају целине нивоа НСТЈ-2 које носе назив "регион" (Београдски регион и Регион Војводине у оквиру Србије – север и региони Шумадија и Западна Србија, Јужна и Источна Србија и Косово и Метохија који сачињавају Србију - југ). Сваки статистички регион се састоји од функционалних целина нивоа НСТЈ-3 које су назване "области", а чије се границе и називи у потпуности поклапају са постојећим управним окрузима.“ Извор: РЗС, 2011.

Број становника града

Према подацима пописа становништва из 2011. године Београд је имао 1.659.440 становника, што чини 23,1% становништва Србије (без Косова и Метохије). У међупописном периоду (2002/2011) број становника је повећан за 5,3%, што је последица, пре свега, миграционе компоненте. Према процени броја становника средином 2018. године Београд је имао 1.690.193 становника.²

На основу релевантних статистичких и демографских података Београд је више деценија суочен са дубоком демографском кризом, посебно са процесима депопулације и старења становништва, као дугорочним, глобалним демографским процесима, те парцијалним депопулацијским процесима, као што су репродукцијски и генерацијски. Попис становништва 2011. године јасно је потврдио раније прогнозе да ће се Београд суочити са природном депопулацијом, која означава негативан природни прираштај, као и са другим негативним демографским трендовима, пре свега, процесом старења становништва.

Графикон бр. 1

Као што се може видети на графику, већи део посматраног периода, Београд карактерише повећање броја становника као резултат, пре свега, механичког прилива, али и позитивне стопе природног прираштаја. Међутим, резултати Пописа из 2002. године указују на почетак процеса успоравања раста броја становника и изразито негативне тенденције

² Извор: ДевИнфо, РСЗ

кључних демографских обележја. Негативне тенденције у природном кретању становништва Београда присутне су више деценија и један су од изразито неповољних чинилаца у развоју становништва града. Пре свега, становништво се не обнавља природним путем, услед ниског нивоа рађања, чији је прецизан показатељ стопа укупног фертилитета.³

Природна депопулација (више умрлих него рођених) по први пут има изразито негативне вредности од 1992. године, а најнижу вредност бележи 2000. године, када је износила -3,3 промила.

Следи приказ основних контингената и индикатора становништва Београда, као и виталних догађаја - природног кретања становништва Града.

Графикон бр. 2⁴

³ Стопа укупног фертилитета представља број живорођене деце по једној жени старости 15–49 година. Стопа укупног фертилитета налази се испод прага просте репродукције, а за последњих десет година смањена је са 1,6 на 1,4 детета по жени, што указује на константни пад рађања, поремећаје у структурама становника и обрнуто.

⁴ Извор: РСЗ «Општине и региони у РС, 2018»

Природно кретање становништва- витални догађаји

Табела бр. 1

Београдски регион	Број становника средином године	Број живорођених на 1000 становника	Број умрлих на 1000 становника	Број умрле одојчади на 1000 живорођених	Природни прираштај на 1000 становника
2010	1.639.505	11.1	12.5	5.9	-1.4
2011	1.658.151	10.7	12.2	5.8	-1.5
2012	1.664.218	11	12.5	5.9	-1.4
2013	1.669.552	10.8	12.2	5.7	-1.4
2014	1.678.045	11	12.4	4.9	-1.4
2015	1.679.895	10.9	12.6	4.5	-1.7
2016	1.683.962	10.7	12.4	5.3	-1.7
2017	1.687.132	10.7	12.9	4.1	- 2.2
2018	1.690.193	10.6	12.7	4.1	- 2.1

Табела бр. 2

	Београдска област 2018.	Број становника процена средином године	Стопа живорођених	Стопа природног прираштаја	Стопа смртности одојчади	Стопа умрлих
1	Барајево	26.885	7.9	- 6	0	13.8
2	Вождовац	168.841	10.9	- 2.2	1.1	13.2
3	Врачар	57.607	11.4	- 2.3	0	13.7
4	Гроцка	85.585	9.3	- 1.4	7.4	10.7
5	Звездара	165.739	11.6	0.3	3.1	11.3
6	Земун	174.197	10.6	- 1.1	3.2	11.7
7	Лазаревац	56.865	10	- 2.6	3.5	12.7
8	Младеновац	51.889	9.5	- 5.9	2	15.4
9	Нови Београд	213.742	10.5	- 2.6	3.1	13.1
10	Обреновац	72.124	9.8	- 3.6	8.5	13.4
11	Палилула	183.003	11.8	- 0.3	6.5	12.1
12	Раковица	108.198	9.6	- 3.2	1	12.8
13	Савски венац	35.732	12.3	- 4.4	13.7	16.7
14	Сопот	19.819	10.1	- 5.6	0	15.6
15	Стари град	45.253	11.2	- 5.3	4	16.5
16	Сурчин	46.406	10	- 1	2.1	11.1
17	Чукарица	177.338	10.4	- 2.2	7.1	12.4
	Београдска област	1.690.193	10.6	- 2.1	4.1	12.7

Административно подручје Београда чини 17 општина које карактерише неуједначен демографски развитак и специфични процеси, са различитим трендовима демографског старења, што утиче и на различите динамичке и структурне особености унутар контингента старих појединих општина. У односу на последњи Попис, када је позитивна стопа природног прираштаја забележена једино на општинама Звездара и Сурчин, последњи подаци показују да све општине Београда имају негативан природни прираштај, при чему се истичу приградске чије су вредности ове стопе приближне стопама тзв. урбаног језгра Града. Основни покретач депопулације и промена у старосној структури становништва управо је низак ниво рађања који не обезбеђује природно обнављање становништва, чему треба додати и посебно демографско ограничење у развоју становништва, а то је процес старења.⁵

Према подацима о процени броја становника по старости и полу, као и претходних година, на рангу општина са највећим процентом становништва 65 и више година у укупном становништву и даље су општине: Стари град (23, 9%), Сопот (23,6%), Барајево (23,4%) Врачар (22,2%),) и Савски венац (22%).

Графикон бр. 3

У посматраним периодима, у Београду се десио енорман раст броја старијих особа који је повећан за 14,09% у пописном периоду од 1948. до 2011. године, док је укупан број становника града повећан за свега 2,5 пута.

⁵„Нарочито интензивно ће бити старење популације старих. Према средњој варијанти пројекција броја особа старих 80 или више година за пола века ће се утростручити и представљаће четвртину укупног броја старих, односно удео најстаријих лица ће се у укупној популацији повећати са 1,9 колико је износио 2002. на 6,2% 2052“. Мирјана Рашевић, 2009.

Демографски процеси и промене у укупном становништву Београда с наглашеним индексом пораста старијих од 65 година, интензивирају се већ у међупописном периоду (1961-1991), а у периоду од 2000/2011 године, они попримају дивергентне трендове, тако што укупно становништво опада, а старо је у континуираном порасту, с просечном годишњом стопом раста од 5,07%. Према последњим подацима РЗС, удео становништва старијег од 65 година износи 19,18% укупног становништва Града. Истовремено, Београд спада у регионе са највећим учешћем најстаријег становништва, а као највећа урбана агломерација и изразито имиграционо подручје, узимајући у обзир неповољне демографске процесе, у Београду се и у наредним деценијама очекује пораст старих лица.

Графикон бр. 4

Као дугорочни процес, демографско старење је и узрок и последица (у међусобној каузалности) укупне и природне депопулације Града, што представља озбиљан проблем, не само за стабилан и природан развој становништва, већ и за његов друштвено-економски развој. Промене у старосном/добном саставу становништва испољавају се као два глобална демографска процеса: смањивање удела младих уз истовремено повећавање удела старог становништва. Целовито разумевање досадашњих развојних процеса, али и предвиђање развојних перспектива Града, немогуће је без разматрања и вредновања њихових демографских аспеката, јер се демографски и друштвено-економски развој једне агломерације и заједнице налазе у сложеној и интерактивној међусобној узрочно-последичној повезаности.

Табела бр. 3⁶

Индикатор	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Коефицијент укупне зависности [стопа]	43.5	44.3	45.4	46.7	48.2	49.5	50.6	52
Коефицијент зависности млађег становништва [стопа]	20.2	20.4	20.8	21.2	21.7	22.1	22.5	22.8
Коефицијент зависности старијег становништва [стопа]	23.4	23.8	24.6	25.5	26.4	27.3	28.2	29.1

Као један од показатеља старења становништва, коефицијент зависности старијих, нешто је повољнији за београдски регион у односу на Републику. Ипак, уз тренд опадања стопе наталитета, који непосредно утиче на обим младог контингента становништва, може се очекивати смањење становништва у радно и репродукционо највиталнију кохорту са негативним последицама на динамику и структуру економског развоја Београда.

Старосно-полну структуру становништва Београда карактерише несразмер између најмлађег и старијег становништва, тако да је мушка популација у просеку млађа, док женска доминира у групи изнад 65 година. Аналитички показатељи старосне структуре показују да је становништво Београда ушло у „**дубоку демографску старост**“.⁷ У раздобљу од 1991. до 2002. године знатно је смањен удео младих, радно способних, а значајно повећан удео старог становништва.

⁶ Извор: РСЗ „**Стопа укупне зависности становништва** представља однос становништва старог од 0 до 14 и 65 и више година, према становништву старом од 15 до 64 године, процењеног средином године посматрања. **Стопа зависности млађег становништва** је однос између укупног броја младих од 0 до 14 година и броја лица радног узраста (од 15 до 64). **Стопа зависности старијег становништва** је однос између укупног броја старијих особа у годинама када су они углавном економски неактивни (старости 65 и више година) и броја лица радног узраста (од 15 до 64)“

⁷ Извор: РСЗ „Према критеријуму **просечне старости** демографи разликују седам стадијума демографске старости: рана демографска младост – до 20 год; демографска младост: 20-24; демографска зрелост: 25-29; праг демографске старости: 30-34; демографска старост: 35-39; дубока демографска старост: 40-43; најдубља демографска старост: 43 и више година“

На следећем графику приказана је структура становништва Београда по петогодишњим старосним групама

Графикон бр. 5

Неповољна старосна структура становништва Београда огледа се, пре свега, у индексу демографског старења, мереног односом младог (испод 15 година) и старог становништва. Број особа млађих од 15 година повећан је 2011. у односу на претходну пописну годину за 14.433, док се обим старих лица повећао за 50.136. Према последњим подацима из 2018. године, број младих испод 15 година износио је 15,01 %, а старијих више од 65 година 19,18 % укупног броја становника Града.

Такође, имајући у виду значајност података о фертилитету женског становништва⁸, подаци о броју живорођене деце релевантни су за сагледавање коначног и досадашњег ефективног фертилитета, као и за сагледавање обима неучествовања жена у

⁸ Извор: РСЗ „Општа стопа фертилитета представља однос између укупног броја живорођених и женског фертилног становништва (15–49 година) током једногодишњег периода. Специфичне стопе фертилитета представљају однос између броја живорођених, рођених од мајки одређене старости, према 1.000 жена те исте старости. Стопа укупног фертилитета представља укупан број живорођене деце на једну жену, односно збир специфичних стопа фертилитета.“

репродукцији. У том смислу, од укупног броја женског становништва које нису рађале, највећи је проценат (36,6%) старосне доби 20-29 година, дакле периода оптималног фертилитета (жене од 20 до 34 године), али није занемарљив ни удео жена старосне доби од 30 до 39 година (19,3%). Према резултатима Пописа становништва из 2011. године, чак 42,8% жена старих између 30 и 34 године било је без деце. Стопа укупног фертилитета 2018. године износила је 1.50 и више деценија не обезбеђује просту репродукцију становништва.

Табела бр. 4⁹

Женско становништво старо 15 и више година према брачном статусу и броју живорођене деце Београдски регион									
	Укупно	Није рађала	Свега – рађале	Родила 1 дете	2	3	4	5 и више	Просечан број живорођене деце
Укупно	760.395	239.697	520.698	166.043	288.586	51.760	9.685	4.624	1.85
Неудата									
Укупно	207.054	184.663	22.391	13.353	5.987	1.830	736	485	1.64
Удата									
Укупно	372.445	327.78	339.667	94.599	202.808	34.839	5.380	2.041	1.87
Удовица									
Укупно	120.235	11.685	108.550	33.093	58.823	11.821	2.971	1.842	1.92
Разведена									
Укупно	56.153	7.861	48.292	24.189	20.286	3.089	534	194	1.59
Непознато – женско									
Укупно	4.508	2.710	1.798	809	682	181	64	62	1.85

Процес старења је изражен у свим општинама Београда и све су прешле „праг демографске старости“. У стадијуму „најдубље демографске старости“ су Стари град са просечном старошћу становништва од 44,8 година; Сопот (45,1); Барајево (44,5) и Врачар (44,1).

⁹ Податак о укупном броју живорођене деце односи се на број деце коју је жена родила, укључујући и децу која у моменту пописа нису жива. У тај број нису укључена мртворођена деца, усвојена деца, нити деца из ранијег брака супруга/партнера. Поред ових података, у табели се налазе и подаци о просечном броју живорођене деце који је израчунат у односу на женско становништво старо 15 и више година које је рађало. Извор: РСЗ; Попис 2011. године

Табела бр. 5¹⁰

Година	Индекс старења	Очекивано трајање живота живорођених			Просечна старост		
		Укупно	Женско	Мушко	Укупно	Женско	Мушко
2002	102,7	75,6	70,2	-	41,6	39,0	40,4
2011	122,93	77,80	72,60	75,30	43,16	40,28	41,8
2018	134,5	78,97	74,16	76,69	43,9	40,7	42,4

Полазећи од чињенице да старење становништва најдиректније утиче на поједине структуре друштва, да специфичне потребе старијих, посебно у здравственој и социјалној заштити, захтевају веће издатке, може се закључити да ће оваква демографска кретања условити смањење радног контингента, а повећати број популације старијих, што може продуковати додатне притиске на целокупан систем социјалне заштите.

Пројекције развоја становништва Града, базиране на хипотезама о фертилитету и морталитету указују на перспективу и даље ниско репродуктивног процеса, јер претходних деценија нису уочене значајније промене које би одударале од дугорочних тенденција. Можемо закључити да су ниске репродуктивне норме дубоко законите, одређене низом детерминирајућих фактора (економских, социјалних, социолошких) и да у перспективи захтевају, пре свега, друштвени одговор. Иако вишеструко сложен, у постојећим условима друштвено-економске реалности, друштвени одговор јесте институционално осмишљавање популационе политике.

Миграције и миграторна обележја становништва

Важна компонента у кретању становништва и целокупне демографске слике Београда свакако су и миграције становништва. У целини гледано, последњих деценија Београд карактеришу, пре свега, емиграција и интерна миграциона кретања (од руралних ка урбаним областима, посебно ка Београду). Позитиван миграциони салдо је карактеристика демографског развоја Београда током читаве друге половине 20. века и остварен је у највећој мери у насељима ван ужег градског подручја. Како се наводи у Саопштењу РЗС¹¹, „у периоду 2014–2018. године једино је Београдски регион остварио позитиван миграциони салдо, који на годишњем нивоу износи око 7.000 лица, и доприноси расту броја становника овог региона“.

¹⁰ Извор: ДевИнфо, РСЗ „Просечна старост“ становништва према полу, означава средње године старости његових чланова (аритметичка средина). Индекс старења становништва према полу, јесте значајан показатељ, чија вредност указује на демографски процес старења становништва: индекс старења чија вредност не прелази 20 индексних поена показује да је становништво изразито младо, а преко 40 индексних поена да је становништво старо. Утврђен је на основу односа броја становника старих 60 и више година - по полу и одговарајућег броја становника старих 0 до 19 година. Очекивано (средње) трајање живота показује колико ће лице одређене старости (0, 1, 5... 85 + година) живети у просеку, ако у погледу морталитета буду постојали услови као у години израде таблица.»

¹¹ Извор: РЗС „Унутрашње миграције. 2018 - Саопштење бр.179 / 2019

Демографске пројекције и прогнозе указују да ће се у Београду наставити овај тренд и да ће се све општине одликовати позитивним миграционим салдом, осим централних градских, у којима би он био на нултом нивоу

Графикон бр. 6

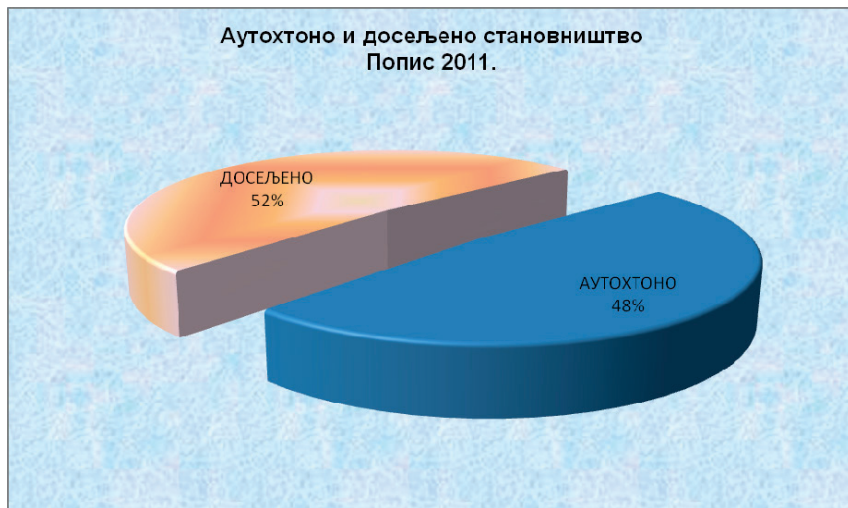

Досељено становништво према подручју са којег се доселило и времену досељења

Табела бр. 6

Време /период досељења	Укупно становника	Из Републике Србије	Из других земаља - регион	Из осталих земаља	Непознато
1980 и раније	351.104	239.198	111.637	6.086	269
1981-1985	46.080	33.661	12.386	1.625	33
1986-1990	47.472	33.216	14.224	1.229	32
1991-1995	110.436	31.490	78.920	1.652	26
1996-2000	86.580	71.109	15.441	5.270	30
2001-2005	67.247	53.068	14.136	4.057	43
2006 и касније	84.839	68.341	16.445	6.511	53
Непозната година	66.033	55.408	10.579	1.776	46
Укупно	859.791	585.491	273.768	25.506	532

Графикон бр. 7

Табела бр. 7¹²

Пројекције становништва, пет варијанти, по регионима [број]					
Период	Ниска варијанта	Средња варијанта	Висока варијанта	Константна варијанта	Варијанта без миграција (нултог миграционог салда)
	Укупно	Укупно	Укупно	Укупно	Укупно
2021	1738712	1740363	1740377	1716710	1621709
2026	1790307	1792686	1792721	1746674	1588737
2031	1840109	1846243	1846311	1770458	1547952
2036	1888170	1906424	1911760	1794392	1503992
2041	1941386	1982483	2005999	1826636	1465976

Хипотезе о миграцијама у највећој мери се ослањају на чињеницу да су се током 90-их година догодиле значајне промене у миграторним кретањима. Једна од претпоставки је да ће се већина досељених трајно настанити у Београду, имиграциони талас припадника бивших југословенских народа смирити, “масовни одлив мозгова” зауставити и да ће стабилизација друштвеног и политичког амбијента омогућити да Београд, као и до сада, постане типично имиграционо подручје, са растућим миграционим салдом.

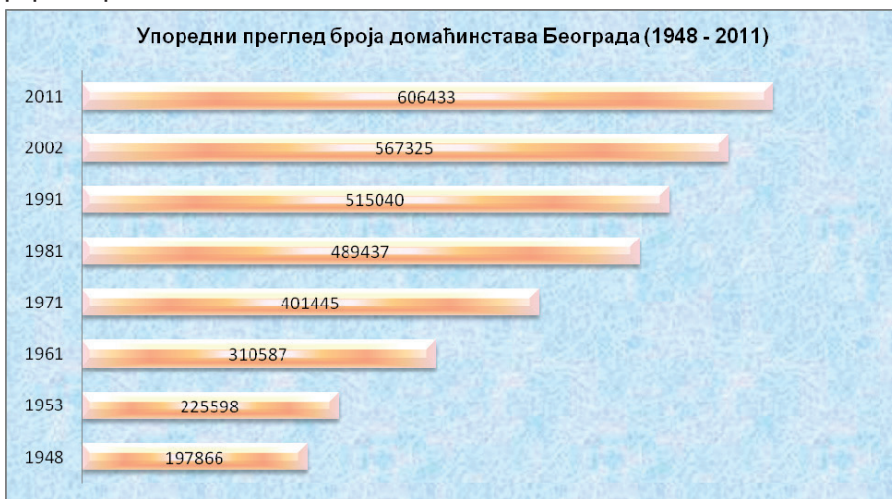
Домаћинства и породице

Основна демографска карактеристика домаћинства у Београду јесте, пре свега, његова уситњеност, што илуструју подаци у периодима Пописа који указују да повећање броја домаћинстава прати истовремено смањење његове просечне величине. Поред тога, процес убрзаног старења становништва града утицао је и на старосну структуру чланова домаћинства, о чему сведочи континуирано повећање броја непородичних, посебно самачких старачких домаћинстава. Тако је у периоду од 1991. до 2011. године, број самачких домаћинстава порастао за 8,2%.¹³

¹² Извор: РСЗ „Пројекције становништва не значе онај обим и структуру становништва које ће се стварно и десити, већ ону која је мање или више вероватна у зависности од претпостављених промена наталитета, морталитета и миграција.»

¹³ Просечно домаћинство у Републици Србији има три члана. Најзаступљенија су једнопородична домаћинства брачних/ванбрачних парова с децом — свако треће домаћинство, односно 36,4%. Потом следе самачка домаћинства, која чине 22,3% укупног броја домаћинстава, док домаћинстава брачних/ванбрачних парова без деце има 18,5%. Извор: „Жене и мушкарци у РС 2014.године“, РСЗ

Графикон бр. 8

Према резултатима последњег пописа, у Београду је пописано 606.433 домаћинства, од којих су 93.964 (15,49%) старачких. Од укупног броја домаћинстава у Београду 82,57% чине домаћинства у којима живи бар један члан који има више од 65 година. Ако се посматра породични састав укупног броја домаћинстава, старији становници Београда, у највећем проценту (24,6%) живе у непородичним самачким домаћинствима.

Табела бр. 8

Укупан број домаћинстава – Попис	2002	2011
Број чланова домаћинства:		
Један члан	129.836	148.973
Два члана	141.306	156.006
Три	117.628	123.973
Четири	118.975	110.341
Пет	52.766	40.265
Шест и више	22.147	26.875
Просечан број чланова домаћинства	2,77	2,73

У структури домаћинстава према броју чланова, готово подједнако су заступљена двочлана (25,7%) и једночлана, углавном, самачка (24,6%) домаћинства. Када је реч о старачким породичним домаћинствима, скоро сва имају у саставу само једну породицу, односно врло је мало оних у којима постоје други чланови домаћинства, а као доминантан вид породичне форме старачких домаћинстава издваја се непородично самачко домаћинство (35,34%) и породично домаћинство – брачни/ванбрачни пар без деце, односно пар који живи у браку или кохабитацији, без других чланова домаћинства (25,42%). Као последица високе концентрације старије популације у централним градским

општинама, самачка старачка домаћинства чине чак 85,38% ужег градског језгра Београда.

Табела бр. 9

Домаћинства према породичном саставу	
Београдски регион	Укупно
Укупно домаћинства	606.433
Породична домаћинства - укупно	441.885
Домаћинства са једном породицом - укупно	403.162
Домаћинства са две породице	36.417
Домаћинства са три и више породица	2.306
Непородична домаћинства	164.548
Непородична домаћинства - самачка	148.973
Непородична домаћинства - вишечлана	15.575

Извор података: Републички завод за статистику

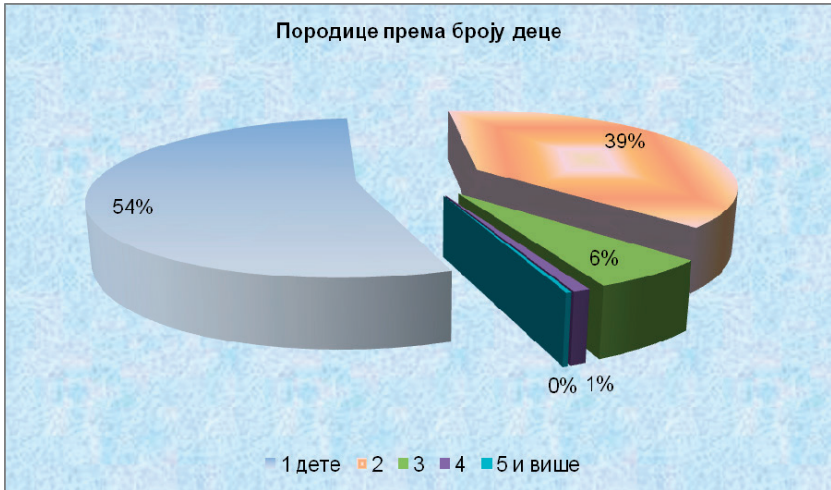
Према резултатима последњег Пописа Београд је имао 357.178 породица, што чини 24,2% укупног броја породица у Србији (1.476.105), а просечан број деце у породицама је 1,54.

На следећим графичцима дати су подаци о породицама према типу и броју деце (Попис, 2011.).

Графикон бр. 9

Графикон бр. 10

Као највеће урбано средиште у Србији, разумљиво је да у Београду преовладавају „нуклеарне породице“/породице са мањим бројем деце и највише две генерације (родитељи и деца). И резултати последњег Пописа показали су да више од половине (54,1%) од укупног броја породица чине оне са једним дететом.

Осим све чешће декомпозиције породичног језгра која се манифестује у порасту самохраних родитеља, нашу породицу карактерише и изражена појава рађања и подизања само једног детета. Ако се посматра старосна структура деце, у овим породицама доминирају пунолетна деца – младе и пунолетне особе. Од укупног броја деце (548.607), пунолетна „деца“ од 18 до 24 и старији од 25 године чине чак 49,1% док је деце до 5 година свега 17,7%.

Београдска породица се уклапа у универзалне тенденције савремене цивилизације које се, између осталог, огледају и у ишчезавању традиционалних облика породичног живота и стварању савременог типа породице. Један од најоучљивијих процеса био је свакако процес нуклеаризације који се састоји у сужавању породичног састава на биолошки неопходно језгро репродукције. Различити и сложени процеси условили су и продуковали промене у самом садржају брака и породице, тако да се транзиција од традиционалног ка модерном и пост-модерном испољава у различитим породичним формама, као што су кохабитације и друге алтернативне форме партнерских односа, одлагање ступања у брак, повећање целибата, те пада стопе фертилитета.

Промене у домену фертилитета у непосредној су вези са променама породичних форми, што се огледа, пре свега, у свођењу фертилитета испод нивоа неопходног за замену генерација, а кроз породичне форме оно се манифестује кроз смањење прве брачности,

одлагање или касније ступање у брак. Према последњим пописним резултатима, на подручју Београда је било више од 102.224 непотпуних породица.

Табела бр. 10

Домаћинства са једном породицом	
Без других чланова	351.628
Брачни /ванбрачни пар без деце	89.545
Брачни / ванб. пар са децом	189.053
Мајка са децом	59.953
Отац са децом	13.077
Са другим члановима	51.534
Брачни/ванб. пар без деце	8.438
Мајка са децом	9.946
Отац са децом	2.682

Највећи број деце још увек се рађа у брачним заједницама, али једна од карактеристика демографског развитка Београда је и повећано процентуално учешће рођених ван брака, а за подсистем породично-правне заштите од посебног су значаја подаци о континуираном порасту удела ванбрачног наталитета међу живорођеном децом. Промене у домену фертилитета у непосредној су вези са променама породичних форми, што се огледа, пре свега, у свођењу фертилитета испод нивоа неопходног за замену генерација, а кроз породичне форме оно се манифестује кроз смањење прве брачности, одлагање или касније ступање у брак. Према последњим расположивим подацима, ванбрачни наталитет у 2018. години износио је 24,5%.¹⁴

Поред нивоа брачног и ванбрачног фертилитета, кретање броја живорођених у браку/ван брака директно је одређен брачном структуром становништва, односно склопљеним и разведеним браковима.

Следи преглед основних показатеља и карактеристика брачне структуре становништва Београда.

¹⁴ Извор: Статистички годишњак 2018; Градски завод за информатику и статистику

Укупно становништво старо 15 и више година према законском брачном статусу и полу

Табела бр. 11

Брачни статус становништва Београда – Попис 2011		Просечна старост
МУШКО, свега	666.315	-
Неожењен	232.333	30,39
Ожењен	368.871	53,50
Удовац	28.873	73,22
Разведен	31.287	53,85
Непознато	4.951	38,52
ЖЕНСКО, свега	760.395	-
Неудата	207.054	30,39
Удата	372.445	50,12
Удовица	120.235	71,17
Разведена	56.153	54,52
непознато	4.508	42,78
УКУПНО	1.426.710	-

**Основни показатељи о закљученим и разведеним браковима
- Београдски регион -**

Табела бр. 12

Година	Закључени бракови	Разведени бракови	Просечно трајање разведеног брака (година)
2010	9.502	1.671	11,9
2011	9.463	2.436	12,2
2012	9.073	1.752	12,1
2013	9.408	1.350	12,7
2014	9.408	1.061	12,7
2015	9.324	2.599	13,1
2016	9.030	2.401	13,2
2017	9.207	2.410	12,9
2018	9.053	2.715	13,6

Табела бр. 13

Година	Број закључених бракова - укупно	Број закључених бракова на 1000 становника	Просечна старост младожење при закључењу брака	Просечна старост невесте при закључењу брака	Број закључених првих бракова	Просечна старост младожење при закључењу првог брака	Просечна старост невесте при закључењу првог брака
2011	9463	5.7	33.8	30.7	8110	31.6	29
2012	9073	5.5	33.9	30.9	7721	31.5	29
2013	9408	5.6	34.2	31	7912	31.8	29.1
2014	9408	5.6	34.5	31.3	7934	32.1	29.4
2015	9324	5.6	34.6	31.5	7727	32.1	29.5
2016	9030	5.4	34.9	31.7	7490	32.4	29.8
2017	9207	5.5	35	31.8	7544	32.4	29.8
2018	9053	5.4	35.1	32	7379	32.3	29.8

Табела бр. 14

Година	Број разведених бракова - укупно	Број разведених бракова на 1000 становника	Број разведених бракова на 1000 закључених	Просечна старост мужа при разводу брака	Просечна старост жене при разводу брака
2011	2436	1.5	257.4	43	39.6
2012	1752	1.1	193.1	42.8	39.5
2013	1350	0.8	143.5	42.9	39.3
2014	1061	0.6	112.8	43.1	40
2015	2599	1.5	278.7	44	40.6
2016	2401	1.4	265.9	44.1	41
2017	2410	1.4	261.8	44.1	40.8
2018	2715	1.6	299.9	45	41.5

Према подацима РЗС, карактеристике закључених бракова су следеће: од укупног броја, велика већина (81,9%) је закључена први пут; просечна старост при закључењу брака код жена је 31,8 а код мушкараца 35 година; 91,3% супружника исте су националности; 66,5% имају исту школску спрему; 63,7% супружника су активна лица која обављају занимање, од чега 27% су у истој групи занимања.

Неке карактеристике разведених бракова: према ранијем брачном статусу: већина је неожењених (88,6%) и неударених (84,7%); просечно трајање разведеног брака је 12,9 година; просечна старост при разводу брака код мушкараца је 44,1 а жена 41 година; од укупног броја разведених бракова 57,1% су са издржаваном децом, а 42,9% је без деце.¹⁵

¹⁵ Извор: РЗС, Саопштење бр. 170 (29.06.2018.године)

Образовна структура становништва¹⁶

Образовну структуру становништва карактеришу, како разлике по старости и полу/роду¹⁷ (образованији мушкарци и млађе становништво), тако и просторна дистрибуција становништва, посматраног по нивоу образовања, који је знатно виши у централним градским општинама.¹⁸ Највеће учешће становништва старијег од 15 година са вишим и високим образовањем имају општине: Врачар (52,3); Стари град (50,2%); Савски венац (46,6%) и Нови Београд (40,6%)

Графикон бр. 11

Београдски регион има најмању заступљеност неписменог у укупном броју становника. Према Попису 2011. године од 12.429 неписмених, 56,8% чини становништво старо 65 и више година. У погледу старосно-полне структуре неписменог становништва Београда (12.425) најбројнија су лица старија од 65 година (56,8%) и женско становништво (79,8%); у овом старосном контингенту, такође доминирају неписмене жене са 93,2%.

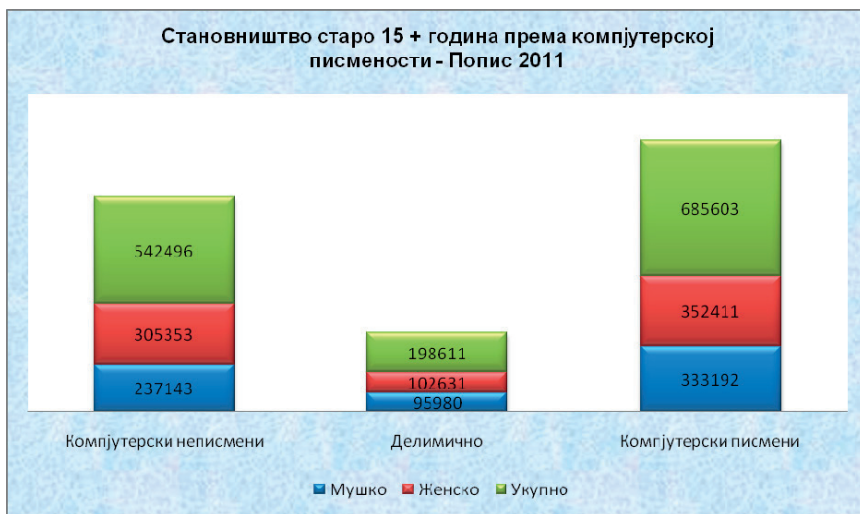
У попису 2011. године први пут су прикупљени подаци о „компјутерској“ писмености, а лица узраста 15 и више година посматрана су као: компјутерски писмена, лица која делимично познају рад на рачунару и компјутерски неписмена лица.

¹⁶ Школска спрема, писменост и компјутерска писменост, Попис, 2011; Републички завод за статистику, 2013.

¹⁷ Пол подразумева биолошке карактеристике жена и мушкараца, које су универзалне, видљиве, очигледне и углавном непроменљиве, а род подразумева скуп улога, обавеза и очекивања које одређено друштво додељује и намеће особама с обзиром на њихов пол. Они се могу мењати кроз време и разликују се од друштва до друштва. Извор РЗС, публикација „Жене и мушкарци у Републици Србији“, 2011.

¹⁸ Извор: РСЗ „Под школском спремом подразумева се највиша завршена школа. Подаци се приказују само за становништво старо 15 и више година тј. старије од узраста за обавезно похађање школе.“

Графикон бр. 12

Од укупног броја становништва старијег од 15 година (1.426.710), у Београду је компјутерски писмено 48,05%, делимично 13,92%, а неписмено 38,02% становника, што су нешто веће вредности у односу на Србију у којој је преко половине становништва компјутерски неписмено (Попис, 2011. године). Међутим, од пописних резултата, компјутерска писменост становништва знатно је другачија имајући у виду да је 2019. године 85,4% домаћинстава поседовало интернет прикључак, а према Попису 2011. 51,6%.¹⁹

Националност

У Београду не живи много припадника националних мањина и у погледу националне структуре, становништво Београда је веома хомогено. Према подацима пописа 2011. године, 90,7% становништва Београда чине Срби, док је у Србији тај удео 83,3%. Ово се углавном доводи у везу са друштвено-политичким приликама последње деценије двадесетог века, када су интензивирани процеси миграција, пре свега националних мањина.

¹⁹ Извор: РСЗ „Употреба информационо-комуникационих технологија у Републици Србији, 2019.“

Приказ основних економских показатеља становништва Београда

Према резултатима последњег Пописа, подаци о економској активности прикупљени су за лица стара 15 и више година. Максимална старосна граница није дефинисана због чињенице да лица могу да буду економски активна и након изласка из тзв. радног контингента (15–64 године).²⁰

Табела бр. 15

Становништво према активности – попис 2011.	Укупно
Економски активни - свега	722.108
Обављају занимање	593.021
Незапослени	129.087
Економски неактивни - свега	937.332
Деца млађа од 15 година	232.730
Пензионери	392.906
Лица са приходима од имовине	3.640
Ученици/студенти (15 и више година)	141.959
Лица која обављају само кућне послове у свом домаћинству	86.568
Остала неактивна лица	79.529
Укупно	1.659.440

Анкета о радној снази, као једини међународно упоредиви инструмент за праћење кретања на тржишту рада, којим се региструју демографске и социоекономске карактеристике становништва старијег од 15 година има за циљ оцењивање обима радне снаге, тј. запосленог и незапосленог становништва, као и истраживања карактеристика запослених и незапослених. Резултати последњег истраживања дати су у следећој табели.

²⁰ Извор: РСЗ «Категорија економски активних лица („радна снага“) обухвата лица која обављају занимање и незапослена лица. Категорија економски неактивних лица обухвата лица која у недељи пре Пописа нису радила и нису тражила посао, и која нису била у могућности да почну да раде у року од две недеље уколико би им посао био понуђен (деца млађа од 15 година, пензионери, лица са приходима од имовине, ученици/студенти – стари 15 и више година, лица која обављају само кућне послове у свом домаћинству – домаћице и остала лица).»

Табела бр. 16

Београдски регион			Период
Индикатор	Активност становништва	Ниво образовања	2019/III квартал Београдски регион
Укупно становништво према радној активности, образовању и региону [хиљада]	Укупно	Укупно	1437.7
		Без образовања и ниже образовање	232.6
		Средње	754.7
		Више и високо	450.4
	Активно становништво	Укупно	794
		Без образовања и ниже образовање	55.2
		Средње	423.9
		Више и високо	314.9
	Запослена лица	Укупно	733.5
		Без образовања и ниже образовање	48.7
		Средње	388
		Више и високо	296.8
	Незапослена лица	Укупно	60.4
		Без образовања и ниже образовање	6.4
		Средње	35.9
		Више и високо	18.1
	Неактивно становништво	Укупно	643.7
		Без образовања и ниже образовање	177.4
		Средње	330.8
		Више и високо	135.5

Демографска кретања и погоршање старосне структуре становништва упућују и на дугорочну тенденцију смањења радног контингента, што се може видети на следећем графику.

Графикон бр. 13

Табела бр. 17

Београдски регион	2019/III квартал		
	15 и више година	Млади (15-24)	Лица радног узраста (15-64)
Стопе активности [%]	55.2	25.8	69.8
Стопе запослености [%]	51	20.5	64.4
Стопе неактивности [%]	44.8	74.2	30.2
Стопе незапослености [%]	7.6	20.5	7.8

Податке о регистрованој запослености Републички завод за статистику објављује према новом извору—Централном регистру обавезног социјалног осигурања (ЦРОСО). Развијена је нова методологија заснована на комбиновању података ЦРОСО и Статистичког пословног регистра (СПР). Преласком на нови извор података проширује се обухват пословних субјеката, па самим тим и броја запослених у тим субјектима, укључујући све модалитете запослености.²¹

²¹ Извор: РСЗ Саопштење бр.204 / 31.07.2019. “Статистика запослености и зарада” „Под појмом запослени подразумевају се лица која имају формално правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем, на одређено или неодређено време; лица која раде ван радног односа, на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају

Табела бр. 18

	Регистрована запосленост према полу и општини пребивалишта [број] 2019.		
	Укупно	Мушко	Женско
Београдска област	631.314	314.292	317.023
Барајево	8.193	4.493	3.700
Вождовац	63.984	30.843	33.141
Врачар	23.219	10.922	1.297
Гроцка	27.743	14.584	13.159
Звездара	62.315	29.684	32.631
Земун	62.997	31.468	31.529
Лазаревац	22.146	12.565	9.581
Младеновац	16.001	8.447	7.554
Нови Београд	85.437	41.214	44.223
Обреновац	24.606	13.766	10.840
Палилула	68.535	34.298	34.237
Раковица	41.196	20.118	21.078
Савски венац	15.737	7.661	8.076
Сопот	.960	3.384	2.577
Стари град	20.514	9.716	10.798
Чукарица	67.418	32.996	34.422
Сурчин	15.312	8.133	7.179

самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања.“

Табела бр. 19²²

Просечне месечне зараде по запосленом Децембар 2019. године	Просечне зараде		Просечне зараде без пореза и доприноса	
	РСД		– РСД	
	XII 2019	I-XII 2019	XII 2019	I-XII 2019
Београдска област	102 427	93 837	74 717	68 140
Барајево	70 798	65 678	51 382	47 561
Вождовац	106 224	96 778	77 425	70 177
Врачар	136 191	124 412	100 369	91 171
Гроцка	70 732	65 756	51 179	47 557
Звездара	105 862	96 409	77 164	69 900
Земун	95 105	85 933	69 193	62 276
Лазаревац	102 153	96 922	73 851	69 489
Младеновац	69 396	63 814	50 354	46 172
Нови Београд	130 746	119 111	96 183	87 141
Обреновац	84 266	77 296	60 905	55 680
Палилула	91 695	84 194	66 639	60 948
Раковица	93 724	85 500	68 147	61 876
Савски венац	115 906	109 312	84 706	79 803
Сопот	67 875	63 271	49 206	45 772
Стари град	128 837	118 658	94 561	86 741
Сурчин	73 790	67 299	53 465	48 691
Чукарица	99 633	90 713	72 569	65 722

Као и претходних година, ранг општина Београда према висини просечних зарада указује да је изражена диспропорционалност, између осталог, последица и степена њихове развијености.

²² Извор: База података РСЗ; Статистика зарада „Истраживање о зарадама заснива се на подацима из обрасца Пореске пријаве за порез по одбитку (образац ППП-ПД). Просечне зараде израчунавају се на основу износа обрачунатих зарада за извештајни месец и броја запослених који је изражен еквивалентом пуног радног времена (*full-time equivalent – FTE*)

Према подацима Националне службе за запошљавање, у Београду је на крају 2019. године регистровано 66.301 незапослено лице (од којих је 60,6% жена) и у следећој табели дати су подаци о њиховом броју по општинама Београда.

Табела бр. 20

Незапослени по општинама – децембар 2019. године ²³		
Општина	Укупно	Жене - %
Барајево	1.341	55.4
Вождовац	5.990	60.0
Врачар	2.146	59.0
Гроцка	2.181	59.2
Звездара	6.040	60.6
Земун	6.538	60.5
Лазаревац	2.440	66.2
Младеновац	3.434	53.6
Нови Београд	8.034	61.7
Обреновац	3.679	65.2
Палилула	6.562	61.0
Раковица	4.222	61.4
Савски венац	1.329	59.4
Сопот	1.022	55.4
Стари град	1.954	59.3
Чукарица	7.747	62.0
Сурчин	1.339	56.2
Београд (укупно)	66.301	66.6

Следи приказ основних података о незапосленим становништву Града

Графикон бр. 14²⁴

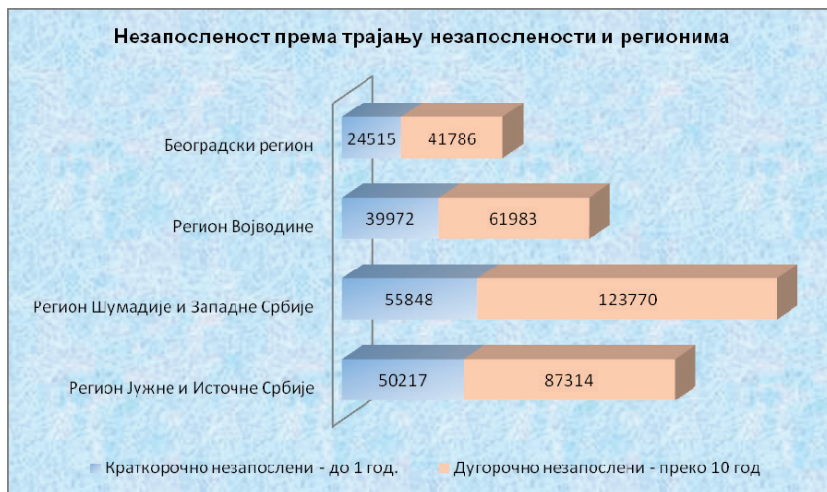
²³ Извор: Национална служба за запошљавање: Месечни статистички билтен бр. 208. / децембар 2019.

²⁴ Извор: ДевИнфо

Табела бр. 21

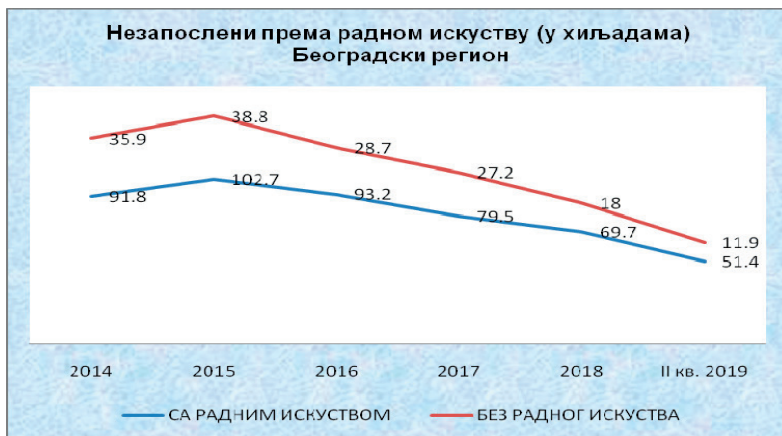
Учешће незапослених према старосним групама у укупном броју незапослених - % - Београдски регион			
Период	15-29 година	30-54 година	55 и више година
2010	25.2	59.3	15.5
2011	26.6	58	15.4
2012	26.2	58.6	15.1
2013	25.8	59.2	15
2014	24.6	59.8	15.6
2015	23.3	59.4	17.3
2016	22.5	58.9	18.6
2017	19.7	59.2	21.1
2018	18.2	58.7	23.2

Графикон бр. 15 ²⁵

²⁵ Национална служба за запошљавање: Месечни статистички билтен бр. 208. / децембар 2019.

Графикон бр. 16

Анкета о радној снази,²⁶ као један од показатеља економских и друштвених прилика, показује да је у трећем кварталу 2019. године у Београдском региону забележена највиша стопа активности (55,2%) и стопа запослености (51%), а на нивоу региона, стопа незапослености имала је најнижу вредност од 7,6%.

Према последњим расположивим подацима из 2018. стопа ризика од сиромаштва у Србији износила је 24,3%.²⁷ (ова лица нису нужно сиромашна, већ само имају већи ризик да то буду). Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености (ова лица су у ризику од сиромаштва или су изразито материјално ускраћена или живе у домаћинствима веома ниског интезитета рада) износила је 34,3%.

Праг ризика од сиромаштва износио је 16.615 динара просечно месечно за једночлано домаћинство. За домаћинства с двоје одраслих и једним дететом старости до 14 година праг ризика од сиромаштва износио је 29.907 динара, док је за четворочлано домаћинство с двоје одраслих и двоје деце старости до 14 година овај праг износио 34.892 динара.

Посматрано према старости, лица од 18 до 24 године највише су била изложена ризику од сиромаштва (29,1%), као и лица млађа од 18 година (28,8%). Најнижу стопу ризика од сиромаштва имале су особе старије од 65 година (21,1%).

²⁶ Извор: РСЗ Саопштење бр. 317 / 2019 „Анкета о радној снази трећи квартал 2019“, као најобухватнији и једини међународно упоредиви инструмент за праћење кретања на тржишту рада, којим се региструју демографске и социоекономске карактеристике становништва старијег од 15 година. „има за циљ оцењивање обима радне снаге, тј. запосленог и незапосленог становништва, социодемографских карактеристика неактивног становништва, као што су образовање, старост, извори прихода и спремност да се укључе на тржиште рада.

²⁷ Извор: РСЗ „Анкета о приходима и условима живота“, бр. 281/2018. има за циљ прикупљање података на основу којих се израчунавају индикатори сиромаштва, социјалне искључености и услова живота.

Према **типу домаћинства**, највишу стопу ризика од сиромаштва имала су лица у домаћинствима која чине две одрасле особе с троје или више издржаване деце (53,6%), затим лица млађа од 65 година која живе у једночланим домаћинствима (37,2%).

Београдски регион има најнижу стопу ризика од сиромаштва (10,5%) и на појединим општинама ова стопа је око или испод републичког просека.

Табела бр. 22

Београдска област	Стопа ризика од сиромаштва 2016. година - %	Стопа ризика од сиромаштва Ранг општина у 2016 ²⁸
Барајево	21.9	26
Вождовац	8.6	8
Врачар	5.3	2
Гроцка	18.2	20
Звездара	8.3	6
Земун	11	9
Лазаревац	13.4	12
Младеновац	24	37
Нови Београд	4.8	1
Обреновац	20.1	24
Палилула	11.9	10
Раковица	6.9	5
Савски венац	5.7	4
Сопот	26.9	55
Стари град	5.4	3
Сурчин	15.9	17
Чукарица	8.3	6
Београдски регион	10.5	-

Демографска кретања у правцу погоршања старосне структуре становништва упућују на наглашено смањивање радног контингента, као основног темељног структурног дела активног становништва. Иако је ситуација на подручју запошљавања у Београду боља у односу на Србију, Београд је суочен са бројним проблемима којима треба посветити пажњу. Осим релативно високог удела незапослених, велики проблем београдске агломерације садржан је у чињеници да знатан број становништва са нижим и средњим образовањем тражи посао, да је у порасту број незапослених младих и да се велики проценат незапослених суочава са дуготрајном незапосленошћу.

Посебне социјалне импликације има чињеница да се на евиденцији београдске Заједнице пензионо-инвалидског осигурања налази 405.043 (све категорије осигураника) пензионера са просечним износом пензија од 34.354 РСД.²⁹

²⁸ Извор: ДевИнфо „Мапа сиромаштва у Србији 2016.“, РСЗ и Светска банка - Ранг општине према стопи ризика од сиромаштва (ранг 1 значи најнижу стопу ризика од сиромаштва од 168 општина).

²⁹ Извор: ПИО РС; Статистички месечни билтен „Корисници пензија и просечна пензија за новембар 2019.“

Уобичајено је да се пораст социјално-заштитних потреба у највећој мери везује за старију популацију. Наведени подаци, међутим, упућују на претпоставку да се проблеми егзистенцијалне природе у већем обиму и интензитету структурирају код **генерација које носе терет укупне друштвене репродукције**. У том смислу, програм социјалне заштите треба да се базира на **селективном приступу** који подразумева пружање посебне друштвене подршке и помоћи **најугроженијим слојевима** великих друштвених група.

2. ДЕЛАТНОСТ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

Решењем Скупштине града од 12. децембра 1991. године основан је Градски центар за социјални рад у Београду као јединствена установа за обављање социјалне и породично-правне заштите грађана Београда. У састав Градског центра су укључени сви општински центри за социјални рад (16), Саветовалиште за брак и породицу (формирано 1985. године) и Завод за проучавање социјалних проблема који је од оснивања (1958) имао статус развојно-истраживачке институције у систему социјалне заштите Београда.

Интеграцијом наведених установа настао је садашњи организациони модел Градског центра за социјални рад који обухвата:

- 17 општинских одељења у којима се одлучује о остваривању права и коришћењу услуга корисника утврђених законом и подзаконским актима и обављају други послови у области социјалне заштите.
- Одељење за Послове планирања и развоја којим се остварује функција праћења и проучавања социјалних проблема и унапређивања делатности Центра;
- Одељење за саветодавно-превентивни рад - Саветовалиште за брак и породицу;
- Одсек за опште послове;
- Одсек за финансијско-рачуноводствене послове;
- Јединица за интерну ревизију.

По Закону о социјалној заштити, Центар за социјални рад је установа социјалне заштите у којој се остварују права, примењују мере, обезбеђује пружање услуга и обављају други послови у области социјалне заштите.

Делатност Градског центра је социјална заштита, послови социјалног рада и породично-правна заштита. Обављање делатности центра за социјални рад регулисано је Законом о социјалној заштити, Породичним законом, Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица, Кривичним закоником, Законом о посредовању - медијацији, Законом о прекршајима, Законом о финансијској подршци породици са децом, Законом о општем управном поступку, и подзаконским актима: Одлуком о правима и услугама у социјалној заштити и Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад.

Центар за социјални рад има посебну одговорност у покретању иницијатива на локалном подручју за које је надлежан у складу са усвојеним локалним, стратешким плановима развоја социјалне заштите.

Закон о социјалној заштити из априла 2011. доноси нови приступ у социјалној заштити заснован на јасно формулисаним циљевима (Чл. 3):

- достићи, односно одржавати минималну материјалну сигурност и независност појединца и породице у задовољавању основних потреба,
- обезбедити доступност услуга и остваривање права у социјалној заштити,

- створити једнаке могућности за самостални живот и подстицати социјалну укљученост,
- очувати и унапредити породичне односе као и унапредити породичну родну и међугенерациску солидарност,
- предупредити злостављање, занемаривање и експлоатацију, односно отклањати њихове последице.

Закон формулише и општа начела социјалне заштите која гарантују корисницима поштовање интегритета и достојанства, забрану дискриминације, доступност и индивидуализацију услуге у складу са најбољим интересом корисника и најмање рестриктивним окружењем.

Гарантује ефикасност, благовременост, целовитост социјалне заштите, унапређење квалитета и јавност рада установа социјалне заштите и пружалаца услуга.

Закон успоставља систем базиран на плуралитету пружалаца услуга (равноправан третман пружалаца у јавном, приватном и цивилном сектору) и настоји да унапреди квалитет услуга континуираном обуком, лиценцирањем стручних радника и пружалаца услуга, као и надзором над стручним радом.

На основу јавних овлашћења, Центар за социјални рад, у складу са Законом о социјалној заштити:

- процењује потребе и снаге корисника и ризике по њега и планира пружање услуга социјалне заштите;
- спроводи поступке и одлучује о правима на материјална давања и о коришћењу услуга социјалне заштите;
- предузима прописане мере, покреће и учествује у судским и другим поступцима;
- води прописане евиденције и стара се о чувању документације корисника.

Послови који се односе на права, односно услуге социјалне заштите о чијем се обезбеђивању стара Република Србија обављају се као поверени, а организацију рада, нормативе и стандарде прописује министар надлежан за социјалну заштиту. У вршењу јавних овлашћења у складу са Законом о социјалној заштити Центар за социјални рад одлучује о:

- остваривању права на новчану социјалну помоћ;
- остваривању права на увећану новчану социјалну помоћ;
- остваривању права на додатак за помоћ и негу другог лица;
- остваривању права на увећани додатак за помоћ и негу другог лица;
- остваривању права на посебну новчану накнаду за родитеља који није у радном односу, а који је 15 година непосредно бринуо о детету које је корисник права на увећани додатак за помоћ и негу другог лица;

Послове који се односе на права, односно услуге социјалне заштите о чијем се обезбеђивању стара јединица локалне самоуправе, Центар обавља у складу са прописом који доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Одлуком о правима и услугама социјалне заштите уређена су права и услуге социјалне заштите које обезбеђује град Београд у складу са законом.

Права из социјалне заштите могу да остваре држављани Републике Србије који имају пребивалиште на територији града и лица расељена са Косова и Метохије, која имају боравиште на територији града Београда, као и страни држављани са сталним настањем на територији града Београда.

Услуге утврђене овом Одлуком су активности пружања подршке и помоћи појединцу и породици ради побољшања односно очувања квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика неповољних животних околности, као и стварање могућности да самостално живи у друштву.

Услуге социјалне заштите у смислу Одлуке су:

1. дневне услуге: помоћ у кући, дневни боравак ,лични пратилац детета,
2. услуге подршке за самостални живот: персонална асистенција, становање уз подршку, привремено становање, социјално становање у заштићеним условима,
3. саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге,
4. услуге смештаја; прихватилиште за одрасла и стара лица, за децу и младе,за труднице и жене са децом од којих је једно млађе од 3 године, привремени смештај за жене жртве насиља у породици, предах смештај.

Материјална подршка остварује се као:

1. једнократна помоћ,
2. повремена једнократна новчана помоћ,
3. интервентна једнократна новчана помоћ,
4. стална новчана помоћ,
5. средства за личне потребе,
6. бесплатни оброк,
7. стипендија.

Породичним законом је делегарано органу старатељства, односно центру за социјални рад да врши послове заштите породице, помоћи породици и старатељства.

Најважнији институти породично-правне заштите су старатељство, усвојење, породични смештај и комплексан институт надзора над вршењем родитељског права, као и разне врсте помоћи породици с циљем очувања породичне равнотеже и породичних функција.

Породични закон је дефинисао и посебно важну улогу органа старатељства на јасно формулисаним циљевима међу којима је и предупредити злостављање, занемаривање или експлоатацију односно отклонити њихове последице.

Наведеним законом је дефинисана улога центра за социјални рад у остваривању заштите права детета: да зна своје порекло, на живот са родитељима, на личне односе са родитељем, сродницима и другим блиским лицима, на обезбеђење најбољих могућих животних и здравствених услова за правилан и потпун развој, на образовање и на слободно изражавање свог мишљења.

У складу са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица, Центар учествује у сваком поступку који се води према малолетним учиниоцима кривичних дела.

У ситуацији када према малолетнику није вођен кривични поступак, Центар може по потреби предузети низ активности из своје надлежности, применити мере из области и надлежности породично-правне и социјалне заштите (покренути поступак за смештај, донети решење о корективном надзору над вршењем родитељског права).

Центар за социјални рад развија и иницира превентивне и друге програме који доприносе задовољењу индивидуалних и заједничких потреба грађана у области социјалне заштите на територији локалне самоуправе за коју је основан у сарадњи са организацијама јавног или цивилног сектора.

Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад уређена је делатност центра за социјални рад у вршењу јавних овлашћења и то: организација центра, нормативи и стандарди стручног рада, садржај и начин вођења евиденције о корисницима и документација о стручном раду.

3. ГРАДСКИ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД КАО ПРУЖАЛАЦ УСЛУГА

У Градском центру за социјални рад у Београду на дан 31.12.2019. године било је запослено 517 радника на неодређено и 42 на одређено време.³⁰ Према процени броја становника средином 2018. године Београд је имао 1.690.193 становника, тако да је однос запослених стручних радника и броја становника Града у сразмери 1: 4.334.

Однос броја корисника евидентираних у посматраном периоду и запослених стручних радника веома је неповољан и то је вишегодишњи тренд, што се може видети на следећем графику.³¹

Графикон бр. 17

Из буџета Републике Србије финансира се 411, а из буџета локалне самоуправе 106 радника запослених на неодређено време.

Локална самоуправа, као оснивач Градског центра за социјални рад у Београду све значајније учествује у обезбеђивању одговарајућих радних места. То су запослени у Одељењу за саветодавно-превентивни рад - Саветовалиште за брак и породицу, део стручних радника у Одељењу за послове планирања и развоја, а преостали и највећи део запослених које финансира град Београд је распоређен по општинским одељењима.

С обзиром на обавезе које центар за социјални рад добија у спровођењу Закона о социјалној заштити, може се очекивати и даљи пораст учешћа локалне самоуправе у

³⁰ На неплаћеном одсуству било је 13; 1 на породилском; по 8 на одсуству ради неге детета и боловању и 3 радника на одсуству ради посебне неге детета

³¹ Извор: Републички завод за социјалну заштиту и ДевИнфо.

финансирању радних места на којима ће се запошљавати стручни радници центра за социјални рад.

Табела бр. 23

Структура запослених радника на неодређено време у ЦСР на пословима јавних овлашћења на дан 31.12. 2019. према врсти послова и извору финансирања						
Извор финансирања	Руководећи	Стручни радници	Стручни сарадници	Административно Финансијски	Техничко особље	Укупно
Буџет Републике Србије	20	300	4	50	37	411
Буџет локалне самоуправе	4	90	12	0	0	106
Оба извора финансирања	0	0	0	0	0	0
Укупно	24	390	16	50	37	517

Табела бр. 24

Структура запослених радника на неодређено време на пословима јавних овлашћења у ЦСР на дан 31.12. 2019. године према старости, полу и врсти послова											
Старост	Руководећи		Стручни радници		Стручни сарадници		Административно Финансијски		Техничко особље		Укупно
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
До 29 год.	0	0	1	9	0	0	0	1	0	0	11
30 – 39	1	5	6	103	0	3	1	8	2	1	130
40 – 49	0	5	11	79	5	3	2	12	5	5	127
50 – 59	0	6	17	95	3	2	1	19	7	9	159
60 - 64	2	5	15	54	0	0	0	6	5	3	90
65+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Укупно	3	21	50	340	8	8	4	46	19	18	517

Посматрано у процентима најзаступљенија је група радника старости од 50-59 година, која чини 30,8.% укупно запослених.

Према врсти послова, стручни радници чине 75,4% запослених на неодређено време и већина (87,2%) су жене, што социјалну заштиту чини традиционално женским подручјем рада.

Табела бр. 25

Структура запослених стручних радника на неодређено време на дан 31.12. 2019. према стручном профилу и врсти послова					
Стручни профил радника	Врста послова				Укупно
	Водитељ случаја	Супервизор	Водитељ случаја и супервизор	Други стручни радници	
Социјални радник	90	18	0	78	186
Психолог	40	8	0	12	60
Педагог	22	4	0	7	33
Специјални педагог	29	2	0	4	35
Андрагог	1	2	0	0	3
Социолог	0	0	0	6	6
Правник	0	0	0	67	67
Друго	0	0	0	0	0
Укупно	182	34	0	174	390

Стручни послови се у социјалној заштити групишу према функцијама и природи радних процеса и исходима који настају у пружању услуга социјалне заштите.

Нови закон је озваничио и нове групе услуга и методе социјалног рада и с тим у вези посебне врсте стручних послова у центру за социјални рад.

Водитељи случаја чине 46,7% стручних радника, а послове супервизије обавља 8,7% од укупног броја запослених на пословима социјалног рада. Према стручном профилу, већину запослених чине социјални радници (47,7%), правници 17,2% и психолози 15,4%.

Методе вођења случаја и супервизије су битне у организацији рада и непосредној заштити корисника. Посебно сматрамо важним едукацију стручних радника и континуирано стицање знања за ову врсту послова.

3.1. Простор и опрема/услови рада у 2019.

Законом о социјалној заштити предвиђено је поштовање минимума стандарда услуга социјалне заштите. Они се састоје од два дела: структурних и функционалних. Структурни стандарди се, између осталог, односе на простор и просторне услове за рад. Питање је да ли величина радног и других службених простора у центрима одговара потребама и намени. Просторни услови се третирају и у оквирима грађевинских и безбедносних стандарда.

Величина пословног простора Градског центра за социјални рад у Београду делимично одговара стандардима о условима рада центра, јер укупна површина пословног простора износи 8.217 м² са укупно 383 канцеларије које, изузев одељења Чукарица, Младеновац и Обреновац нису наменски предвиђене за делатност центра за социјални рад.

Опрема Градског центра за социјални рад (у даљем тексту ГЦСР) добрим делом, али не и у потпуности, одговара захтевима редовне делатности. У току 2019. године општинска одељења располажу са 695 персоналних рачунара, 456 штампача и 75 скенера и 27 фотокопир апарата.

Део опреме и персоналних рачунара налази се у Општој служби, Одељењу за послове планирања и развоја, Саветовалишту за брак и породицу и у Одсеку за финансијско-рачуноводствене послове.

ГЦСР располаже возним парком од 21 аутомобила и једног путничког комбија за превоз деце и већих група стручних радника.

Возни парк опремом и квалитетом успева да испуни захтеве редовних делатности поготово ако се има у виду потреба за безбедношћу као и обавеза, значај и учесталост теренског рада и обилазака породица корисника услуга. Ипак, просечна старост возила је већа и треба и убудуће планирати инвестиције у овај део опреме, јер је врло битан за функционисање, узимајући у обзир територију коју покрива активност центра. Последњих година предузети су знатни напори на побољшању услова рада, али још увек не у потребном обиму и планираним темпом. Због стања објеката (монтажни и привременог карактера - у одељењу Земун, Сопот, Барајево) са великим тешкоћама спроводе се мере, стандарди и процедуре (противпожарне заштите, обезбеђује грејање и одржавање простора).

У току 2019. године Град Београд – Секретаријат за социјалну заштиту је за потребе Градског центра за социјални рад у Београду набавио канцеларијски намештај, и то 45 столова, 70 дактило столица, 63 столице за странке, 40 металних, 40 дрвених ормана и 10 клупа-тросед за чекаоницу, и то заправо представља први део намештаја који је испоручен Градском центру за социјални рад у Београду. У току 2020. године се очекује још једна испорука намештаја са знатно већим количинама.

Такође, у 2019. години Град Београд – Секретаријат за социјалну заштиту је за потребе Градског центра за социјални рад у Београду набавио 47 рачунара и монитора, 43 штампача, 7 фотокопир апарата и 2 сервера.

У 2019. години су започети радови на реновирању Одељења Чукарица и Одељења Звездара, који су настављени и у 2020. години, а у току 2019. године започет је и пројекат изградње новог објекта за потребе Одељења Барајево који ће бити изграђен у складу са највишим стандардима.

Пристапачност објеката и доступност услуга у ГЦСР

Према стандардима делатности социјалне заштите пружање услуга корисницима организује на начин да се обезбеде услови за просторну, географску и економску доступност. Такође је битно уважавање физичких, културолошких и других врста различитости корисника. Поред тога, центар за социјални рад као установа социјалне заштите треба да обезбеђује и слободан приступ информацијама о свом раду (у мери у којој неће угрожавати приватност својих корисника) у оквиру начела доступности социјалне заштите.

Пристапачност објеката ГЦСР особама са инвалидитетом

Табела бр. 26

Пристапачност објекта ГЦСР особама са инвалидитетом	
Постојање рампи (фиксна или покретна)	Да
Рукохвати	Да
Пристапачно приземље	Да
Лифт (уколико зграда има више спратова)	Не
Пристапачни тоалети	Да

Физичка доступност је од изузетне важности за већи број потенцијалних корисника. Стога су ови индикатори физичке пристапачности самих објеката центра за социјални рад истовремено показатељи бриге локалне заједнице о виталним интересима најугроженијих корисника. Ово се посебно односи на људе који имају потешкоће у кретању. Видљивост и доступност центра је остварена и постављањем табли са Брајевом азбуком на улазу у објекте центра које су намењене особама које имају проблеме са чулом вида и опажања.

3.2. Усавршавање и обука запослених у ГЦСР

Обука и стручно усавршавање запослених (волонтера и новозапослених) је законом јасно дефинисано, као и обавеза стручног радника и стручног сарадника да се стручно усавршава. Континуирана едукација сходно новим стандардима и акредитовање нових програма и услуга је у складу са потребом сталног унапређења стручног рада и јачања професионалних капацитета запослених.

У циљу ефикасне примене Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад и успостављању нове методологије рада, стручни радници у Градском центру за социјални рад се усавршавају у складу са позицијом на којој раде.

Градски центар за социјални рад поседује годишњи план обука и усавршавања стручних радника, а Одељење за послове планирања и развоја је формирало базу података о њиховом броју.

У следећој табели је приказан укупан број стручних радника који су похађали програме стручног усавршавања у извештајном периоду.

Табела бр. 27

Број стручних радника који су похађали програме стручног усавршавања у извештајном периоду	
Врста програма обуке или стручног усавршавања	Број радника
Програми обуке који су акредитовани у систему социјалне заштите	98
Програми обуке који нису акредитовани у систему социјалне заштите	0
Семинари, саветовања, конференције и друго	965
Неки други програми или усавршавања (академско усавршавање – специјализација, мастер и сл.)	0

У погледу садржаја обука покриване су теме које су актуелне у социјалној заштити из области у којима је дошло до значајних промена, а препознате су као начин личног усавршавања и праћења реформских промена.

Одговорност запослених у односу на кориснике

Положај корисника у току заштите, односно у процесу остваривања права и пружања услуга се мења од скоро сасвим пасивног, у време започетих реформи, у активан положај. То је положај у коме се кориснику пружа могућност избора услуге, а од корисника се истовремено захтева да преузме значајан део одговорности и да подели одговорност са центром за социјални рад и другим актерима заштите за постизање успеха у примени свих видова заштите.

Законом је утврђено да све запослене (као и друге сараднике и актере) обавезује укупно 10 начела поштовања интегритета и достојанства корисника и да сваки располаже са 6 врста права корисника (право на информације, право на учешће у доношењу одлука, право на слободан избор услуга, право на поверљивост података, право на приватност и право на притужбу).

Корисник који није задовољан квалитетом пружене услуге, поступком или понашањем радника запослених као пружаоца услуга може поднети притужбу надлежном органу (члан 39. Закона)³².

Сврха рада по приговорима је вид осигурања заштите најбољег интереса појединачног корисника услуга центра за социјални рад. Деликатност и тежина животног проблема корисника са којима се суочава социјална заштита намећу неопходност позитивно конотиране контроле квалитета услуге и стручног рада. Сама институција приговора је знак отворености и сензибилности социјалне заштите.

Број евидентираних приговора који су упућени директору од стране корисника услуга из свих одељења Градског центра за социјални рад у Београду у протеклој години је износио 516 приговора.

Организација рада у ГЦСР

Према Правилнику о организацији центара за социјални рад, његово унутрашње уређење треба да омогући сагледавање и доследно управљање обимом посла, успостављање целовитог система одговорности, примерено управљање људским потенцијалима и адекватно сагледавање и вредновање уложеног стручног и другог рада сваког појединца.

Унутрашње организационе јединице образују се уколико је на стручним пословима у центру за социјални рад ангажовано најмање десет запослених са одговарајућом стручном спремом. Међутим, службе за заштиту одређених групација корисника - деце и младих или одраслих и старијих могу се образовати и уколико центар за социјални рад има најмање шест запослених стручних радника, по три у свакој служби, с тим да по један обавља и посао руководиоца службе.

³²Право на притужбу, члан 39. Закона о социјалној заштити, 2011.

Како Градски центар за социјални рад у свом саставу има 17 општинских одељења у чијој је надлежности реализација непосредне заштите корисника у односу на величину одељења организоване су:

- служба за заштиту деце и младих,
- служба за заштиту одраслих и старих,
- служба за правне послове, у оквиру које се налазе пријемна канцеларија и канцеларија за материјална давања.

Највећи број посебно организованих служби у одељењима Градског центра су службе за заштиту деце и младих, што је разумљиво имајући у виду велику рањивост деце у групама деце и младих који су на евиденцији у социјалној заштити. Служба за управно-правне послове оснива се када центар за социјални рад има најмање три радника на овим пословима, на пр. два правника и једног административног радника.

Градски центар за социјални рад и медију

Током 2019. године ГЦСР у Београду је забележио **укупно 151 објава** у електронским и писаним медијима. Највише објава забележено је у новембру и децембру месецу, по 21 објава, а најмање у септембру, свега четири објаве. **Највећи број текстова** о активностима Градског центра објављен је у дневном листу **Блицу - 16 објава** и у листу **Вечерње новости - 15 објава**. Када су радио и телевизијски прилози у питању највећи број прилога о раду ГЦСР-а објављен је на **Радио-телевизији Србије која је реализовала 12 објава**.

Половина објава, тачније 75, представљају писане одговоре и званична саопштења ГЦСР-а, на разна питања која су у овом периоду окупирала јавност (телевизијске објаве одређеном броју случајева биле су писана саопштења ГЦСР), а гостовања и изјаве директора и стручних радника Градског центра чине другу половину, односно 76 од укупно 151 објаве.

Табела бр. 28

Писани медији	Број објава	ТВ	Број објава	Интернет портали	Број објава	Радио станице	Број објава
Блиц	16	РТС	12	Еспресо	9	Радио слободна Европа	2
Вечерње новости	15	Прва	6	Беоинфо	7	Радио Београд 1 Радио 202	2
Курир	10	Студио Б	6	Телеграф	2	Агенције	Број објава
Информер	8	Пинк	5	остали	14	Тањуг	8
Политика	6	Н1	1			Продукције	Број објава
Данас	5	ТВ Војводина	1			Студентски рад	1
Српски телеграф	3	Хепи	1			The Guardian	1
Ало	3	Тв Пруга	1				
Глас ценатара	2						
Блиц жена НИН Печат Праве новине	4						
Укупно	72		33		32		14

У извештајном периоду почео је са радом Кол центар Градског центра, што значи да је грађанима по први пут доступан нов облик комуникације и имају на располагању ефикаснији приступ информацијама о правима и услугама Градског центра за социјални рад у Београду из области социјалне и породично правне заштите. Такође, у овом периоду са радом је почео и нови редизајнирани веб портал прилагођен особама са инвалидитетом, који подразумева доступност садржаја у аудио формату, а доступне су и алатке за прилагођавање изгледа сајта индивидуалним потребама. **На сајту Градског центра за социјални рад у Београду www.gcsrbg.org објављено је укупно 19 текстова, а објављен је и 29. и 30. број магазина „Живот заједно“ који се шаље електронским путем и може се бесплатно преузети на интернет страници ГЦСР-а.**

4. КОРИСНИЦИ УСЛУГА ГРАДСКОГ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

4.1. Укупан број корисника

Право на социјалну заштиту имају појединци и породице којима је неопходна друштвена помоћ и подршка у савладавању социјалних и животних тешкоћа, а законом утврђена права и услуге социјалне заштите остварују преко Центра за социјални рад.³³

На евиденцији одељења Градског центра за социјални рад у Београду у току 2019. године било је **114.215** корисника социјалне и породично-правне заштите, што чини 6,7% укупне популације града Београда.³⁴

Табела бр. 29

Ред. бр.	Година	Број корисника	Ланчани индекс
1	2006	68.340	-
2	2007	70.431	103.06
3	2008	73.927	104.96
4	2009	77.414	104.72
5	2010	82.833	107.00
6	2011	85.124	102.76
7	2012	91.139	107.07
8	2013	98.384	107.95
9	2014	92.356	93.87
10	2015	94.362	102.17
11	2016	101.213	107.26
12	2017	107.806	106.51
13	2018	113.434	105.22
14	2019	114.215	100,69

Упоредни преглед укупног броја корисника карактерише континуирани раст, с изузетком прве године посматраног периода 2006., што је директна последица друштвено-економских реформи и уласка у процес транзиције. У извештајној години је забележен незнатан пораст броја корисника, али можемо претпоставити да то није реалан одраз који би указивао на мање изражене потребе социјално угрожених грађана, већ је резултат рестриктивнијих законских одредби у остваривању одређених права, пре свега, права на једнократну новчану помоћ.³⁵

³³ Закон о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

³⁴ Процент корисника односи се на укупан број становника према процени средином 2018. године.

³⁵ Одлуком о правима и услугама социјалне заштите Београда (Сл. лист града Београда бр.55/2011, и 138/2019 а чланом 61 прописано је: Право на једнократну помоћ појединаца или породица могу да остваре највише једанпут у календарској години, с тим што укупан износ овог права не може бити већи од 80% од просечне зараде по запосленом без пореза и доприноса у граду Београду у месецу који претходи месецу у коме се врши исплата, а одређује се према стварним потребама у конкретном случају, на основу процене стручних радника Градског центра

Кретање укупног броја корисника – Одељења ГЦСР

Табела бр. 30

Одељење	Број корисника		Индекс 2019/2018	Процена становништва средином 2018.	Удео корисника у становништву (%)
	2018	2019			
Барајево	1.395	1.430	102,51	26.885	5.32
Вождовац	10.327	10.727	103,87	168.841	6.35
Врачар	4.756	5.088	106,98	57.607	8.69
Гроцка	4.386	4.443	101,30	85.585	5.19
Звездара	10.820	10.226	94,51	165.739	6.17
Земун	10.106	9.755	96,53	174.197	5.60
Лазаревац	3.950	4.206	106,48	56.865	7.40
Младеновац	4.939	4.629	93,72	51.889	8.92
Нови Београд	11.545	11.988	103,84	213.742	5.61
Обреновац	7.236	4.981	68,84	72.124	6.91
Палилула	13.347	14.359	107,58	183.003	7.85
Раковица	6.364	6.550	102,92	108.198	6.05
Савски венац	2.120	1.959	92,41	35.732	5.48
Сопот	2.234	2.480	111,01	19.819	12.51
Стари Град	2.675	2.593	96,93	45.253	5.73
Сурчин	3.716	4.318	116,20	46.406	9.30
Чукарица	13.518	14.483	107,14	177.338	5.64
УКУПНО	113.434	114.215	100,69	1.690.193	6.76

У табели се може видети да је током извештајног периода у већини одељења ГЦСР дошло до повећања броја корисника у односу на претходну годину. По себи се разуме да велике разлике у концентрацији становништва по појединим подручјима повлаче и значајне разлике у територијалном размештају корисника социјалне заштите. Међутим, подаци о уделу корисника социјалне и породично-правне заштите у укупном становништву показују да се потребе за интервенцијом центра испољавају у различитом обиму по појединим подручјима, тако да највећи релативни удео имају приградске општине Сопот, Сурчин и Младеновац, као и централна градска општина Врачар.

Према нормама које уређују начин евиденције у области социјалне и породично-правне заштите, узраст је један од основних критеријума за разврставање корисника. На бази тог класификационог принципа диференцирају се четири основне групације: деца, млади, одрасли и старији корисници.

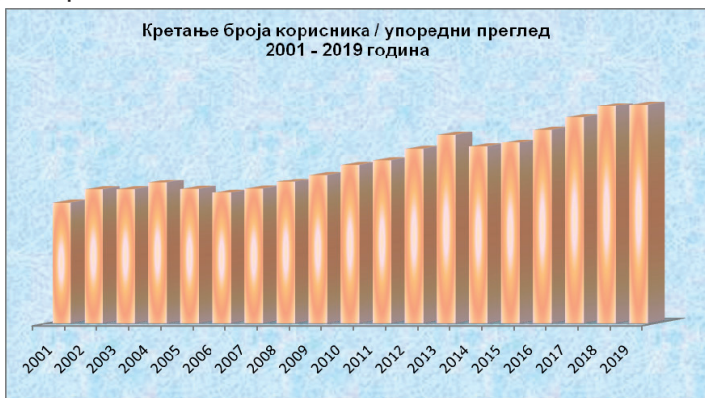
Табела бр. 31

Укупан број корисника у регистру ЦСР на активној евиденцији у току 2019. године према старости и полу						
Корисници према узрасту	Број корисника на активној евиденцији у току извештајног периода (01.01. - 31.12. 2019.)		Укупно	Број корисника на активној евиденцији 31.12. 2019.		Укупно
	М	Ж		М	Ж	
Деца (0-17)	18.930	15.319	34.249	14.335	11.779	26.114
Млади (18-25)	4.355	4.369	8.724	3.405	3.374	6.779
Одрасли (26-64)	22.550	26.260	48.810	16.811	19.312	36.123
Старији (65 и више)	8.166	14.266	22.432	6.359	11.256	17.615
Укупно	54.001	60.214	114.215	40.910	45.721	86.631

У погледу старосне структуре корисника, као и претходних година, најзаступљенија су одрасла лица, тако да она чине 42,7% евидентираних; следе малолетни (30%) и старији корисници који су заступљени са 19,6%, док су у укупном броју корисника најмање заступљени млади са 7,6%.

Као што се може видети на следећем графику, кретање укупног броја корисника у посматраном периоду показује њихово континуирано и релативно уједначено повећање, са изузетком 2005. и 2006. године када је забележен пад њиховог броја.³⁶

Графикон бр. 18

³⁶ Од почетка посматраног периода, број корисника био је у сталном порасту; у поређењу са 90-тим, 2001. године, забележен је раст од чак 23,7%, а 2005. и 2006. долази до њиховог пада за око 5%.

Табела бр. 32

Старосне групе корисника		2018.	2019.	Индекс 2019/2018
Деца (0-17)		34.749	34.249	98.56
Млади (18-25)		8.864	8.724	98.42
Одрасли (26-64)		48.402	48.810	100.84
Старији (65 и више)		21.419	22.432	104.73
Укупно		113.434	114.215	100.69

Незнатно повећање броја корисника забележено је у групацији одраслих; за око 5% повећан је број старијих, док је евидентирано нешто мање деце и младих.

Кретање броја корисника (флукуација корисника) у извештајном периоду

Табела бр. 33

Кретање броја корисника у ЦСР у току 2019. године					
	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно	Стављени у пасиву
Деца (0-17)	24.653	7.912	1.684	34.249	8.137
Млади (18-25)	6.408	1.251	1.065	8.724	1.945
Одрасли (26-64)	34.391	9.371	5.048	48.810	14.038
Старији (65 и више)	16.459	4.226	1.747	22.432	4.815
Укупно	81.911	22.760	9.544	114.215	28.935

У складу са бројчаном заступљеношћу појединих старосних група у укупном броју корисника, очекиван је и број новоевидентираних, тако да је међу њима највећи број одраслих и деце. Током године из система социјалне заштите (стављени у пасиву) изашло је 25,3% корисника, а више од две трећине корисника наставило је да користи услуге и права из области социјалне заштите, док се 8,3% корисника вратило у систем. Сваки појединац и породица којима је неопходна друштвена помоћ ради савладавања социјалних и животних тешкоћа има право на социјалну заштиту, односно може, ако у складу са законом испуњава услове, бити корисник социјалне заштите и центра за социјални рад. Права на социјалну заштиту се обезбеђују пружањем услуга социјалне заштите и материјалном подршком. Услуге су активности социјалне заштите којима се пружа подршка и помоћ појединцу и породици ради побољшања (очувања) квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика од неповољних животних околности, а материјалном подршком се обезбеђује егзистенцијални минимум и подршка за социјално укључивање корисника. Корисници социјалне заштите су по правилу држављани Србије, али могу бити страни држављани, као и лица без држављанства. Старатељи, хранитељи и усвојитељи као и неке друге особе које у својству клијената такође користе одређене услуге центра за социјални рад, иако користе услуге нису и непосредно корисници социјалне заштите већ услуге центра користе да би, учествовали или сарађивали у остваривању заштите.

4.2. Старосне групе корисника према оствареним правима, примењеним мерама и пруженим услугама у Градском центру за социјални рад

4.2.1. Деца

Чланом 41. Закона о социјалној заштити прописано је да дете може бити корисник центра за социјални рад када му је услед породичних или неких других животних околности угрожено здравље, безбедност и развој, односно ако је извесно да без подршке социјалне заштите не може да достигне оптимални ниво развоја.³⁷

Табела бр. 34

Број деце на активној евиденцији ЦСР у току године и на дан 31.12. 2019. године према узрасту и полу						
Узрасне групе	Укупан број деце у току године		Укупно	Број деце на дан 31.12.		Укупно
	М	Ж		М	Ж	
0 - 2	1.159	1.101	2.260	851	801	1.652
3 - 5	2.091	1.837	3.928	1.590	1.340	2.930
6 - 14	9.704	8.454	18.158	7.670	6.576	14.246
15-17	5.976	3.927	9.903	4.224	3.062	7.286
Укупно	18.930	15.319	34.249	14.335	11.779	26.114

У односу на претходну годину, у Градском центру за социјални рад, евидентиран је релативно (за око 1,5%) мањи број малолетних корисника и, као и претходних година, најбројнију групацију међу њима чине деца узраста од 6 до 14 година.

Посматрано по појединим корисничким групама (Таб. бр. 35) најбројнија су деца чији се родитељи споре око вршења родитељског права (28,5%) и социо-материјално угрожена деца (28,2%), што је приближно исто као и претходне године. Због високог ризика у ком се налазе деца из породица са поремећеним унутарпородичним односима, Центар за социјални рад (у својству органа старатељства) пружа стручну помоћ у разрешавању зачетих сукоба и примењује мере породично-правне заштите личности, права и интереса малолетника угрожених процесима дезинтеграције породице и престанком брачне или ванбрачне заједнице родитеља.

Начелно добро постављен организациони и стручни приступ у заштити материјално угрожене деце, који не подразумева само интервенције у виду материјалних давања, будући да се ради о деци која често потичу из дисфункционалних породица, неретко је рутински, посебно у домену надзора над вршењем родитељског права.

³⁷ „Службени гласник РС, бр. 24/2011; у овој групи корисника према Закону налазе се деца до навршених 17 година, 11 месеци и 31 дан.

Табела бр. 35

Број деце у ЦСП према корисничким групама/поступцима и узрасту у току 2019. године					
Корисничке групе	Узраст				Укупно
	0-2	3-5	6-14	15-17	
Деца под старатељством (сва деца под старатељством: и у породици и на смештају)	165	281	1.012	856	2.314
Деца жртве насиља и занемаривања	433	642	2.249	1.064	4.388
Деца са неадекватним родитељским старањем	74	79	492	351	996
Деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом	0	0	614	2.200	2.814
Деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права	883	1.726	5.511	1.646	9.766
Деца чије су породице корисници НСП и других видова материјалних давања	246	598	6.046	2.768	9.658
Деца ОСИ	58	404	1.587	586	2.635
Деца у поступцима одређивања личног имена	37	25	9	0	71
Деца у поступцима располагања имовином	11	53	107	94	265
Деца у поступцима: сагласност за малолетнички брак	0	0	0	8	8
Деца жртве трговине људима	2	3	2	7	14
Деца страни држављани без пратње	1	3	115	590	709
Деца која живе и раде на улици (деца улице)	1	1	25	31	58
Деца повратници/из реадмисије	0	0	3	5	8
Остала деца	522	514	1.868	953	3.857
Укупно	2.433	4.329	19.640	11.159	37.561

У извештајном периоду у односу на претходну годину евидентирано је 26,4% више деце чије су породице корисници новчане социјалне помоћи и других видова материјалних давања; 23,7% више деце са проблемима у понашању; 23,3% више занемарене и злостављане деце, што можемо тумачити као последицу веће осетљивости појединих институција у чијој је делатности рад са децом, као и низом потписаних протокола о сарадњи институција у заштити од насиља над децом, односно породичног насиља.

Ризику од занемаривања или насиља у породици посебно су изложена деца која живе и одрастају у социо-материјално угроженим породицама, породицама чији се родитељи споре око вршења родитељског права, као и деца са проблемом у понашању.

Основне мере за заштиту детета које спроводи центар су мере усмерене на јачање позитивних породичних снага, а спроводе се кроз институт породично-правне заштите, надзор над вршењем родитељског права чија је примена неопходна у ситуацијама када родитељи неадекватно обављају родитељске дужности, што има за последицу угрожавање развоја и интереса детета.

По Породичном закону орган старатељства има могућност да реагује применом две врсте мера надзора над вршењем родитељског права: **превентивног** и **корективног** надзора.

Превентивним надзором над вршењем родитељског права се реализује доношење одлука којима се омогућава родитељима да врше родитељско право (одређивање личног имена, промена личног имена, располагање имовином малолетног штићеника). Током 2019. године донета су 123 решења о мерама превентивног надзора за **154** деце према чијим родитељима је донета ова мера. Корективним надзором се родитељ упозорава на недостатке у вршењу родитељског права.

Табела бр. 36

Број решења о мерама корективног надзора над вршењем родитељског права и број деце према чијим родитељима су предузете мере у току године		
Врста мере корективног надзора	Број решења	Број деце
Упозорење родитељима о недостацима у вршењу родитељских права	22	27
Упућивање родитеља на разговор у породично саветовалиште или у установу специјализовану за посредовање у породичним односима	11	14
Захтев родитељима да положи рачун о управљању имовином детета	1	1
Укупно	34	42

Угроженост детета у мери која је процењена као „довољна“ да изазове интервенцију органа старатељства може бити последица тешкоћа у родитељском функционисању. Ове тешкоће се могу манифестовати у неадекватном или неуспешном остваривању заштитне и васпитне функције родитеља. У овој фази орган старатељства дужан је да:

- упозори родитеље на недостатке у вршењу родитељског права,
- да им пружи потребну стручну и другу помоћ у циљу правилног одгајања детета,
- да упути родитеље да се сами или са дететом обрате одговарајућој здравственој установи специјализованој за посредовање у породичним односима.

У ситуацијама када се дете налази у озбиљној и непосредној опасности орган старатељства је овлашћен да предузима мере издвајања детета/деце из породице и током године из породица је издвојено 186 деце, што је за око 7% више у односу на претходну годину.

Табела бр. 37

Број деце која су у току 2019. године издвојена из биолошке породице према узрасту и полу										
Број деце	0 - 2		3 - 5		6 - 14		15 - 17		Укупно М	Укупно Ж
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж		
Број деце	25	17	24	26	31	30	17	16	97	89
Укупно	42		50		61		33		186	

Табела бр. 38

Деца издвојена из биолошке породице у току године према средини у коју су смештена непосредно након издвајања (1. смештај детета)	
Средина у коју је дете смештено непосредно након издвајања	Број деце
Дете смештено код сродника	22
Породични смештај	22
Прихватилиште/Прихватна станица	128
Домски смештај	14
Нешто друго	0
Укупно	186

Најстрожија мера према родитељима који неадекватно врше родитељско право је **мера лишења родитељског права**, о којој искључиво одлучује надлежни суд. Што се тиче органа старатељства, његова улога обухвата покретање поступка, достављање налаза и мишљења суду и привремену старатељску заштиту детета у поступку. У следећој табели су изложени подаци о пословима центра у вршењу јавних овлашћења која се односе на заштиту малолетника.

Табела бр. 39

Број налаза и стручног мишљења на захтев суда, у парницама у којима се одлучује о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права у току године		
Поступак пред судом	Број налаза и мишљења	Број деце
Вршење родитељског права	2.991	3.665
Регулисање личног односа детета и родитеља	283	492
Извршни поступак у регулисању виђања детета и родитеља	88	114
Издржавање детета	27	35
Лишење родитељског права	90	122
Кривични поступак против родитеља због занемаривања и злостављања детета	14	19
Прекршајни поступак	33	49
Поступак за заштиту права детета	40	41
Укупно	3.566	4.537

Старатељство

Према Породичном закону под **старатељство** се ставља дете без родитељског старања или пунолетно лице које је лишено пословне способности. Одлуку о стављању под старатељство доноси орган старатељства. Старатељство је један од кључних инструмената породично-правне заштите чијом применом се осигурава заштита личности, интереса и права малолетних особа у ситуацијама угрожености њиховог психофизичког и социјалног развоја, која може бити последица деловања различитих фактора, као што су: одсуство родитељског старања, неадекватно вршење родитељског права праћено материјалном необезбеђеношћу и др.

Табела бр. 40

Број решења о примени СТАЛНЕ старатељске заштите донетих у току године (нови корисници) према старости и полу детета			
Узраст	Пол		Укупно
	М	Ж	
0 - 2	9	6	15
3 - 5	11	14	25
6 - 14	21	18	39
15 - 17	20	9	29
Укупно	61	47	108

У следећој табели могу се видети разлози примене старатељске заштите за децу која су као нови корисници евидентирани 2019. године.

Табела бр. 41

Број решења о примени мере СТАЛНЕ старатељске заштите донетих у току године према разлогу примене мере и полу детета			
Разлог примене мере старатељске заштите	Број деце		Укупно
	М	Ж	
Родитељи преминули	14	8	22
Родитељи непознати	18	12	30
Родитељи лишени родитељског права, односно пословне способности	25	20	45
Родитељи који нису стекли пословну способност	4	7	11
Укупно	61	47	108

Када посматрамо разлоге примене старатељске заштите уочавамо да је већина деце стављена под старатељство због лишења родитеља родитељског права, што подразумева злоупотребу родитељског права и грубо занемаривање дужности из садржине родитељског права.

Табела бр. 42

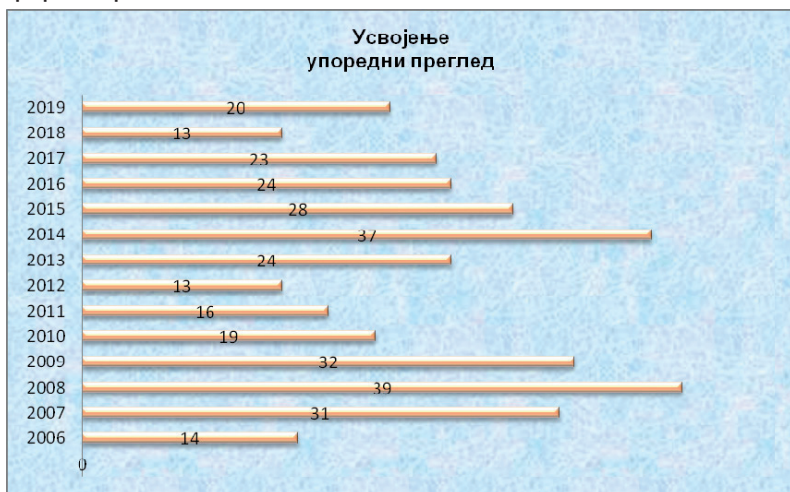
Број решења о примени СТАЛНЕ старатељске заштите на дан 31.12. 2019. године према старости и полу			
Узраст	Пол		Укупно
	М	Ж	
0 - 2	24	11	35
3 - 5	38	37	75
6 - 14	199	187	386
15 - 17	147	119	266
Укупно	408	354	762

Породични закон разликује старатељство и привремено старатељство. Орган старатељства може одлучити да постави привременог старатеља детету чији родитељи нису одлуком суда лишени родитељског права ако процени да је то неопходно ради привремене заштите личности, права или интереса детета. У току 2019. године **привременим старатељством** било је обухваћено **1.235 малолетника**. Привремено старатељство подразумева обуставу права родитеља на вршење родитељског права постављањем детету привременог старатеља и најчешће доношење одлуке о измештању детета из угрожавајућег породичног окружења и смештаја детета у другу (сродничку или хранитељску породицу, односно одговарајућу установу). Током 2019. године ГЦСР је наставио са активностима збрињавања малолетне деце / страних држављана без пратње. Евидентирано их је 709, а највећи број ове деце су дечаки узраста 15 – 17 година (83,2%). Центар за социјални рад је у односу на ову корисничку групу најчешће обезбеђивао смештај у прихватилиште и привремену старатељску заштиту.

Усвојење

Усвојење, као посебан облик заштите деце (без родитељског старања) и као породично-правни однос у смислу остваривања права сваког појединца да планира обим своје породице, у домену социјалне заштите, између осталог, има за циљ смањење броја деце у установама и унапређење развоја усвојења, хранитељства и алтернативних облика заштите деце у природном породичном окружењу. У току 2019. године за **20 деце** донета су решења за заснивање усвојења; за 32 је донет закључак о општој подобности за усвојење, а 32 усвојитељска пара стекла су општу подобност и чекају на усвојење деце.

Графикон бр. 19

Иако се у посматраном периоду (2006. - 2019.) може уочити да усвојење има тенденцију и повећања и пада броја усвојене деце, гледано у просеку, у посматраном периоду, годишње су реализована 23 усвојења, тако да се може закључити да је потребно више стручног ангажмана у погледу примене овог института.

У наредним табелама дати су подаци о деци која су током извештајног периода и на крају године била на смештају и подаци о деци за које је пружена материјална подршка током 2019. године у ГЦСР.

Табела бр. 43

Врста смештаја	УКУПНО	
	Укупно у 2019.	На дан 31.12.2019.
Сродничка породица (срод. хранитељство и смештај код сродника старат.)	149	141
Хранитељство	681	630
Домски смештај	352	292
Прихватилиште	287	"
Укупно	1.469	1.063

У 2019. години на смештају је боравило 1.469 деце, а највећи број обухваћен је хранитељством (56,5%), док је четвртина институционално (домски смештај) збринута.

Приоритет најбољих интереса деце подразумева да најбољи интереси детета имају предност над интересима родитеља. Смештајем се обезбеђује психофизички развој и социјализација деце до повратка у природну породицу или оспособљавања за самостални живот.

Материјална подршка пружена је за 8.475 малолетника и у највећем броју деца су користила право на новчану социјалну помоћ (74,1%), што се може сматрати поузданим показатељем сиромаштва и на општијем нивоу.³⁸

Табела бр. 44

Укупан број деце обухваћен материјалном подршком у току 2019. године	
Број деце чланова породице корисника НСП	6.280
Број деце обухваћен правом на помоћ и негу другог лица	971
Број деце обухваћен правом на увећану помоћ и негу другог лица	1.224
Укупно	8.475

³⁸ Извор: РСЗ „Анкета о приходима и условима живота», Саопштење 281/окробар, 2019 године “Посматрано према старости, лица од 18 до 24 године највише су била изложена ризику од сиромаштва (29,1%), као и лица млађа од 18 година (28,8%). Најнижу стопу ризика од сиромаштва имале су особе старије од 65 година (21,1%)”

Различита istraživana i analize na temu siromashva kod dece ukazala su na neka obeležja dechijeg siromashva od kojih su: veћina siromashne dece живи u домаћinstvima чији su чланови суочени са проблемом незапослености; ризик siromashva знатно је већи u домаћinstvima са троје и више деце; siromashvo kod dece посебно је изражено kod породица које примају новчану социјалну помоћ и у којима су присутни вишеструки проблеми. Као веома сложен проблем, решавање проблема siromashva kod dece захтева јасан и темељан приступ, пре свега, на плану успостављања координације одговарајућих тела у системима здравства, образовања и социјалне заштите.

4.2.2. Пунолетни корисници (млади, одрасли и старији)

Градски центар за социјални рад велики део нормативно утврђених обавеза реализује према пунолетним корисницима, међу којима су материјална подршка, институционална и ванинституционална заштита и пружање разних видова породично-правне заштите.

Следи преглед основних података о пунолетним корисницима који су током 2019. године били на евиденцији Градског центра за социјални рад

Табела бр. 45

Број пунолетних корисника у ЦСР према корисничким групама и старости у току 2019. године					
Корисничке групе	Млади (18 - 25)	Одрасли (26 - 64)	Старији (65 - 79)	Старији (80 +)	Укупно
Особе под старатељством - сви пунолетни корисници под старатељством: и у породици и на смештају	606	3.914	2.320	133	6.973
Жртве насиља, занемарене особе и у ризику од занемаривања	964	5289	979	35	7.267
Особе које се споре око вршења родитељског права	869	8556	742	13	10.180
Особе са инвалидитетом	1.036	7.119	4.175	161	12.491
Особа са друштвено неприхватљивим понашањем	1.127	1.818	234	2	3.181
Особе које имају потребе за смештајем -домски или породични смештај	519	3034	4352	49	7.954
Материјално угрожене особе	3.763	21.592	4.679	228	30.262
Страни држављани и лица без држављанства у потреби за социјалном заштитом	22	23	1	0	46
Жртве трговине људима	6	5	0	0	11
Бескућници	15	124	65	0	204
Остали	902	3.555	4.748	492	9.697
Укупно	9.829	55.029	22.295	1.113	88.266

Током 2019. године евидентиран је незнатно већи укупан број пунолетних корисника у односу на претходну годину. Посматрано према појединим корисничким групама, највеће повећање, од 13,7% забележено је код жртава насиља и занемаривања, код материјално угрожених од 10% и код особа са инвалидитетом од 4,7%.

Као и претходних година, у корисничким групама пунолетних корисника најзаступљеније су материјално угрожене (37,8%) и особе са инвалидитетом (15,6%) Сиромаштво, као најизраженији проблем код пунолетних корисника илуструју и поједини званично објављеним подаци Републичког завода за статистику који, између осталог, указују да су највишу стопу ризика од сиромаштва имала лица у домаћинствима која чине две одрасле особе с троје или више издржаване деце (53,6%), затим лица млађа од 65 година која живе у једночланим домаћинствима (37,2%).³⁹

Старатељство је један од кључних института породично-правне заштите чијом применом се осигурава заштита личности, интереса и права одраслих лица која су лишена пословне способности. Старатељство и његова примена спадају у најсложенији део стручног рада у примени породично-правне заштите. Орган старатељства се континуирано суочава са тешкоћама при избору особа које ће адекватно вршити старатељску заштиту, релативно дугим трајањем поступка лишавања пословне способности од стране суда, проблемима око пописа и заштите имовине лица под старатељством, као и недовољном законском прецизношћу у тумачењу степена поремећаја менталног здравља. У Породичном закону осим старатељства предвиђено је и привремено старатељство. Оно подразумева доношење решења о постављању привременог старатеља одраслом или остарелом лицу, које по правилу није лишено пословне способности, у ситуацијама које су предвиђене чл. 132. Породичног закона. Као што се може видети у наредној табели, у укупном броју пунолетних лица под старатељством, најзаступљенију групу (72,5%) чине одрасли корисници.

Табела бр. 46

Укупан број решења о сталном старатељству, према евиденцији из старатељских књига, на дан 31.12. 2019. године према старости и полу корисника			
Старост корисника са решењем о сталном старатељству	Број корисника		Укупно
	М	Ж	
Млади	170	118	288
Одрасли	1443	1169	2612
Старији	313	391	704
Укупно	1.926	1.678	3.604

Привременим старатељством обухваћена је привремена заштита личности, права и интереса одраслог лица и за пунолетне кориснике донето је **2.840 одлука о постављању привременог старатеља**. Док старатељство обезбеђује старање о личности штићеника, његово заступање, прибављање средстава за издржавање, те заштиту, односно управљање и располагање имовином штићеника, дотле привремено старатељство обезбеђује правну заштиту за поједине послове или поједину врсту послова, односно само за разрешење одређене спорне ситуације док она траје.⁴⁰

³⁹ Извор: РСЗ „Анкета о приходима и условима живота бр. 281/2019. година

⁴⁰ Ранка Вујовић, Министарство рада и социјалне политике

У погледу лишавања пословне способности током 2019. године, за **248 корисника** донета је правоснажна судска одлука о **лишавњу пословне способности**, од којих је највећи број потпуно лишен.

❖ *Остваривање права на смештај у установу социјалне заштите и на породични смештај за пунолетне кориснике*

Услуге домског смештаја у највећем броју користе одрасла и старија лица, док се младе особе приближно подједнако налазе на смештају у установи и на породичном смештају и на крају године није дошло до значајнијих померања у погледу њиховог боравка било да се ради о установама или хранитељским породицама.

Табела бр. 47

Број пунолетних корисника смештаја на евиденцији ЦСР у току 2019. године према врсти смештаја, старости и полу							
Врста смештаја	Млади		Одрасли		Старији		Укупно
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
Породични смештај у сродничку хранитељску породицу	18	27	3	7	0	1	56
Породични смештај у другу породицу	45	50	5	7	2	4	113
Домски смештај	103	74	725	588	655	1.220	3.365
Укупно	166	151	733	602	657	1.225	3.534

У погледу старосно-полне структуре, највећи број корисника су старије особе женског пола које се налазе на домском смештају (36,2% од укупног броја смештених у домове) и претежно бораве у Геронтолошком центру. На породичном смештају било је свега око 5% пунолетних, углавном младих особа.

Табела бр. 48

Број донетих решења ЦСР о престанку смештаја пунолетних корисника у току 2019. године према старости и полу корисника												
Број решења	Млади		Одрасли		Старији		Млади	Одрасли	Старији	М	Ж	Укупно
	М	Ж	М	Ж	М	Ж						
Број решења о престанку породичног смештаја	11	9	0	1	0	1	20	1	1	11	11	22
Број решења о престанку домског смештаја	11	11	65	41	131	234	22	106	365	207	286	493
Укупно	22	20	65	42	131	235	42	107	366	218	297	515

Домско збрињавање појединих категорија корисника отежано је из више разлога, пре свега, због недостатка смештајних капацитета и неадекватног збрињавања особа са одређеном врстом и степеном инвалидитета услед непостојања специјализованих установа за поједине категорије инвалидности. Закон о социјалној заштити предвиђа, кроз поступак лиценцирања пружаоца услуга, да прошири капацитете за смештај одраслих и старијих и тиме убрза смештај корисника који имају потребу за збрињавањем у институцији.

4.2.3. Социо-материјално угрожене породице

У складу са Законом о социјалној заштити (чл. 81.), право на новчану социјалну помоћ (у даљем тексту НСП) припада појединцу, односно породици, који својим радом, приходима од имовине или из других извора остварују приход мањи од износа новчане социјалне помоћи утврђеног поменутиим законом. Закон уводи и право на увећану и временски ограничену новчану социјалну помоћ, које може остварити појединац који је неспособан за рад, односно породица чији су сви чланови неспособни за рад. У приказу размера социјално-заштитне интервенције Градског центра поводом материјалне угрожености (сиромаштва), најважнији су подаци о породицама (домаћинствима) које остварују право на новчану социјалну помоћ.

Табела бр. 49

Одељење	Укупан број породица – упоредни преглед										Укупан бр. домаћинства	% учешћа породица НСП
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
Барајево	286	316	257	234	233	195	181	151	163	138	8.920	1.55
Вождовац	549	538	491	558	582	570	639	577	566	534	59.370	0.90
Врачар	340	369	395	420	416	422	392	317	264	237	25.236	0.93
Гроцка	280	282	272	317	319	326	277	281	291	286	27.134	1.05
Звездара	762	921	887	1.153	1.084	1.073	1.103	998	985	739	58.527	1.26
Земун	1.112	970	1.033	1.429	1.366	1.049	947	864	830	755	57.845	1.30
Лазаревац	502	450	459	466	476	506	559	565	532	480	18.862	2.54
Младеновац	397	425	390	470	475	343	409	379	377	343	17.512	1.96
Нови Београд	694	701	721	795	743	735	778	772	749	619	81.073	0.76
Обреновац	180	173	176	187	180	177	189	198	212	193	23.712	0.81
Палилуа	848	748	844	883	891	944	971	941	880	823	65.245	1.26
Раковива	258	283	266	293	333	418	421	415	463	430	40.036	1.07
Савски венац	98	70	79	99	105	86	75	69	86	75	16.288	0.46
Сопот	169	194	191	184	190	161	176	169	185	176	6.864	2.56
Стари град	201	192	153	171	165	174	151	155	147	123	21.492	0.57
Сурчин	417	428	314	246	285	289	293	443	425	394	12.877	3.06
Чукарица	568	635	654	824	861	813	910	917	1.021	997	65.440	1.52
УКУПНО	7.661	7.695	7.582	8.729	8.704	7.992	8.178	8.211	8.176	7.342	606.433	1.21

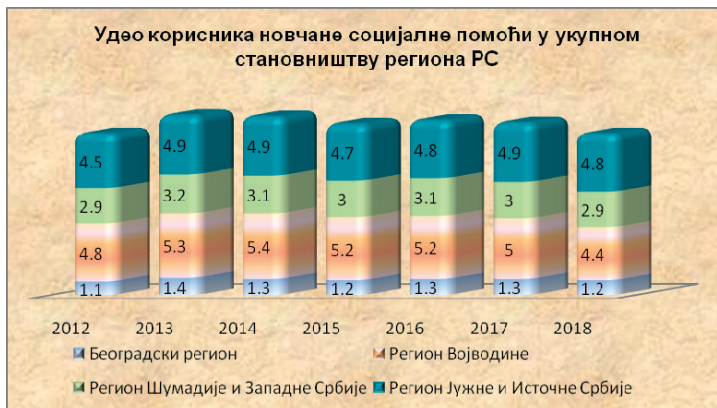
Кретање укупног броја породица / корисника НСП у посматраном периоду показује да нема значајнијих осцилација (пада или повећања њиховог броја), изузев 2013. године када је забележен њихов пораст од око 15% у односу на 2012. годину. Највеће учешће у укупном броју домаћинства општина београдске области, имају породице с оствареним правом на НСП у приградским општинама које истовремено имају и највеће процентуално учешће корисника НСП у укупном становништву општине.

Графикон бр. 20

Удео корисника НСП у укупном становништву појединих региона Србије показује да се Београдски регион издваја са њиховим најмањим процентуалним учешћем у укупном становништву и у посматраном периоду креће се око 1%.

Графикон бр. 21

Породица - корисник НСП има у просеку мали број чланова. Од укупног броја породица које остварују право на НСП најзаступљеније су једночлане (41,3%), двочланих је 19,2%, а приближно су подједнако заступљене трочлане и четворчлане, док породице са пет - шест и више чланова чине око 8%, односно, 9% породица које су користиле право на НСП.

Табела бр. 50

Број породица и број лица – корисника НСП евидентираних у ГЦСР (септембар 2019 г) ⁴¹		
Породице према броју чланова	Број породица	Број лица
Једночлана	3.033	3.033
Двочлана	1.413	2.826
Трочлана	798	2.394
Четворчлана	805	3.220
Петочлана	622	3.110
Породице са шест и више чланова	671	4.026
Укупно	7.342	18.609

⁴¹ Изво: База података ресорног министарства

Табела бр. 51

Број чланова	Београдска породица/домаћинство (Попис, 2011.)		Породица-корисник НСП (септембар, 2019. године)	
	број	%	број	%
један	148.973	24.6	3.033	41.3
два	156.006	25.7	1.413	19.2
три	123.973	20.5	798	10.9
четири	110.341	18.2	805	11.0
пет	40.265	6.6	622	8.5
шест и више	26.875	4.4	671	9.1
Укупно	606.433	100.0	7.342	100.0

Подаци приказани у табелама недвосмислено показују да је знатан број породица изложен сиромаштву, као и на чињеницу да због начина одређивања 'минималног нивоа социјалне сигурности' (прага/линије сиромаштва)⁴² која не подразумева обезбеђивање егзистенцијалног минимума, многи материјално угрожени грађани и породице не успевају да уђу у систем социјалне заштите. Не улазећи у анализу показатеља, обима и распрострањености сиромаштва у Београду, од важности за систем социјалне заштите је потреба сагледавања целокупног проблема и са аспекта регионалности. Као што је по кључним економским показатељима Србија неравномерно развијена, тако и београдски регион карактеришу неуједначени развојни потенцијали и перспективе по појединим општинама.

Табела бр. 52

Старосна структура корисника НСП (септембар, 2019 године)						
	Одељење	до 18 година	18 - 26	26 - 65	65 и више	Укупно
1	Барајево	142	21	149	19	331
2	Вождовац	490	78	553	76	1.197
3	Врачар	163	26	233	45	467
4	Гроцка	257	42	303	50	652
5	Звездара	680	112	809	72	1.673
6	Земун	900	133	881	76	1.990
7	Лазаревац	555	126	493	64	1.238
8	Младеновац	321	56	374	61	812
9	Нови Београд	949	156	724	53	1.882
10	Обреновац	249	33	193	45	520
11	Палилула	1.142	128	868	87	2.225
12	Раковица	389	83	463	31	966
13	Савски венац	52	7	78	17	154
14	Сопот	165	28	187	33	413
15	Стари град	72	13	120	19	224
16	Сурчин	579	75	497	39	1.190
17	Чукарица	1.277	196	1.134	68	2.675
	Укупно	8.382	1.313	8.059	855	18.609

У укупном броју корисника НСП најзаступљенија су лица до 18 година (45%) и одрасли (43,3%), што потврђује раније изнету чињеницу да је сиромаштво у региону Београд структурирано, како међу генерацијама које носе целокупни терет друштвене репродукције, тако и међу малолетним издржаваним лицима.

Поједине, званично објављене статистичке анализе, указале су да су на нивоу РС управо, лица млађа од 18 година у највећој мери изложена ризику од сиромаштва.⁴³

Према подацима РЗС,» **стопа ризика од сиромаштва** (ова лица нису нужно сиромашна, већ само имају већи ризик да то буду) у 2018. години износила је 24,3%, и нижа је за 1,4 процентна поена у односу на 2017. **Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености** (ова лица су у ризику од сиромаштва, или су изразито материјално ускраћена, или живе у домаћинствима веома ниског интензитета рада) износила је 34,3%, и нижа је за 2,4 процентна поена у односу на 2017. **Посматрано према старости**, лица од 18 до 24 године највише су била изложена ризику од

⁴³ Према подацима Еуростата за 2018. годину, стопа ризика од сиромаштва деце до 17 година износила је 39,5% и представља удео деце која су изложена ризику од сиромаштва или живе у домаћинствима са ниским интензитетом рада у укупној популацији ове старосне доби.

сиромаштва (29,1%), као и лица млађа од 18 година (28,8%). Најнижу стопу ризика од сиромаштва имале су особе старије од 65 година (21,1%).⁴⁴

Овове треба додати да је и даље је присутан процес сужавања званично признате групације угрожених породица, јер је реално неупоредиво већи број грађана и породица којима је помоћ државе неопходна.⁴⁵ Нормативно предвиђени износи новчане социјалне помоћи драстично су нижи од средстава неопходних за репродукцију минимума егзистенције. Што је породица већа, то је овај раскорак израженији, а треба имати у виду да су у бројнијој породици присутни, по правилу, чланови малолетног узраста.

У вршењу јавних овлашћења у складу са **Законом о социјалној заштити** центар за социјални рад одлучује о остваривању права на новчану социјалну помоћ, на увећану новчану социјалну помоћ, на додатак за помоћ и негу другог лица, на увећани додаток за помоћ и негу другог лица, на посебну новчану накнаду за родитеља који није у радном односу, а који је 15 година непосредно бринуо о детету које је корисник права на увећани додаток за помоћ и негу другог лица и остваривању права на помоћ за оспособљавање за рад. Право на посебну новчану накнаду је током 2019. године користило 78 лица. Помоћ и подршка грађанима понекад је условљена непредвиђеним ситуацијама као што су елементарне непогоде. Тако је у јуну 2019. године на делу Градске општине Палилула проглашена ванредна ситуација због елементарне непогоде-поплаве услед обилних падавина, те је за потребе санирања насталих штета исплаћена помоћ за 935 домаћинстава.

4.2.4. Деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом

У складу са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица центар учествује у сваком поступку који се води према малолетним учиниоцима кривичних дела.

У ситуацији када према малолетнику није вођен кривични поступак, центар може, по потреби, предузети низ активности из своје надлежности, применити мере из области и надлежности породично-правне и социјалне заштите (покренути поступак за смештај, донети решење о корективном надзору над вршењем родитељског права).

Центар је у обавези да реализује и прати изречене васпитне мере, васпитне налоге и посебне обавезе од стране тужилаштва или суда, која подразумева и контролу ванзаводских васпитних мера, реализацију васпитних мера појачаног надзора, праћење

⁴⁵ Према подацима „ Анкете о приходима и условима живота“: „Праг ризика од сиромаштва износио је 16 615 динара, просечно месечно за једночлано домаћинство. За домаћинства с двоје одраслих и једним дететом старости до 14 година праг ризика од сиромаштва износио је 29.907 динара, док је за четворочлано домаћинство с двоје одраслих и двоје деце старости до 14 година овај праг износио 34 892 динара». « Циљ овог истраживања је прикупљање података на основу којих се израчунавају индикатори сиромаштва, социјалне искључености и услова живота. Истраживање се спроводи једном годишње, по стандардизованој методологији, која се примењује у свим државама чланицама Европске уније.»

реализације и тока ресоцијализације у случају изречене заводске мере, као и стварање услова за прихват малолетника по истеку мера институционалне заштите.

Према прописима о вођењу евиденције и документације у социјалној заштити ова групација малолетника класификује се према два критеријума:

- врста преступа – на децу са асоцијалним понашањем и децу у сукобу са законом;
- узраст – на кривично неодговорну децу (до 14 година старости) и кривично одговорну (преко 14 година).

У укупном броју малолетних корисника, ова групација је заступљена са 8,2% и у 2019. години у ГЦСР евидентирано их је 2.814 односно око 15,2% више у односу на претходну годину.

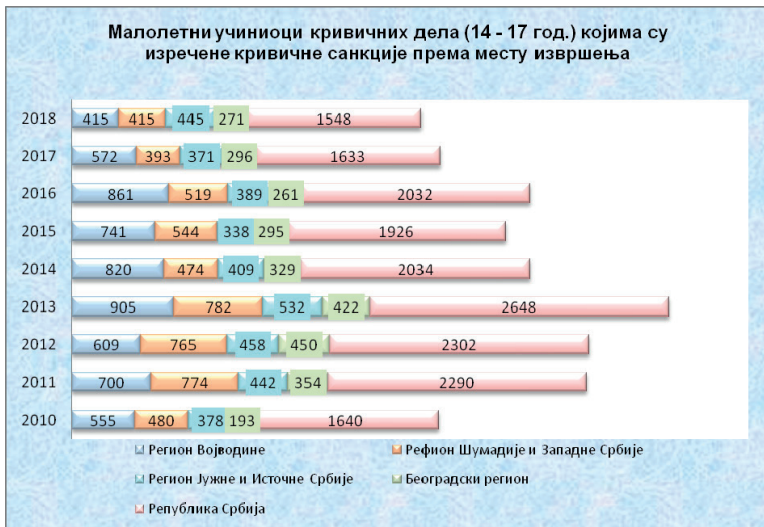
Као што је случај и са другим појавама које представљају индикаторе друштвених криза, статистички регистрован обим малолетничке делинквенције, потпуно одудара од реалне распрострањености појаве, тако да је објективан увид у кретање појаве (обим, динамика и структура) отежан, јер у њеном праћењу не постоји јединствен приступ. Евиденцију о малолетним преступницима води више институција које, сходно властитим прагматским потребама, региструју одређену врсту података.

Као поуздан показатељ појединих структурних обележја малолетничке делинквенције, статистика правосуђа располаже подацима и о малолетним учиниоцима кривичних дела који се добију редовним статистичким истраживањима.⁴⁶

На следећем графику дати су подаци о малолетним учиниоцима кривичних дела којима су изречене кривичне санкције у периоду од 2010 до 2018 године за 4 региона Србије.

Графикон бр. 22

⁴⁶ Извор: Републички завод за статистику; Методолошка објашњења: „Време посматрања је календарска година. Периодика истраживања је годишња, с тим да се подаци прикупљају месечно. Метод прикупљања података је извештајни и спроводи се путем образаца. Попуњавање образаца врши се у моменту окончања поступка, односно у моменту констатовања правоснажности одлуке сагласно законским одредбама. Основни извори из којих се преузимају подаци су коначне одлуке – јавног тужилаштва, односно правоснажне пресуде – решења суда”.

Територијална дистрибуција малолетних делинквената показује да су малолетни учиниоци кривичних дела у посматраном периоду најмање заступљени у Београдском региону, а чије би разумевање захтевало посебну анализу.

У **старосној структури** малолетних преступника нема значајнијих промена последњих неколико година – међу њима су и даље најбројнији малолетници доби 16 – 17 година.

У следећим табелама дати су подаци о деци и млађим пунолетним особама који су евидентирани у Градском центру за социјални рад током 2019. године.

Табела бр. 53

Малолетници са проблемима у понашању на евиденцији ЦСР у години према старости				
Старосна структура	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно
до 14 год. (кривично неодговорна деца)	69	139	6	214
14 - 15	115	130	13	258
16 - 17	386	440	41	867
18 - 20	70	97	23	190
Укупно	640	806	83	1.529

Табела бр. 54

Малолетници у сукобу са законом на евиденцији ЦСР у години према старости				
Старосна структура	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно
до 14 год. (кривично неодговорна деца)	19	26	4	49
14 - 15	62	92	9	163
16 - 17	385	462	28	875
18 - 20	255	132	19	406
Укупно	721	712	60	1.493

На основу изнетих података може се уочити да и међу малолетницима са проблемима у понашању и у сукобу са законом доминирају деца узраста 16–17 година. Индикативна је правилност да опада број деце са поремећајима у понашању када се ради о тежини престапа, па у случају деце са асоцијалним понашањем досеже веома ниске размере – у односу на претходне године, број те деце је скоро преполовљен. Друштвена контрола, али и друштвена одговорност је редукована на теже облике малолетничког криминала, а опстаје висок степен толеранције према другим деликтима. Разне манифестације асоцијалног понашања су изван било каквог друштвеног интересовања, самим тим и одговарајућег реаговања релевантних институција и социјалних служби.

Национално законодавство Републике Србије, у складу са међународним стандардима и документима, односно, Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица (у даљем тексту: Закон о малолетницима), указује на алтернативе у погледу мера од значаја за кривични поступак, нарочито на алтернативне могућности и у члану 11. прописује различите врсте васпитних мера неинституционалног карактера као што су:

- Мере упозорења и усмеравања: судски укор и посебне обавезе (члан 11, 13. и 14. Закона о малолетницима);
- Мере појачаног надзора: од стране родитеља, усвојоца или старатеља, у другој породици, од стране органа старатељства, појачани надзор уз дневни боравак у одговарајућој установи за васпитање и образовање малолетника (члан 11, 15, 16, 17. и 18. Закона о малолетницима).

Закон о малолетницима такође афирмише и изрицање васпитних налога чији је циљ да се не покреће кривични поступак или да дође до његовог обустављања. Васпитне налоге може применити и тужилац, што је у складу са смерницама датим у Токијским правилима. Према малолетном учиниоцу кривичног дела може се применити један или више васпитних налога за кривично дело за које је прописана новчана казна или казна до 5 година затвора. Реч је о акцентирању васпитања уместо кажњавања.

Закон о малолетницима афирмише, пре свега, мере које имају за циљ активно укључивање и преузимање одговорности малолетника у процесу реинтеграције у друштво, те су мере посебне обавезе, од посебног значаја, јер су васпитне мере упозорења и усмеравања које малолетник у кривичном поступку не може одбити (као што је случај са мером васпитног налога⁴⁷) и у том су смислу, кривичне санкције.

⁴⁷ Непоступање по васпитном налогу може резултирати, у зависности од почињеног дела, до покретања кривичног поступка или до његовог наставка, чл. 62. став 6 Закона о малолетницима

Табела бр. 55

Број малолетника на евиденцији ЦСП у току 2019. године са решењем суда о изреченим мерама према полу - сва деца (и пренети и нови)			
Број малолетника	М	Ж	Укупно
Број малолетника са изреченим судским укором	85	3	88
Број малолетника са изреченим васпитним налогом	39	8	47
Број малолетника са изреченом васпитном мером посебне обавезе	84	17	101
Број малолетника са изреченом мером појачаног надзора	147	20	167
Број малолетника са мером упућивања у васпитну установу	5	3	8
Број малолетника са мером упућивања у васпитно-поправни дом	24	1	25
Број малолетника и млађих пунолетних лица са изреченом казном малолетничког затвора	1	1	2

Табела бр. 56

Број васпитних налога изречених у току године према врстама налога			
Васпитни налог	Број васпитних налога		Укупно
	М	Ж	
Поравнање са оштећеним како би се накнадом штете, извињењем, радом или на неки други начин отклониле, у целини или делимично, штетне последице дела	8	1	9
Редовно похађање школе или редовно одлажење на посао	3	1	4
Укључивање, без накнаде, у рад хуманитарних организација или послове социјалног, локалног или еколошког садржаја	8	2	10
Подвргавање одговарајућем испитивању и одвикавању од зависности изазване употребом алкохолних пића или опојних дрога	1	0	1
Укључивање у појединачни или групни третман у одговарајућој здравственој установи или саветовалишту	15	4	19
Укупно	35	8	43

Табела бр. 57

Број васпитних мера посебне обавезе изречених у току 2019. године према врстама посебне обавезе			
Васпитна мера посебне обавезе	Број васпитних мера за малолетнике		Укупно
	М	Ж	
Извињење оштећеном	7	1	8
Накнада штете оштећеном	0	0	0
Редовно похађање школе и неизостајање са посла	14	5	19
Оспособљавање за одговарајуће занимање	16	0	16
Укључивање без надокнаде у рад хуманитарних организација или обављање послова социјалног, локалног и еколошког садржаја	13	2	15
Укључивање у спортске активности	0	0	0
Подвргавање одговарајућем испитивању и одвикавању од зависности изазване употребом алкохолних пића или опојних дрога	0	1	1
Укључивање у појединачни или групни третман у одговарајућој здравственој	34	6	40

установи или саветовалишту			
Похађање курсава за стручно оспособљавање или припремање и полагање испита којима се проверава одређено знање	0	0	0
Да не може да напусти место пребивалишта или боравишта без сагласности суда и посебног одобрења органа старатељства	0	0	0
Укупно	84	15	99

Табела бр. 58

Број васпитних мера појачаног надзора изречених у току 2019. године према врстама појачаног надзора			
Васпитна мера појачаног надзора	Број васпитних мера за малолетнике		Укупно
	М	Ж	
Појачан надзор од стране родитеља, усвојитеља или старатеља	36	7	43
Појачан надзор у другој породици	7	1	8
Појачан надзор од стране органа старатељства	74	7	81
Појачан надзор уз дневни боравак у одговарајућој установи за васпитавање и образовање малолетника	1	0	1
Укупно	118	15	133

У односу на претходну годину број изречених мера васпитни налог остао је на истом нивоу, док је број изречених посебних обавеза повећан за 23,7%, а број изречених мера појачаног надзора мањи је за 21,3%.

Постојећи подаци на нивоу Републике Србије указују да се тзв. алтернативне санкције, иако прописане у кривичном законодавству, ретко изричу, а као разлог њихове ретке примене истиче се непостојање прописа који детаљно регулишу изрицање и извршење алтернативних санкција и непостојање одговарајуће инфраструктуре (институција, програма, супервизије). Према подацима Републичког завода за статистику, васпитна мера посебне обавезе, најчешће се изриче за кривична дела против имовине, затим, против живота и тела и насилничког понашања. Казна малолетничког затвора изриче се само старијем малолетнику који је учинио кривично дело за које је законом прописана казна затвора тежа од пет година ако због високог степена кривице, природе и тежине кривичног дела не би било оправдано изрећи васпитну меру. Третман малолетних преступника углавном се реализује у отвореној заштити, будући да је мерама ресоцијализације у институционалним оквирима обухваћено 25 малолетника, односно испод 1% укупно евидентираних у 2019. години.

Треба истаћи да су у заштити малолетника са поремећајима у понашању присутни проблеми, готово у свим фазама заштите, нарочито у организовању постинституционалне заштите повратника из васпитних установа и васпитно-поправног дома. Неретко се догађа да се једина могућа интервенција органа старатељства своди на њихово увођење у право на новчану социјалну помоћ. У циљу унапређења рада органа старатељства у домену реаговања на проблем малолетничке делинквенције неопходна је шира друштвена подршка у домену раног откривања поремећаја у понашању и стварања услова за развијенији индивидуални третман ове деце и њихових породица.

4.2.5. Жртве насиља

По одредбама Породичног закона (члан. 197), насиље у породици је дефинисано као понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице.

У току 2019. године у Градском центру за социјални рад евидентирано је **11.655** жртава породичног насиља, што је за 12% више него претходне године. У периоду од 2011. године, насиље је у континуираном порасту (*Графикон бр. 23*), а број жртава је улетостручен. Повећање броја жртава насиља у извештајној години последица је различитих фактора и резултат је, пре свега, унапређене законске регулативе - **Закона о спречавању насиља у породици**⁴⁸, што има за последицу смањену толеранцију заједнице на породично насиље и њену већу осетљивост када је ова проблематика у питању.

Графикон бр. 23

Иако евиденцију о насиљу води више институција и организација, званични подаци Републичког завода за статистику, такође показују стални пораст породичног насиља и према деци и према женама, посебно у београдском региону.⁴⁹

Према подацима Републичког завода за социјалну заштиту, у 2018. години у Републици Србији пријављен је 7.741 случај насиља према деци (0,64% укупног броја деце), ипак за 6,7% мање у односу на претходну годину.⁵⁰

Највише пријављених случајева насиља према деци било је у Београдском региону (4.008 деце, односно 1,33% деце овог региона), а најмање у Региону Јужне и Источне Србије (883, односно 0,35% деце овог региона).

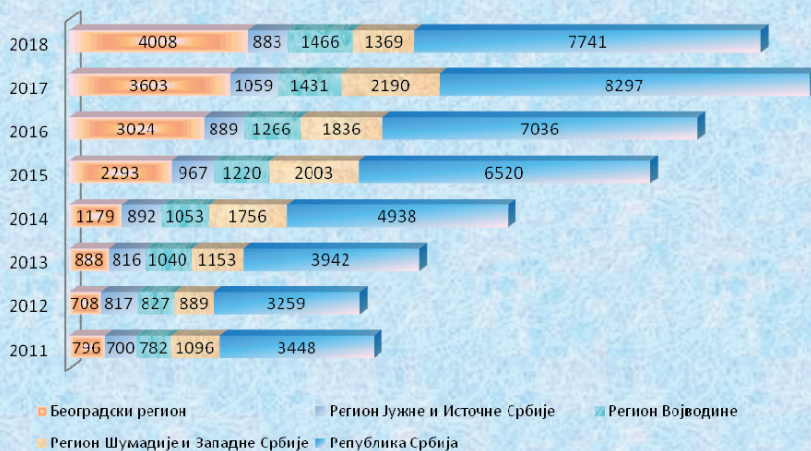
Графикон бр. 24

⁴⁸ Закон о спречавању насиља у породици, „Сл. гласник РС“, бр. 94/2016, примењује се од 1. јуна 2017. године

⁴⁹ Извор података: ДевИнфо, Републички завод за статистику

⁵⁰ Извор: ДевИнфо РСЗ

**Број пријављених случајева породичног насиља према деци
Република Србија и региони
упоредни преглед**

Графикон бр. 25

**Број пријављених случајева породичног насиља над женама
Региони Републике Србије**

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Регион Шумадије и Западне Србије	1433	1113	1638	3049	3724	4267	5544	5725
Регион Војводине	1029	1318	1379	1557	2424	3512	4395	5259
Регион Јужне и Источне Србије	534	631	816	1201	1774	2195	4154	4734
Београдски регион	1016	1002	1187	1050	1679	2448	3595	4528

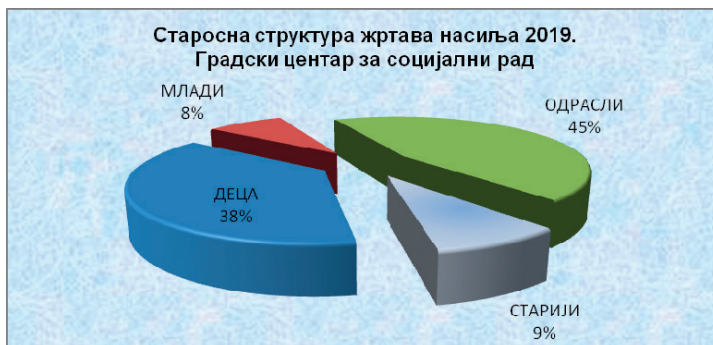
Тренд пораста насиља над женама посебно је изражен ако се посматра на нивоу Републике Србије, где је највећи пораст забележен 2017. године у односу на претходну 2016. (индекс 142.40).

Графикон бр.26

У 2019. години у Градском центру за социјални рад евидентирано је 4.358 пријава породичног насиља над децом и 7.201 за пунолетне жртве и као што се може видети (Графикон 27.) малолетна и одрасла лица су приближно подједнако заступљена, што упућује на чињеницу да су жртве изложене насиљу од стране најближих особа, било да се ради о насиљу родитеља над децом или партнерском насиљу.

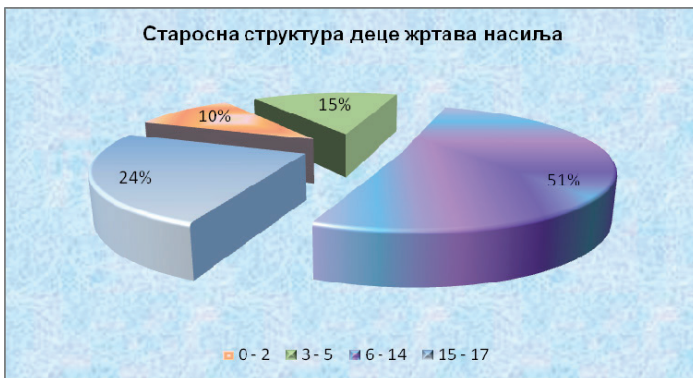
Графикон бр. 27

❖ Заштита деце од насиља у породици

Током 2019. године евидентирано је 4.358 малолетних жртава породичног насиља, што је за око 10% више у односу на претходну годину. Највећи број случајева насиља дешавао се у биолошким породицама, било да су оне потпуне (родитељи и деца) или потпуне проширене породице.

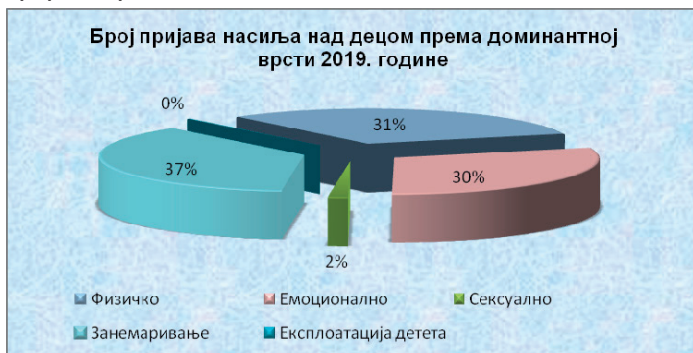
Графикон бр. 28

Више од половине малолетних жртава чине деца узраста од 6 до 14 година, али не мање забрињавајућа чињеница је да је свако четврто дете узраста – до 5 година жртва неког облика породичног насиља (Графикон 28.) .

У укупном броју пријава за децу, трећина су пријаве за физичко насиље, које по правилу прати и емоционално. Деца су у 68 случајева била жртве сексуалног насиља, а 6 деце евидентирани су као жртве експлоатације. У контексту ових података, треба истаћи да су у највећем броју случајева деца – жртве, изложена различитим и узајамно повезаним облицима насиља, тако да се оно ретко испољава у једном/ чистом виду.

Графикон бр. 29

Заштита деце жртава насиља, злостављања и занемаривања је сложен процес у коме учествују установе, организације и појединци из различитих система, те ефикасна интервенција претпоставља континуирану сарадњу и захтева координирану акцију свих учесника у процесу.

Табела бр. 59

Поступци које је ЦСР предузео у току 2019. године у случајевима заштите деце од насиља у породици			
Врста поступка	Број деце		Укупно
	Девојчице	Дечаки	
Издвајање - број деце која су издвојена из породице сама (без родитеља)	31	24	55
Издвајање - број деце која су из породице издвојена заједно са ненасилним родитељем	12	14	26
Покретање поступка пред судом	25	20	45
Пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подршке и помоћи детету у ЦСР	906	964	1.870
Упућивање детета на услуге других одговарајућих установа	444	438	882
Упозоравање родитеља на недостатке у вршењу родитељског права - корективни надзор	41	23	64
Нешто друго	25	33	58
Укупно	1.484	1.516	3.000

Табела бр. 60

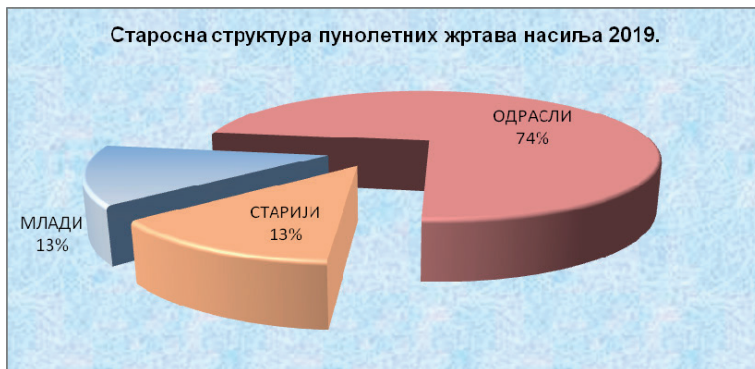
Број поступака за заштиту деце жртава од породичног насиља које је ЦСР покренуо према суду, по службеној дужности у току године, према врстама поступка	
Врста поступка	Број деце
Поступак за изрицање мере заштите од насиља у породици	179
Поступак за потпуно лишавање родитељског права	45
Поступак за делимично лишавање родитељског права	36
Кривична пријава	4
Поступак за доношење привремене мере принудног лечења	4
Поступак за заштиту права детета	36
Укупно	304

У области заштите од насиља у породици орган старатељства по Породичном закону има широк дијапазон овлашћења, почев од покретања судског поступка, помоћи суду у прибављању потребних доказа, достављања налаза и мишљења о сврсисходности тражене мере до предузимања мера старатељске заштите, ургентног збрињавања и предузимања других мера породично-правне и социјалне заштите. Сем наведеног, орган старатељства има и овлашћење да подноси кривичне и прекршјане пријаве.

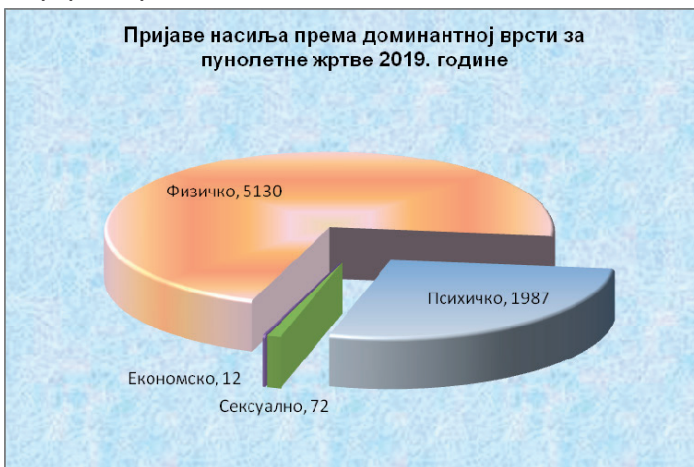
❖ **Заштита пунолетних жртава од насиља**

У 2019. години у Градском центру за социјални рад евидентирана је 7.201 пријава за пунолетне жртве насиља и у највећем броју радило се о партнерском насиљу и потпуним брачним / ванбрачним породицама у којима живе родитељи са децом (79,2%), односно о потпуним проширеним породицама, у којима, поред родитеља и њихове деце, живе и сродници или се радило о партнерским заједницама без деце. Највећи број пријава за насиље евидентиран је за одрасле (72,3%), по бројности пријава следе старији (14,1%) и млади (13,3%), као жртве насиља у породици и партнерским односима.

Графикон бр. 30

Графикон бр. 31

Као и претходних година, највећи број пријава односио се на особе женског пола (69,7%) које су у највећој мери изложене физичком насиљу брачних/ванбрачних или бивших партнера и у следећој табели може се видети однос свих жртава и починилаца насиља, што потврђује раније изнету чињеницу да се злостављање и други облици насиља најчешће догађају у примарној породичној заједници.

Табела бр. 61

Број пријава насиља у ЦСР у току године према починиоцима насиља означеним у пријави насиља и према односу/средству са жртвом насиља			
Починилац насиља према односу са жртвом	Број починилаца		Укупно Број починилаца
	М	Ж	
Родитељ	3.040	830	3.870
Брат/сестра	201	135	336
Син/ ћерка	254	208	462
Партнер једног од родитеља	403	115	518
Други члан породице или крвни сродник	148	39	187
Хранитељ/ старатељ	0	0	0
Брачни/ ванбрачни партнер	3.506	896	4.402
Бивши брачни/ванбрачни партнер	1.478	265	1.743
Неко други	19	22	41
Укупно	9.049	2.510	11.559

Најчешћи подносици пријаве (у укупном броју пријава) били су полиција (55,2%) и суд/тужилаштво (18,1%), а у порасту је и број пријава од стране јавних институција, због интензивираних међусекторских сарадњи и координација у циљу подизања свести и планирања активности у спречавању породичног насиља. У том контексту, ради планирања одговорног и ефикасног друштвеног реаговања у заштити жртава породичног насиља, Градски центар за социјални рад је на основу члана 58. Закона о социјалној заштити (Сл. гласник РС 24/2011) органа старатељства у случајевима насиља у породици потписао Споразум о сарадњи у примени Општег и посебног протокола заштите деце од злостављања и занемаривања и жена на територији града Београда.

Поступак почетне процене у смислу препознавања насиља и предузимања интервенција за заштиту од насиља спроводи се у центру у сарадњи са другим релевантним службама у заједници. Поступак обухвата процену ризика, процену стања и процену потреба жртве насиља. Уколико постоји потреба за свеобухватнијом проценом укључују се стручњаци из разних система, након чега се разматра планирање мера и услуга за заштиту или других потреба. Осмишљен план за заштиту мора да садржи између осталог и резервни план, уколико се договорене мере заштите не могу спровести.

Табела бр. 62

Поступци које је ЦСР предузимао у току 2019. године у случајевима заштите пунолетних жртава породичног насиља						
Врста поступка	Старост корисника					
	Млади		Одрасли		Старији	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Издвајање жртве насиља из породице	0	1	0	19	0	0
Покретање поступака пред судом	1	0	3	9	2	1
Кривична пријава	0	0	0	0	0	0
Пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подшке жртви насиља у ЦСР	162	347	671	2.137	127	281
Упућивање жртве насиља на услуге других установа	59	139	250	776	51	103
Нешто друго	5	13	8	28	8	18
Укупно	227	500	932	2.969	188	403

Табела бр. 63

Број изречених мера заштите од насиља у породици (према Породичном закону) евидентираних у ЦСР у току године према врсти мера	
Врста мере	Број изречених мера
Издавање налога за иселење из породичног стана или куће без обзира на право својине/закупа непокретност	41
Издавање налога за усељење у породични стан или кућу без обзира на право својине/закупа непокретности	1
Забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености	188
Забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице	124
Забрана даљег узнемиравања члана породице	279
Укупно	633

Према Закону о спречавању насиља у породици којим се уређује спречавање насиља у породици и поступање државних органа и установа, као део координационог тима, Центар је током 2018. године добио 4.133 обавештења о предузетим хитним мерама према починиоцима насиља. На групи за координацију и сарадњу, према законом дефинисаним одредбама, сачињено је 3.316 индивидуалних планова заштите и подршке жртвама насиља у породици.

Табела бр. 64

Број хитних мера изречених учиниоцима у току године (према Закону о спречавању насиља у породици) према врсти мере и службеном лицу које изриче меру			
Број хитних мера	Службено лице које изриче меру		Укупно
	Полицијски службеник	Суд	
Мера привременог удаљења учиниоца из стана	691	417	1.108
Мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој	1.948	1.077	3.025
Укупно	2.639	1.494	4.133

4.2.6. Особе са инвалидитетом

Особе са инвалидитетом представљају посебно осетљиву групу становништва. Њихове специфичне потребе дефинисале су начин њихове заштите. Све развијене земље данас имају транспарентне и прецизно дефинисане инструменте којима се инвалидне особе штите. Ови инструменти и правне норме имају задатак да гарантују инвалидним особама право на уживање квалитетног живота, у условима који обезбеђују достојанство, унапређују самопоуздање и олакшавају активно учешће у заједници.

Треба нагласити и то да су саме особе са инвалидитетом, путем самоорганизовања, допринеле промени односа и ставова у друштву према њиховим проблемима и потребама.

Савремени приступ и модели заштите особа са инвалидитетом, као и Стандардна правила Уједињених нација (1993) као темељни међународни документ, који садржи укупно 22 правила којих се потписнице требају придржавати, у осигурању животних услова и права особа са инвалидитетом, део је и Националне стратегије за особе са инвалидитетом у Републици Србији. Суштина модела заштите особа са инвалидитетом у први план истиче социјални модел, који подразумева инклузију, односно, начело да особа са инвалидитетом има способности, могућности и интересе и да може придонети друштву, а друштво са своје стране треба да одговори на потребе ових особа. Више година у стручној јавности истиче се потреба за формирањем централног регистра са циљем да се утврди тачан број особа са инвалидитетом – по врсти и степену тешкоћа, полу, на локалном и на нивоу региона. Евиденцију о особама са инвалидитетом води више институција различитих подсистема, као што су здравствени и образовни, а у систему социјалне заштите, евиденција о овим особама усклађивана је према захтевима ресорног министарства и Републичког завода за социјалну заштиту. Према подацима Пописа 2011. године у Београду је регистровано 98.424 особа са инвалидитетом, од којих су 59,5% особе женског и 40,5% мушког пола. Идентификацијом шест базичних потешкоћа у функционисању на подручју Београда (Попис, 2011.) у збировима је евидентирано 161.267 особа са инвалидитетом. Методологија коју је предложила Вашингтонска група подразумевала је да је свако лице могло пријавити потешкоће у вези више проблема, тако да су особе које су пријавиле много потешкоћа или потпуну онеспособљеност, сматране особама са инвалидитетом

У популацији Београда особе са инвалидитетом су заступљене са 6% и чине 17,3% укупног броја ОСИ у Републици Србији.⁵¹

⁵¹ Извор: База података РЗС

Табела бр. 65

Попис 2011	Укупно	Особе с инвалидитетом	Особе без инвалидитета	Непознат статус
Становништво према статусу инвалидитета – Попис 2011. године				
Београдска област	1.659.440	98.424	1.527.429	33.587
Барајево	27.110	2.382	23.845	883
Вождовац	158.213	9.129	144.389	4.695
Врачар	56.333	3.084	51.959	1.290
Гроцка	83.907	4.780	76.628	2.499
Звездара	151.808	8.309	140.542	2.957
Земун	168.170	9.515	155.780	2.875
Лазаревац	58.622	3.924	53.848	850
Младеновац	53.096	4.758	47.407	931
Нови Београд	214.506	10.863	199.944	3.699
Обреновац	72.524	5.312	65.112	2.100
Палилула	173.521	10.432	160.465	2.624
Раковица	108.641	5.996	101.091	1.554
Савски венац	39.122	2.272	36.090	760
Сопот	20.367	1.915	17.981	471
Стари град	48.450	2.827	44.868	755
Чукарица	181.231	9.898	167.913	3.420
Сурчин	43.819	3.028	39.567	1.224

Особе са инвалидитетом чине 13,2% укупног броја корисника евидентираних 2019. године у Градском центру за социјални рад..

Табела бр. 66

Особе са инвалидитетом на евиденцији ЦСР у току 2019. године према старости и полу			
Старост	Мушки	Женски	Укупно
Деца	1.668	967	2.635
Млади	640	396	1.036
Одрасли	3.865	3.254	7.119
Старији	1.592	2.744	4.336
Укупно	7.765	7.361	15.126

У старосној структури ОСИ нешто мање од половине чине одрасли; и од укупног броја особа са инвалидитетом мушкарци чине 51,3% а жене 48,7%. Оваква старосно полна структура одудара од оне коју карактерише општа популација ОСИ у којој доминирају остарела лица (65 и више година) и особе женског пола.

Tabela br. 67

Број особа са инвалидитетом у ЦСР у току 2019. године према врсти инвалидитета и старости					
Врста инвалидитета	Старосна структура				Укупно
	Деца	Млади	Одрасли	Старији	
Телесни инвалидитет	1.217	264	2.580	2.225	6.286
Интелектуални инвалидитет	282	276	1.798	219	2.575
Сензорни инвалидитет	174	89	318	94	675
Первазивни развојни поремећаји,	305	46	10	6	367
Вишеструки инвалидитет	459	244	90	86	879
Ментална обољења	198	117	2.323	1.706	4.344
Укупно	2.635	1.036	7.119	4.336	15.126

Највећи број ОСИ, у свим старосним групама је са телесним инвалидитетом (41,6%), следе ментално ометени (28,7%) и особе са интелектуалним проблемима (17%). Особе са инвалидитетом најчешће остварују право на додатак за туђу негу и помоћ и увећани додатак за туђу негу и помоћ.

Право на додатак за помоћ и негу другог лица има лице коме је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању неопходна помоћ и нега другог лица да би задовољило своје основне животне потребе.

Табела бр. 68

Корисници права на основни и увећани додатак за помоћ и негу другог лица

Одељење ГЦСР	До 18.г	18-26	26-65	65 +	Укупно ОСНОВНА	До 18.г	18-26	26-65	65 +	Укупно УВЕЋАНА	Укупно
Барајево	16	2	8	19	45	15	11	44	47	117	162
Вождовац	50	11	71	69	201	113	44	347	314	818	1.019
Врачар	21	2	7	16	46	37	10	89	90	226	272
Гроцка	41	3	34	38	116	52	24	153	117	346	462
Звездара	56	21	64	50	191	86	45	269	197	597	788
Земун	70	20	73	72	235	115	61	359	247	782	1.017
Лазаревац	30	11	24	34	99	46	22	134	92	294	393
Младеновац	46	13	30	36	125	37	17	127	104	285	410
Нови Београд	76	22	70	62	230	150	58	386	372	966	1.196
Обреновац	43	11	48	57	159	38	17	139	103	297	456
Палилула	65	15	86	56	222	122	50	364	271	807	1.029
Раковица	60	12	49	34	155	66	25	221	177	489	644
Савски венац	12	2	7	10	31	30	7	67	62	166	197
Сопот	12	4	10	29	55	4	11	41	32	88	143
Стари град	21	1	21	12	55	30	17	84	77	208	263
Чукарица	80	11	87	72	250	122	59	352	249	782	1.032
Сурчин	27	5	30	22	84	19	8	78	68	173	257
Укупно	726	166	719	688	2.299	1.082	486	3.254	2.619	7.441	9.740

Осим овог права лица са инвалидитетом могу остварити и право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица у зависности од степена телесног или другог оштећења.

Осим што бораве у примарној породици, особе са инвалидитетом збрињавају се и институционално: смештајем у установу социјалне заштите, прихватилиште или прихватну станицу или у сродничку и другу хранитељску породицу.

На крају 2019. године **услуге смештаја** користиле су 1.654 инвалидне особе, а као и претходних година, највећи број њих збринут је у установама социјалне заштите (96%). И поред хроничног проблема у заштити инвалидне деце – недостатка броја хранитељских породица, у протеклој години се наставио тренд повећања броја деце са инвалидитетом која су смештена у хранитељским породицама. У извештајној години **у хранитељске породице смештено је 10 деце.**

Закон о социјалној заштити недвосмислено обавезује све релевантне друштвене институције да не дискриминишу већ оснаже инвалидне особе за самосталан и достојанствен живот, те да их, у мери у којој је то могуће, што ефикасније интегрису у заједницу.

5. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА КОЈА СЕ ФИНАНСИРАЈУ ИЗ БУЏЕТА ГРАДА

Закон о социјалној заштити одређује социјалну заштиту као организовану делатност од јавног интереса чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву појединаца и породица, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености. То значи да сваки појединац и породица којима је неопходна друштвена помоћ и подршка, а ради савладавања социјалних и животних тешкоћа и стварање услова за задовољавање основних животних потреба имају право на социјалну заштиту у складу са законом. Право на социјалну заштиту се обезбеђује пружањем услуга социјалне заштите и материјалном подршком. Законом је предвиђено да се из буџета локалне заједнице финансирају права и услуге, као што су: једнократне помоћи, бесплатни оброк, друге врсте материјалне помоћи, дневне услуге у заједници (помоћ у кући, дневни боравак, лични пратилац) услуге подршке за самостални живот (персонална асистенција, привремено становање), саветодавно – терапијске и социјално-едукативне услуге (терапија, медијација, услуге саветовања) и услуге смештаја (привремени смештај у прихватилиште или прихватну станицу). Права и услуге социјалне заштите које обезбеђује јединица локалне самоуправе, односно град Београд корисницима ГЦСР одређена су Одлуком о правима и услугама социјалне заштите.

- **Дневне услуге**

Помоћ у кући као једну од дневних услуга локалне заједнице, пружа установа Геронтолошки центар Београд, а обезбеђује се лицима која услед старости, хроничне болести или инвалидитета имају ограничене физичке способности и могућности да задовоље свакодневне основне личне и животне потребе.

На услугу помоћ у кући упућено је током 2019. године **2.822** корисника.

Крајем 2019. године промењена је Одлука о правима и услугама социјалне заштите те услугу помоћи у кући могу од марта 2020. године да користе деца са сметњама у развоју са процењеним I степеном подршке предшколског и основношколског узраста која су укључена у васпитно-образовни процес у кућним условима.

Табела бр. 69

Година	Укупан број старијих корисника (65 +)	Број старијих корисника помоћи у кући
2011	15.392	2.200
2012	16.553	2.067
2013	17.169	2.635
2014	16.346	2.313
2015	16.250	2.642
2016	18.309	3.045
2017	20.087	3.026
2018	21.419	2.966
2019	22.432	2.822

Дневни боравак - Право на дневни боравак имају деца и млади са сметњама у физичком и психичком развоју. Услугу дневног боравака за децу и младе реализује Центар за смештај и дневни боравак деце и омладине ометене у развоју у оквиру четрнаест организационих јединица. Услугу је током 2019. године користило **667** лица односно на крају године 641 корисника.

Лични пратилац - Лични пратилац доступан је детету са инвалидитетом односно са сметњама у развоју, коме је потребна подршка за задовољавање основних потреба у свакодневном животу у области кретања, одржавања личне хигијене, храњења, облачења и комуникације са другима, под условом да је укључено у васпитно-образовну установу, односно школу, до краја редовног школовања, укључујући завршетак средње школе. Сврха ангажовања личног пратиоца је пружање детету одговарајуће индивидуалне практичне подршке ради укључивања у редовно школовање и активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности. Пружалац услуге је током 2019. године била НВО Дечије срце, а услугу је на крају 2019. године користило **451** дете са инвалидитетом.

- **Услуге подршке за самосталан живот**

Персонална асистенција - Услуге персоналне асистенције доступне су пунолетним лицима са инвалидитетом са процењеним првим или другим степеном подршке, која остварују право на увећани додатак за туђу негу и помоћ, имају способности за самостално доношење одлука, радно су ангажована или активно укључена у рад различитих удружења грађана, спортских друштава, политичких партија и других облика друштвеног ангажмана, односно укључене су у редовни или индивидуални образовни програм. Сврха услуге персоналне асистенције је пружање одговарајуће индивидуалне

практичне подршке која је кориснику неопходна за задовољавање личних потреба и укључивање у образовне, радне и друштвене активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности. На крају 2019. године услугу је код пружаоца услуге НВО Центар за самостални живот особа са инвалидитетом користило **64** особе са инвалидитетом.

Привремено становање за младе који напуштају социјалну заштиту – Градски центар је у 2019. години наставио са реализацијом услуге привременог становања за децу и младе без родитељског старања. Услугу су током 2019. године користила **6** корисника, а од почетка реализације услуге 59. Услуга у целости утиче на побољшавање квалитета живота младе особе, а најуспешнија је у делу стицања вештина и знања за свакодневни живот и интеграције у средини.

- **Услуге смештаја**

Услуга смештаја у прихватилиште или прихватну станицу за децу и младе односно одрасле и старе, обезбеђује краткотрајни смештај и осигурава безбедност, изналажење одрживих решења за кризне ситуације, задовољавањем основних потреба корисника и приступ другим услугама.

Услугу привременог збрињавања деце без родитељског старања, жртава злостављања, занемаривања, насиља, деце која су пронађена у скитњи, просјачењу, у стању социјалне потребе је у току 2019. године користило укупно **287** деце, а пунолетних корисника **321**.

Табела бр. 70.

Број решења за смештај деце у прихватилишта у току године према старости и полу

Врста смештаја	Узраст								Укупно
	0 - 2		3 - 5		6 - 14		15 - 17		
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
Прихватилиште за ургентну заштиту деце од насиља	4	4	1	6	6	10	7	4	42
Прихватилиште за децу и младе	23	22	10	16	61	45	33	35	245
Укупно	27	26	11	22	67	55	40	39	287

Табела бр. 71

Број решења за смештај пунолетних корисника у прихватилишту у току године, према старости и полу

Врста смештаја	Млади		Одрасли		Старији		Укупно
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
Прихватилиште	13	9	116	55	69	59	321
Укупно	13	9	116	55	69	59	321

Предах смештај је услуга којом се пружа краткорочни и повремени смештај деце и младих са сметњама у развоју, а који се обезбеђује као дневни, викенд или вишедневни смештај, ради пружања подршке корисницима и њиховим породицама у одржавању и

побољшавању квалитета живота, са циљем останка корисника у породици. Првобитно је била намењена деци и младима да би се у новембру 2019. године ова услуга проширила тако да је могу користити и одрасла и старија лица са сметњама у функционисању, и то : са интелектуалним и менталним тешкоћама или тешкоћама у психичком функционисању и аутизмом, са вишеструким сметњама у развоју, односно функционисању, са сензорним инвалидитетом, са физичким инвалидитетом. Услуга се пружа до 45 дана у току календарске године с тим што може трајати најдуже 20 дана у континуитету. Услугу је користило **64** корисника.

• Материјална подршка

Право на разне видове материјалне подршке остварује се ради обезбеђења егзистенцијалног минимума и подршке социјалној укључености појединца и породице.

➤ **Једнократна помоћ** обезбеђује се лицу које се изненада или тренутно нађе у стању социјалне потребе, као и лицу које се упућује на домски или породични смештај, а које нема средстава да обезбеди одећу, обућу и трошкове превоза неопходне за реализацију смештаја. У току 2019. године је исплаћено укупно **11.715** решења.

Табела бр. 72 Приказ броја укупно исплаћених решења за једнократну помоћ

Ред. број	Одељење ГЦСР	Укупно исплаћених решења у 2017	Укупно исплаћених решења у 2018	Укупно исплаћено решења у 2019
1	Барајево	90	125	138
2	Вождовац	868	819	1.088
3	Врачар	340	279	267
4	Гроцка	526	614	561
5	Звездара	1.105	1.226	1.374
6	Земун	1.335	1.217	1.315
7	Лазаревац	328	359	367
8	Младеновац	470	892	696
9	Н.Београд	906	806	940
10	Обреновац	331	254	270
11	Палилула	857	934	1.125
12	Раковица	759	772	916
13	Савски венац	117	124	133
14	Сопот	197	251	270
15	Стари град	199	167	177
16	Сурчин	212	230	375
17	Чукарица	1.278	1.420	1703
	Укупно	9.917	10.489	11.715

Повремена једнократна новчана помоћ је право које могу да остваре **ученици основних и средњих школа** чије су породице корисници права на новчану социјалну помоћ, деца и млади који користе услуга домског или породичног смештаја и деца и млади са телесним инвалидитетом који користе услугу становање уз подршку за трошкове

превоза од места становања до образовне установе. Ово право је користило на месечном нивоу од **238 у априлу до 46 корисника у октобру** месецу 2019.

Право на повремену једнократну новчану помоћ за **ученике основних и средњих школа** чије је школовање финансирано из буџета Републике Србије, чије су породице корисници права на новчану социјалну помоћ за **набавку школског прибора** је у 2019. години исплаћено за **3.111 корисника**.

Повремену новчану помоћ могли су да остваре и **корисници права на новчану социјалну помоћ старији од 65 година**. Право на ову врсту помоћи је исплаћено у 2019. години за **650 корисника**.

➤ **Право на интервентну једнократну новчану помоћ** могу да остваре: појединци и породице погођене елементарном непогодом у износу од једне до три зараде; затим, изненадном смрћу у износу од једне до пет зарада; потпуно неспособани за рад, под условом да приход у претходна три месеца не прелази једну просечну зараду исплаћену у претходном месецу и да осим стамбеног простора који одговара потребама појединца односно породице и земљишта у површини од 0,5 ха нема других непокретности - у износу до једне зараде; појединац односно породица, која је стамбено угрожена и то за плаћање закупнине у износу до једне зараде; стамбено угрожени за побољшање услова становања, под условом да приходи у претходна три месеца не прелазе једну просечну зараду исплаћену у претходном месецу, и да је он или члан породичног домаћинства потпуно неспособан за рад - у износу од једне до пет зарада. У 2019. години исплаћено је **1.051** решења.

Табела бр. 73

Одељење ГЦСР	Интервентна једнократна новчану помоћ		
	Укупно исплаћених решења у 2017	Укупно исплаћених решења у 2018	Укупно исплаћених решења у 2019
БАРАЈЕВО	24	23	29
ВОЖДОВАЦ	133	125	115
ВРАЧАР	52	49	39
ГРОЦКА	14	14	11
ЗВЕЗДАРА	191	213	217
ЗЕМУН	122	138	125
ЛАЗАРЕВАЦ	17	16	20
МЛАДЕНОВАЦ	26	16	14
НОВИ БЕОГРАД	107	107	97
ОБРЕНОВАЦ	0	0	0
ПАЛИЛУЛА	55	77	149
РАКОВИЦА	46	75	101
САВСКИ ВЕНАЦ	3	4	1
СОПОТ	3	8	3
СТАРИ ГРАД	14	16	18
СУРЧИН	4	4	22
ЧУКАРИЦА	66	94	90
Укупно:	877	979	1.051

- **Право на сталну новчану помоћ** могу да остваре **родитељи тројки, четворки, петорки, шесторки и дуплих близанаца** и у 2019. години ово право су **оствариле 104 породице са 328 деце**; родитељи деце предшколског узраста - у износу од једне просечне зараде; родитељи деце основношколског узраста - у износу од две просечне зараде; родитељи деце која похађају средњу школу до краја школовања, а најдуже до 20. године живота, под условом да се финансирају из буџета и да сва деца похађају средњу школу - у износу од три просечне зараде.

Сталну новчану помоћ могу да остваре и **деца без родитељског старања, корисници услуге домског или породичног смештаја** која су способна за рад, у месечном износу 50% од зараде, од дана **престанка услуге смештаја** до заснивања радног односа, а најдуже годину дана, под условом да најмање две године пре завршетка школовања имају пребивалиште на територији града Београда. У просеку је на месечном нивоу, на нивоу Градског центра **36 младих особе** остварило ово право.

Сталну новчану помоћ могу да остваре и **лица према којима је извршено насиље**, а која се налазе на евиденцији Градског центра или било којег државног органа или пружаоца услуга социјалне заштите под условима одређеним Одлуком. На месечном нивоу у 2019. години право је у Градском центру у просеку остваривало **18 корисника/жена** жртава насиља у породици.

Сталну новчану помоћ могу да приме и **једнородитељске породице** које су корисници права на новчану социјалну помоћ једном годишње у износу од 65% од висине номиналног износа новчане социјалне помоћи за појединца. Током 2019. године право је искористило **968** једнородитељских породица.

- **Средства за личне потребе обезбеђују** се кориснику привременог смештаја у прихватилиште за жене жртве насиља у породици за време док траје услуга смештаја, уколико корисник не може сам да их обезбеди из прихода и примања која остварује по основу рада, односно од прихода од имовине. Средства се обезбеђују у процентуалном износу од просечне зараде остварене по запосленом у граду Београду у претходном месецу у односу на месец у којем је поднет захтев. У складу са чл. 68. Одлуке, за жене жртве насиља у породици приликом смештаја у прихватилиште, на нивоу ГЦСР, у просеку на месечном нивоу средства су исплаћена за **33 корисника**.

- **Право на бесплатни оброк** могу да користе појединац и породица - корисници права на новчану социјалну помоћ, лица чији приход по члану домаћинства не прелази 50% минималне зараде за месец који претходи месецу у коме је поднет захтев под условом да су: стара и изнемогла лица чији сродници нису у могућности да им ову помоћ пруже, или имају у породици лице које је остварило право на додатак за помоћ и негу другог лица.

Табела бр. 74. Преглед броја корисника бесплатног obroка у 2019.

	Јануар	Децембар
Барајево	224	225
Вождовац	548	490
Врачар	226	202
Гроцка	248	243
Земун	1461	1338
Звездара	1202	1109
Лазаревац	673	651
Младеновац	520	510
Нови Београд	1404	1366
Обреновац	541	505
Палилула	1239	962
Раковица	582	556
Савски венац	56	47
Сопот	200	174
Стари град	111	84
Сурчин	765	750
Чукарица	1430	1380
Укупно	11.430	10.592

- **Право на стипендију** имају ученици средњих школа и студенти корисници права на новчану социјалну помоћ, права на додатак за помоћ и негу другог лица и права на увећани додатак за помоћ и негу другог лица и услуге домског или породичног смештаја.

Табела бр. 75.

Месец	Стипендије 2019.		
	Ученици	Студенти	Укупно
Јануар			
Фебруар	271	101	372
Март	275	103	378
Април	273	101	374
Мај	276	106	382
Јун	275	106	381
Јул	270	104	374
Август	269	102	371
Септембар	1	102	103
Октобар			
Новембар	198	60	258
Децембар	256	76	332
Просек	197	80	

6. ПОСЛОВИ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД НА ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА, ПРИМЕНИ МЕРА И ОБЕЗБЕЂИВАЊУ УСЛУГА

Центар за социјални рад у складу са Законом о социјалној заштити (члан 120) обавља следеће послове:

- Процењује потребе и снаге корисника и ризике по њега, планира пружање услуга социјалне заштите;
- Спроводи поступке и одлучује о правима на материјална давања и о коришћењу услуга социјалне заштите;
- Предузима прописане мере, покреће и учествује у судским и другим процесима;
- Води прописане евиденције и стара се о чувању документације корисника.

6.1. Послови процене и планирања

У члану 33. Закона о социјалној заштити се прописује да услуге процене обухватају процену стања потреба снага и ризика корисника и других особа које су од значаја за корисника, процену старатеља, хранитеља и усвојитеља.

Табела бр. 76

Стручни поступак	Број поступака				Укупно
	За децу	За младе	За одрасле	За старије	
Почетна процена	5.454	643	6.106	2.643	14.846
Усмерена процена корисника	629	141	1.433	672	2.875
Број сачињених планова	679	189	1.457	1.673	3.998
Број поновних прегледа	1.593	396	2.630	2.345	6.964

Највећи број реализованих стручних поступака се односи на почетне процене које су реализоване за 13% евидентираних корисника, што је на нивоу почетних процена као претходне године.

Усмерена процена деце и младих обавезно се спроводи у следећим случајевима: када је дете издвојено из породице да би му се осигурала безбедност; када се планира смештај детета ван породице уз сагласност или без сагласности родитеља; када случај уђе у судску процедуру, а присутна је сложеност елемената који утичу на одлуку.

Табела бр. 77

Број осталих процена у току 2019. године	
Врста процене	Број поступака процене
Процена опште подобности усвојитеља	87
Процена опште подобности старатеља	235
Број процена опште подобности хранитеља које спроводи ЦСР (средине у којима нема ЦПСУ)	111
Број донетих одлука о подобности сродника за пружање услуге породичног смештаја	140
Број донетих одлука о подобности потенцијалних хранитеља за пружање услуге породичног смештаја	76
Друго	39

6.2. Супервизијски послови

Супервизија је процес у коме се кроз професионалну подршку и учење применом стандарда реализују стручни задаци у социјалној заштити. Стручњаци у центру за социјални рад на тај начин развијају знање и способности да преузму одговорност за сопствени рад али и да подигну квалитет заштите корисника. Супервизор има задатак да усмерава, подстиче и процењује рад стручњака (водитеља случаја) и обједињава едукативно-развојну, подржавајућу и административну функцију супервизије.

Супервизори су у највећој мери били ангажовани у стручном послу индивидуалне супервизије на нивоу појединачног случаја.

Табела бр. 78

Стручни послови супервизора и број реализованих послова у току године	
Стручни послови супервизора	Број реализованих активности/ донетих планова и извештаја
Број индивидуалних планова професионалног развоја водитеља случаја	402
Број извештаја о напретку водитеља случаја	311
Број одржаних индивидуалних супервизијских састанака	7.891
Број одржаних групних супервизорских састанака	1.591
Број случајева у којима је супервизор члан тима као стручни радник	3.960
Број случајева где је супервизор радио као водитељ случаја	2.267

Налаз и стручно мишљење сачињава водитељ случаја у писаном облику када је потребно суду, другом органу или установи доставити резултате процене или када је потребно упутити корисника на коришћење услуге у другу установу или организацију.

Следи табеларни приказ послова Центра у вршењу јавних овлашћења

Табела бр. 79

Број налаза и стручног мишљења на захтев суда, у парницама у којима се одлучује о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права у току 2019. године		
Поступак пред судом	Број налаза и мишљења	Број деце
Вршење родитељског права	2.991	3.665
Регулисање личног односа детета и родитеља	283	492
Извршни поступак у регулисању виђања детета и родитеља	88	114
Изддржавање детета	27	35
Лишење родитељског права	90	122
Кривични поступак против родитеља због занемаривања и злостављања детета	14	19
Прекршајни поступак	33	49
Поступак за заштиту права детета	40	41
Укупно	3.566	4.537

Поступци у којима су достављани налази и мишљења суду, односе се на заштиту права и интереса детета, вршење родитељског права, регулисање личног односа родитеља и детета, издржавање детета, лишење родитељског права, кривични поступак против родитеља због занемаривања и злостављања детета, целисходност покретања припремног поступка, припремни поступак, кривични поступак и прекршајни поступак према малолетним учиниоцима.

Послови у вршењу јавних овлашћења за пунолетна лица

Табела бр. 80

Број захтева суда у поступцима који се односе на одрасле и старије у току године	
Поступак пред судом	Број одраслих и старијих
Супружничко издржавање	17
Изддржавање других сродника	10
Укупно	27

6.3. Управно- правни послови

Према Правилнику о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад, **управно-правни послови** обухватају примену управно процесних правила у вођењу поступака и доношењу одлука у управним правима чије је решавање законом поверено центру за социјални рад.

Табела бр. 81

Број решења/закључака према врсти права					
Врста решења/закључка	Број захтева према врсти права				
	Новчана социјална помоћ	Додатак за помоћ и негу другог лица	Увећани додатак за помоћ и негу другог лица	Једнократ на новчана помоћ	Помоћ за оспособљавање за рад
Број поднетих захтева за остваривање права у години	5.618	2.453	2.290	13.514	12
Број решења о признавању права у години	3.883	1.112	760	11.524	4
Број решења којима је одбијен захтев за признавање права у години	495	444	206	501	0
Број закључака о обустави поступка у години	464	70	22	685	0
Број закључака о одбацивању захтева у години	224	36	16	205	0
Број решења којима је престало право у поступку преиспитивања у години	220	163	286	21	0
Број закључака о даљем признавању права у поступку преиспитивања у години	1.992	496	479	1.412	0

6.4. Услуге - неодложне интервенције

Укупан број неодложних интервенција обухвата интервенције реализоване у оквиру радног времена центра и интервенције пружене у времену између 15:30 до 8 сати наредног дана, викендом и празником.

Табела бр. 82

Број предузетих неодложних интервенција у току 2019. године	
Узраст корисника	Број интервенција
За децу	195
За младе	51
За одрасле	118
За старије	59
Укупно	423

Највећи број пружених неодложних интервенција односио се на ургентну заштиту и збрињавању деце (46,1%) и углавном се ради о деци која су у ризику или су жртве злостављања и занемаривања која су изложена породичном насиљу, као и деца са поремећајем у понашању и малолетници у сукобу са законом којима је, за случај изостанка родитељског старања, потребно обезбедити присуство органа старатељства у истражном поступку.

7. САВЕТОВАЛИШТЕ ЗА БРАК И ПОРОДИЦУ

У Одељењу за саветодавно-превентивни рад, Саветовалишту за брак и породицу током 2019.године обављани су послови предвиђени Правилником о систематизацији послова у Градском центру за социјални рад у Београду: саветодавни, терапијски, медијаторски, превентивни, едукативни и информативни рад, као и послови у складу са Одлуком Града Београда о правима и услугама социјалне заштите.

Основна делатност Саветовалишта је саветодавни и психотерапијски рад који је намењен грађанима Града Београда. Психотерапијски модалитет који се доминантно примењује је системска породична терапија са породицама, паровима и појединцима. Поред тога, обавља се и породична медијација, медијација између малолетних учинилаца кривичних дела и жртава, као и два програма групног рада: третман намењен починиоцима насиља у партнерским односима и програм „Оснаживање жена против насиља“.

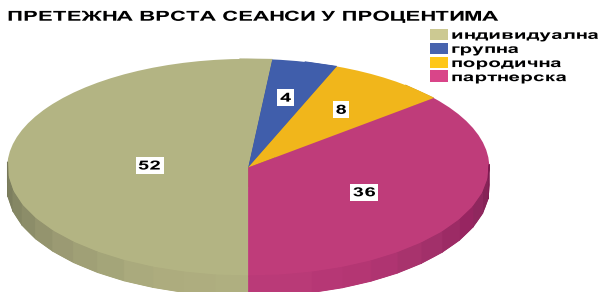
Послови Саветовалишта за брак и породицу се обављају на четири локације са непромењеним бројем терапеута у односу на претходну годину, разврстаних на следећи начин по Одсецима Саветовалишта: у седишту Саветовалишта - 5 укључујући руководиоца Саветовалишта, на Палилули-4, у Земуну-2 и на Звездари-2 терапеута.

Укупан број корисника у 2019. години је 1.559 (1.122 новоукључених и 437 са којима је рад започет у претходној години) што је нешто нижи број у односу на претходну годину (2018.год-1.780). С друге стране, време задржавања клијената у раду је повећано и износи просечно 4,66 сеанси по случају, а може се тумачити порастом тежине проблема због којих се клијенти јављају терапеутима. Укупно је одржано 4.549 сеанси (2.825 индивидуалних, 1.347 партнерских, 301 породичних, 76 групних). У половини случајева сеансе су реализоване у форми индивидуалног рада, у 36% случајева рађено је са паровима, у 8% случајева претежно је рађено са породицама, а у 4% случајева пружена је услуга групног рада.

Табела бр.83

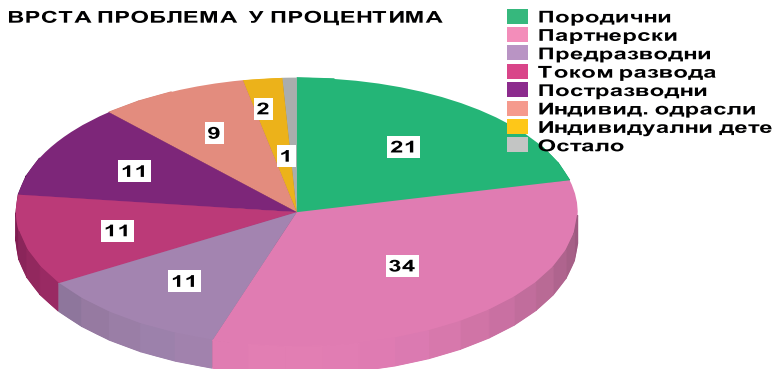
Корисници и сеансе у СБИП у 2019.	
Број корисника 1.559	
• 1.122 нових	
• 437 претходне године	
Број случајева 977	
Просечно 1,59 корисника по случају	
Укупно сеанси 4.549	
• 2.825 индивидуалних	
• 301 породичних	
• 1.347 партнерских	
• 76 групних	
Просечно 4,66 сеанси по случају	
Котерапијске сеансе 96	
Супервизирана сеанса 121	

Графикон бр.32

У односу на начин рада са корисницима, као и претходних година, психотерапијски рад чини 89%, консултације су пружене у 5% случајева, са починиоцима насиља над партнерком рађено је у 5% случајева, рад у склопу мере корективног надзора над вршењем родитељског права био је у 1% случајева, а у форми медијације - породичне и медијације са мал.преступником и жртвом, такође у 1% случајева. У циљу унапређења квалитета психотерапијског рада, у око 2% одржаних сеанси радила су по два терапеута, а у око 3% сеанси обезбеђена је супервизијска подршка.

Графикон бр.33

Врсте проблема због којих се обраћају клијенти су стабилни током година, проблеми у односу партнера чине 67%, од којих половину чини разводна проблематика; породична проблематика чини приближно петину, индивидуални проблеми одраслих износе 9% и индивидуални проблеми деце 2%.

Када је реч о примарном проблему због кога се клијенти јављају Саветовалишту, током 2019. године дошло је до извесног пораста у сфери односа партнера (конфликтна партнерска комуникација, предразводна одлука, физичко злостављање и прељуба). У трећини случајева клијенти су наводили један од ових проблема као примарни проблем.

Табела бр.84

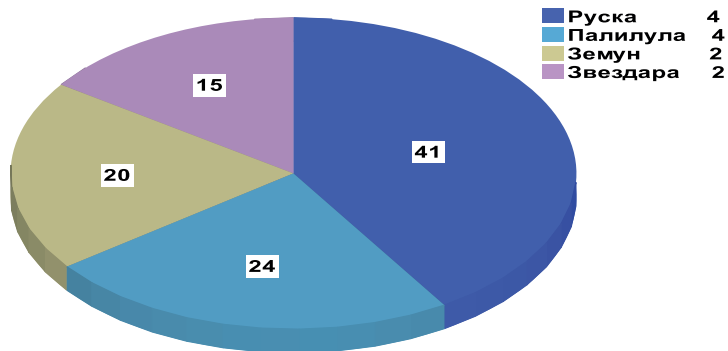
НАЈЧЕШЋИ ПРИМАРНИ ПРОБЛЕМИ КЛИЈЕНАТА 2019. - ПРОЦЕНТИ			
ПАРТНЕРИ И РОДИТЕЉИ			
У ОДНОСУ ПАРТНЕРА			67,1
КОНФЛИКТНА ПАРТНЕРСКА КОМУНИКАЦИЈА	12,5	45,0	
ПРЕДРАЗВОДНА ОДЛУКА	7,3		
ФИЗИЧКО ЗЛОСТАВЉАЊЕ	5,7		
ЕМОЦИОНАЛНО ЗЛОСТАВЉАЊЕ	4,0		
ПРЕСТАНАК ПАРТНЕРСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ	3,7		
ПРЕЉУБА	3,3		
ЕМОЦИОНАЛНО ЗАНеМАРИВАЊЕ	2,4		
РАД НА БЛИСКОСТИ	1,7		
ЉУБОМОРА	1,3		
ПРОБЛЕМИ СА ПОРОДИЦОМ ПОРЕКЛА	1,4		
АЛКОХОЛИЗАМ	0,9		
НЕПОШТОВАЊЕ ПАРТНЕРА	0,3		
СЕКСУАЛНИ ПРОБЛЕМИ	0,2		
СУКОБИ ОКО ФИНАНСИЈА	0,3		
У РОДИТЕЉСКОЈ САРАДЊИ			22,1
ВИЂАЊЕ / НЕРЕГУЛИСАНО РОДИТЕЉ-ДЕТЕ	7,5		
КОНФЛИКТ У РОДИТЕЉСКОЈ КОМУНИКАЦИЈИ	6,1		
ТЕРАПИЈА РАЗВОДА	2,6		
ПРЕСТАНАК РОДИТЕЉСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ	3,0		
РОДИТЕЉСКА КОМПЕТЕНЦИЈА	1,7		
НЕДОВОЉНО АНГАЖОВАЊЕ ОКО ДЕЦЕ И ПОРОД.	1,2		

ДЕЦА			
ЗАНЕМАРЕНА – ЗЛОСТАВЉАНА		1,5	15,6
ЕМОТИВНО ЗЛОСТАВЉ. ДЕТЕТА – РОДИТЕЉИ	0,5		
ЗАНЕМАР.ЕМОТ.ПОТРЕБА ДЕТЕТА.- РОДИТЕЉИ	0,4		
ФИЗИЧКО ЗЛОСТАВЉАЊЕ ДЕТЕТА – ОТАЦ	0,3		
ЗАНЕМАР. МАТЕРИЈАЛНИХ ПОТР.ДЕТЕТА - ОТАЦ	0,2		
ФИЗИЧКО ЗЛОСТАВЉАЊЕ ДЕТЕТА - ДРУГИ	0,1		
ОСТАЛО ДЕЦА		14,1	
МУЛТИПРОБЛЕМСКЕ ПОРОДИЦЕ	4,3		
ПОРЕМЕЋАЈ ПОНАШАЊА ДЕТЕТА	3,1		
ПРОБЛЕМИ У КОМУНИКАЦИЈИ РОДИТЕЉ - ДЕТЕ	2,0		
ПОРЕМЕЋАЈ ПОРОДИЧНИХ СТРУКТУРА И УЛОГА	1,5		
ДЕЛИНКВЕНЦИЈА, КРАЂА ШКОЛСКИ НЕУСПЕХ	1,3		
АДОЛЕСЦЕНТНА КРИЗА	0,9		
ЗЛОУПОТРЕБА СУПСТАНЦИ	0,5		
ФИЗИЧКО ЗЛОСТАВЉАЊЕ РОДИТЕЉА - СИН	0,4		
ФИЗИЧКО ЗЛОСТАВЉАЊЕ РОДИТЕЉА - ЋЕРКА	0,1		

ОДРАСЛИ			
ПСИХИЈАТРИЈСКА СИМПТОМАТОЛОГИЈА		4,2	16,7
ДЕПРЕСИВНОСТ	1,9		
ФОБИЈЕ-СТРАХОВИ	0,9		
ПСИХОТИЧНИ / ПАРАНОИДНИ СИМПТОМИ	0,4		
СУИЦИДАЛНОСТ	0,3		
КОЦКА	0,3		
СОЦИЈАЛНА АНКСИОЗНОСТ	0,2		
ПСИХОСОМАТСКИ СИМПТОМИ	0,2		
ОСТАЛИ ПРОБЛЕМИ		12,5	
ПРОБЛЕМИ ИДЕНТИТЕТА - НЕСИГУРНОСТ	2,0		
ПРОБЛЕМИ СЕПАРАЦИЈЕ	2,0		
ПОРОДИЧНО НАСИЉЕ	0,9		
ГУБИЦИ И ПОРОДИЧНИ ГУБИЦИ	0,9		
БОЛЕСТ	0,8		
ПРОФЕСИОНАЛНИ ИДЕНТИТЕТ	0,7		
ОСТАЛО	5,2		
УКУПНО		100 %	

Графикон бр.34

**ПРОЦЕНАТ СЛУЧАЈЕВА И РАСПОРЕД 12 ТЕРАПЕУТА
ПО ОДСЕЦИМА СБИП**

Према начину укључивања клијената током 2019. године, предњачи самоиницијативно укључивање (41,2%), затим из одељења ГЦСР (34,6%), по препоруци других корисника (12,3%) и по препоруци других терапеута (5,9%). Ови подаци говоре да је и даље највећи број клијената који се самоиницијативно обраћају (и то жена у пропорцији 3 према 1 у односу на мушкарце, у највећем проценту супруге 35%), док пораст упућивања из одељења ГЦСР за 2,2% говори о ефектима округлих столова које је Саветовалиште организовало са одељењима у сврху побољшања међусобне сарадње и рада на предметима.

Табела бр.85

Упућивање клијената из одељења ГЦСР			
	број случајева	процент свих случајева	процент упућених из одељења ЦСР
Нови Београд	72	7,4	21,2
Звездара	42	4,3	12,4
Вождовац	40	4,1	11,8
Палилула	37	3,8	10,9
Чукарица	37	3,8	10,9
Земун	25	2,6	7,4
Раковица	19	1,9	5,6
Савски венац	13	1,3	3,8
Стари град	11	1,1	3,2
Сурчин	11	1,1	3,2
Обреновац	9	0,9	2,6
Врачар	9	0,9	2,6
Гроцка	9	0,9	2,6
Барајево	3	0,3	0,9
Лазаревац	2	0,2	0,6
Младеновац	1	0,1	0,3
укупно из ЦСР	340	34,8	100
друго упућивање	637	65,2	
УКУПНО	977	100	

Табела бр.86

Начин укључивања				
Година	Самоиницијативно	Из одељења ГЦСР	По препоруци других клијената СБИП	По препоруци других терапеута
2013.	47,3%	28,2%	9,8%	4,7%
2014.	50,8%	26,5%	9,0%	4,3%
2015.	49,4%	28,7%	9,5%	3,8%
2016.	43,8%	31,1%	12,4%	3,8%
2017.	41,7%	32,7%	12,9%	4,2%
2018.	43,6	32,4	13,2	5,9
2019.	41,2	34,6	12,3	5,9

У односу на прошлу годину бележи се пораст броја мушкараца (из улоге супруга) који су се обратили саветовалишту за 6% .

По питању постигнутих промена код клијената нема значајних одступања у односу на претходне године, те су позитивне промене постигнуте у 57% случајева, без промена је било 18% случајева, у 21% је било рано да се доноси процена о промени, а у око 4% су клијенти били преусмерени у друге установе.

Број медијација између мал.починилаца и жртве током 2019. године износио је 2 случаја што у односу на претходну годину бележи знатан пад (2018-11). Породична медијација је реализована за 10 породица (2018. године 11 породица). Иако се медијација годинама примењује као добар начин доласка до обострано задовољавајућих решења мирним путем, још увек није у довољној мери афирмисана.

Остале активности Саветовалишта

Током 2019.године реализован је састанак Саветовалишта за брак и породицу са директором Коморе социјалне заштите, ради појашњења начина и могућности унапређења професионалне праксе, као и добијања бодова за обнову лиценци за специјализоване послове и супервизију специјализованих послова, потребних за рад у Саветовалишту. Стручни радници Саветовалишта су након тога организовали округле столове и тако остварили довољан број бодова за обнову специјализованих лиценци, као и лиценци за супервизоре специјализованих послова.

Унапређен је систем електронске евиденције укључивања корисника, како би се омогућио бржи преглед података и актуелни пресек стања односно броја нових клијената.

Настављено је са спровођењем режима од десет сеанси у трајању до 6 месеци третмана, као и могућност да се клијенти који су већ користили услугу поново могу јавити након годину дана ради започињања новог циклуса, што се до сада показало као ефикасно, зарад смањења чекања на сеансу као и смањења размака између сеанси. Показало се да овај начин рада мотивишуће утиче на клијенте и ефикасност у раду.

Континуирано се спроводио групни третман са починиоцима насиља (у две групе, обухваћено је 45 корисника, од тога 20 из 2018.год. и 25 из 2019.год.).

Представници Саветовалишта учествују у изради стандарда рада са починиоцима насиља према Истанбулској конвенцији као и изради стандарда за рад саветовалишта.

Окончано су два истраживања започета током претходне године и то истраживање утицаја афективне везаности на терапију парова и истраживање ефеката третмана са починиоцима насиља за период 2012-2017.

Запослни у Саветовалишту је учествовао у обуци професионалаца за рад са потенцијалним усвојитељима, обуци потенцијалних усвојитеља као и у раду кривог тима који се бави питањима породичног насиља.

Саветовалиште је током 2019.год. реализовало два округла стола за колеге из општинских центара за социјални рад под називом „Саветовалиште за брак и породицу као део Градског центра за социјални рад у Београду, домени рада, могућности и ограничење“ и „Отуђивање детета од родитеља-изазови из праксе“ који су били усмерени на унапређење међусобне сарадње. Дати су и предлози за измену Закона о социјалној заштити у писаној форми и на јавној расправи. Два представника Саветовалишта учествовала су и дала

допринос на Октобарским сусретима у Нишу у виду презентација, а 2 на међународном скупу психотерапеута у Италији, Напуљу.

Тим од 4 терапеута завршио је израду новог превентивног психоедукативног програма против насиља над женама под називом „Оснаживање жена против насиља“. Сачињена је идејна скица за израду лифлета, плаката за рад на промоцији Саветовалишта, групног рада са починиоцима насиља и новог превентивног програма „Оснаживање жена против насиља“. Преуређена је брошура која је у примени као Подсетник за родитеље-помоћ деци током развода, која се показала као корисна, а користи се као едукативни материјал намењен клијентима и запосленима у ЦСР.Током децембра у свим Одељењима Градског центра за социјални рад у Београду реализоване су инфо сесије у вези са програмом превенције насиља над женама „Оснаживање жена против насиља“ у циљу детаљнијег информисања запослених, а планирано је и презентовање широј популацији становништа путем различитих медија, инфо сесија са здравственим сектором, полицијом, тужилаштвом, невладиним сектором који се баве овом темом.

8. ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПОСЛОВЕ ПЛАНИРАЊА И РАЗВОЈА

На основу Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији послова и радних задатака у Градском центру за социјални рад у Београду, Одељење за послове планирања и развоја, обавља по свом садржају разноврсне послове, који управо својом посебношћу ово одељење чине јединственим како у Градском центру тако и у Републици Србији. Међу најзначајнијим пословима су послови проучавања и праћења појава и проблема којима се бави социјална и породично-правна заштита, положаја и услова за развој социјалне и породично-правне заштите, израда разних извештаја и анализа које се односе на делатност Градског центра и сходно томе предлагање мера за унапређење делатности и израда интерних елабората и упутстава за унапређење система социјалне и породично-правне заштите у Београду.

Поред тога, стручни радници овог одељења обављају послове пружања стручне помоћ по захтеву одељења Градског центра у решавању проблема, врше стручну анализу примењених мера и пружених услуга корисницима центра за социјални рад на нивоу појединачног случаја и на нивоу циљних група корисника, анализирају и врше евалуацију квалитета пружених услуга, поштовања стручне процедуре и стандарда стручног рада, утврђују потребе за обуком стручних радника унутар центра, те сходно томе организују и реализују програме обуке и активности које имају за циљ развој општих, посебних и специфичних компетенција пружаоца услуга.

Израда годишњих извештаја о раду, одељенских као и извештаја ГЦСР у Београду, Информатора о раду ГЦСР, вођење базе података о завршеним програмима обуке стручних радника, осмишљавање и учествовање у пројектним активностима, организација семинара, округлих столова, трибина и конференција о питањима о делатности центра за социјални рад, итд. су неки од послова који се реализују у овом одељењу.

Значајни аспект рада Одељења за послове планирања и развоја у току 2019. године, као и претходних година, односио се и на рад са корисницима Градског центра за социјални рад, као и на рад са потенцијалним корисницима.

Стручни радници Одељења за послове планирања и развоја су свакодневно корисницима који су се обраћали са неким захтевом, непосредно, путем телефона или електронске поште, пружали информације о правима и услугама из области социјалне и породично-правне заштите.

Све ове послове током 2019. године обављало је, поред руководиоца одељења, (психолог) 7 социолога, 3 социјална радника, 2 педагога, 2 правника и 1 психолог.

8.1. Рад по приговорима - Законска основа и сврха обраде приговора

Закон о социјалној заштити РС је у делу *Права корисника* предвидео право и могућност корисника да приговара на рад центра за социјални рад који је у Градском центру за социјални рад у Београду, организован тако да корисник има могућност да се са приговором обрати директору ГЦСР, а обраде приговора се спроводе у Одељењу за послове планирања и развоја.

Поред тога што је сврха обраде приговора осигурање заштите најбољих интереса појединачног корисника услуга ГЦСР и начин спровођења законских одреби о поштовању права корисника, она је и компонента механизма контроле, усмеравања, надгледања и евалуације примене стандарда стручног рада у пракси ГЦСР, тим пре што се поред поднесака корисника услуга ГЦСР у интерну процедуру обраде приговора узимају и дописи других институција који су усмерени на поступке контроле правилности и законитости рада ГЦСР. У следећој табели дат је приказ укупног броја приговора и расподела заступљености приговора по одељењима ГЦСР у којој можемо видети да по рангу предњачи Земун, Нови Београд, Звездара, Вождовац и Палилула. Ако упоредимо задњих пет година које су дате у табели, можемо уочити да је просечно највише приговарано на рад Одељења Звездара, потом Земун и Нови Београд. У 19 случаја корисници су подносили приговор на рад више одељења истовремено.

Табела бр. 87

ОДЕЉЕЊЕ	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Ранг 2015.	Ранг 2016.	Ранг 2017.	Ранг 2018.	Ранг 2019.
Земун	50	64	59	81	60	3	2	4	1	1
Звездара	56	79	65	67	52	1	1	2	2	3
Нови Београд	54	52	77	50	59	2	5	1	5	2
Палилула	42	63	63	60	44	6	3	3	3	5
Раковица	40	36	35	34	23	7-8	6	7	7	7
Чукарица	46	56	55	39	43	5	4	5	6	6
Вождовац	47	35	46	57	46	4	7	6	4	4
Стари град	40	33	34	16	15	7-8	8	8	13	15-16
Лазаревац	15	18	18	25	21	11-12	14	14	9	8-9
Савски венац	21	29	33	26	21	10	9	9	8	8-9
Младеновац	24	21	20	18	16	9	11	13	11-12	13-14
Врачар	13	15	28	18	17	13-14	13	9-10	11-12	12
Сурчин	13	7	13	13	19	13-14	16	15	14-15	10
Гроцка	20	27	28	21	16	10	10	9-10	10	13-14
Обреновац	15	20	27	12	18	11-12	12	11	16	11
Сопот	4	5	6	5	5	15	17	17	17	16-17
Барајево	10	10	11	13	5	13	15	16	14-15	16-17
Београд	4	9	38	19	19	-	-	-	-	-
Укупно	529	579 (590)	656	596	516	-	-	-	-	-

У току 2019. године у писарници управне зграде Градског центра за социјални рад у Београду примљено је и у Одељењу за послове планирања и развоја евидентирано, класификовано и обрађено укупно **516** поднесака који су по свом садржају сврстани у најширу категорију «приговор» у интерној бази података што значи да је свега 0,5 % од укупног броја корисника приговарало директору ГЦСР. Према категорији порекла односно идентификације подносиоца највећи број приговора потиче од грађана, корисника услуга социјалне заштите који се већ налазе на евиденцији поступајућих одељења ГЦСР.

Поређењем са укупним бројем приговора у претходних пет година, уочава се да је број писаних поднесака означених као Приговор у 2019. години смањен у односу на 2018. годину.

Број приговора који се односе на заштиту деце (227) и даље се приближава броју приговора који се односе на заштиту одраслих (289). Највећи број приговора 279 поднели су директно грађани односно сами корисници (или њихови законски заступници) што је на нешто мањи број приговора грађана у односу на 2018. години. Секретаријат за социјалну заштиту је проследио 109 поднесака који су класификовани као приговори а Заштитник грађана 35.

Највећа учесталост у поднетим приговорима, у току 2019. године, евидентира се у областима остварења права на материјалну, новчану помоћ, 170 поднесака, и области породично правне заштите 167 поднеска, односно, најчешће вршења родитељског права (128 поднесака).

Оба ова подручја рада центра су и најподложнија приговору услед незадовољства корисника и разлике у виђењу животних околности корисника и стручних радника који процењују односно достављају суду мишљење у вези са вршењем родитељског права у бракоразводним споровима и ређе, у случајевима алтернативног старања о деци као и да ли су испуњени услови за остваривање права на новчану социјалну помоћ.

Ове године, као и претходне 2018. године уочава се да је остваривање права на приговор Градском центру за социјални рад у Београду најчешће било покретано незадовољством корисника услед, како наводе, изостанка предузимања одговарајућих мера социјалне и породично правне заштите као и квалитетом процене. Нешто ређе, изражавају незадовољство у вези са непоштовањем рокова, а најмањи број корисника указује на непрофесионалан однос стручњака градског центра.

У току 2019. године у дежурној канцеларији Одељења за послове планирања и развоја ГЦСР обављено је укупно **609** интервјуа са грађанима и корисницима услуга ГЦСР. Најбројнији су били грађани са територија општина Чукарица, затим Земун, Вождовац и Звездара. Број корисника је варирао током године и кретао се од 30 у јануару до 64 у септембру 2019. У односу на 2018. годину број корисника који се обраћао дежурној канцеларији је нешто мањи (2018. године 641 корисник). Значајан број обављених интервјуа односио се на информисање корисника о правима и услугама из области социјалне заштите, питања породично правне заштите (вршења родитељског права и заштите од насиља у породици), али и на проблеме на које су корисници, по свом доживљају, наилазили током вођења стручног поступка и у комуникацији са стручним радницима поступајућих одељења ГЦСР. Смањење броја корисника који су се обраћали за помоћ у управној згради и 2019. године је претпостављамо условљено постигнутом редовношћу исплата материјалних давања на нивоу локалне управе.

8.2. Рад по осталим захтевима

У евиденцији Одељења за послове планирања и развоја под називом „остали захтеви“ води се веома значајан број различитих активности Одељења:

- Обраћања грађана непосредно или у оквиру рубрике „питајте нас“ на нашој интернет презентацији;
- Обраћање различитих институција из Београда, али и из целе Србије;
- Организовање едукација и семинара;
- Преписка иницирана од стране Одељење за послове планирања и развоја према нашим одељењима која често садржи информације о изменама постојећих и доношењу нових законских и подзаконских аката;
- Преписка везана за реализацију услуге Привремено становање.

У току 2019. године било је укупно **1.449** ових захтева, нешто више него 2018. (1.344). Када се разматрају најчешћи подносиоци захтева, доминирају обраћања општинских одељења (590), потом различитих институција (435) и на крају грађана који су се обраћали путем мејла, којих је у протеклом периоду било (363).

Када је у питању старосна структура корисника, доминирају одрасла лица на која се односи 1.177 захтева, а у групацији деца и млади било је 272 обраћања. У односу на разлог обраћања, највећи број захтева односи се на остале разлоге обраћања 807, а затим на различите видове тражења информација које се односе на материјална давања 566.

Табела бр. 88

	Категорија		
	Остали захтеви	Деца	Одрасли
Укупно	1.449	272	1.177
Барајево	27	2	25
Београд	624	126	498
Центар ван Београда	17	4	13
Чукарица	82	12	70
Гроцка	19	4	15
Лазаревац	19	4	15
Младеновац	18	1	17
Нови Београд	83	14	69
Обреновац	11	1	10
Палилула	97	25	72
Раковица	50	10	40
Савски венац	29	11	18
Сопот	9	1	8
Стари град	39	7	32
Сурчин	11	0	11
Вождовац	91	15	76
Врачар	33	7	26
Земун	74	6	68
Звездара	108	20	88
Више одељења	8	2	6

8.3. Рад по захтевима за стручну помоћ

У 2019. години укупан број захтева за пружање стручне помоћи износи **73**: из области заштите деце и младих 43 и из области заштите одраслих лица 30 захтева за стручну помоћ. Највећи број захтева поднеле су друге институције 36 и то у односу на конкретан случај. Број захтева за стручну помоћ је нешто већи од броја поднетих захтева у 2018. години када их је било 61.

Следи табеларни приказ захтева за стручну помоћ, који су поднети у ГЦСР током 2018. године

Табела бр. 89

Стручне помоћи	Укупно	Категорија 2	
		Деца	Одрасли
Укупно	66	35	31
Барајево	2	1	1
Београд	4	2	2
Чукарица	10	8	2
Гроцка	2	1	1
Лазаревац	0	0	0
Младеновац	2	0	2
Нови Београд	2	2	0
Обреновац	4	2	2
Палилула	6	1	5
Раковица	5	2	3
Савски венац	0	0	0
Сопот	0	0	0
Стари град	3	2	1
Сурчин	3	2	1
Вождовац	9	4	5
Врачар	2	1	1
Земун	5	3	2
Звездара	7	4	3

Поступајући по овим захтевима стручни радници су реализовали 17 састанака са стручним тимовима одељења која су тражила стручну помоћ или су учествовали на конференцијама случаја које су организоване у конкретним случајевима.

8.4. Усавршавање и обука запослених у ГЦСР

Обука и стручно усавршавање запослених (волонтера и новозапослених) је законом јасно дефинисано, као и обавеза стручног радника и стручног сарадника да се стручно усавршава. Континуирана едукација сходно новим стандардима и акредитовање нових програма и услуга је у складу са потребом сталног унапређења стручног рада и јачања професионалних капацитета запослених.

У циљу ефикасне примене Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад и успостављању нове методологије рада, стручни радници у Градском центру за социјални рад се усавршавају у складу са позицијом на којој раде.

Градски центар за социјални рад располаже годишњим планом обука и усавршавања. Одељење за послове планирања и развоја је формирало базу података о броју стручних радника у Градском центру који су завршили акредитоване програме обуке, а иста је проширена и са програмима обуке који нису акредитовани. Стручни радници Одељења за послове планирања и развоја су у току 2019. године сачинили и реализовали више обука које су категорисане код Коморе у социјалној заштити.

У следећој табели је приказан укупан број стручних радника који су похађали програме стручног усавршавања у извештајном периоду.

Табела бр. 90

Ред. бр.	Назив обуке у 2019. години	Број радника
1	Дете са траумом од препознавања до помоћи (акредитовани програм, Комора социјалне заштите)	11
2	Рад са жртвама родно базираног насиља (акредитовани програм Виктимолошко друштво Србије)	8
3	Увод у програм Приде (акреитовани програм ФИЦЕ Србија)	1
4	Инетрвенције ЦСР у заштити од злостављања и занемаривање (акредитовани програм, Комора социјалне заштите)	6
5	Основна обука за вођење случаја (акредитовани програм, РЗСЗ)	2
6	Роми као вулнерабилна група у здравственој заштити -приступ и недискриминација (акредитован програм, СУПРАМ, Комора социјалне заштите)	60
7	Центар за социјални рад у поступцима са иностраним елементом(акредитовани програм, Комора социјалне заштите)	14
8	Унапређење квалитета пружања услуга психосоцијалне подршке ураду са мигрантском популацијом (акредитовани програм,ИОМ, РЗСЗ)	5
9	Програм основне обуке за супервизоре у ЦСР (акредитовани програм , РЗСЗ)	3
10	Антидискриминациони тренинг за здравствене и социјалне раднике (акредитовани програм ,СУПРАМ)	26
11	Основна обука за примену метода вођења случаја у социјалној заштити (акредитовани програм, Комора социјалне заштите)	5
12	Примена скале за процену функционалне способности корисника и одређивање потребног степена подршке (акредитовани програм, Комора социјалне заштите)	3
13	Примена старатељства у центрима за социјални рад – улога, обавезе и одговорности водитеља случаја и правника подршке (акредитовани	24

	програм, Комора социјалне заштите)	
14	Рад са жртвама родно базираног насиља (акредитовани програм, Виктимолошко друштво Србије)	8
15	Стратегије суочавања са стресом (акредитовани програм, Комора социјалне заштите,)	16
16	Подизање нивоа свести о начинима пружања помоћи деци и превентивним мерама за безбедност и заштиту деце при коришћењу информационо-комуникационих технологија (обука, Министарство трговине, туризма и телекомуникације)	5
17	Заједно за бољи и сигурнији свет за децу (обука, СОС Дечија села Србије)	5
18	Родитељи део решења или проблема или ништа (обука, Центар за заштиту деце и омладине Београд)	16
19	Јачање вештина и знања професионалаца у социјалној заштити о процесу и изазовима активације теже запосљивих корисника (обука, Мрежа активиста за пасош компетенција у Србији)	15
20	Деца нису на продају: Ризици од трговине људима по децу из мигрантске и Избегличке популације (обука, АТИНА)	11
21	Заједно за бољи и сигурнији свет (обука, СОС дечије село и ИОМ)	2
22	Ефикасни приступи у раду са младима са агресивним понашањем (обука, Асоцијација медијатора и Невенка Бадњаревић)	31
23	Protective behaviours (обука, СОС дечије село)	5
24	Заступање права особа са инвалидитетом у поступцима лишења и враћања пословне способности (обука, YUCOM)	17
25	Систем око детета (обука, ЦЗОДО)	7
26	Процедуре и механизми на националном и локалном нивоу за суочавање са насиљем и дискриминацијом (обука,ЕГАЛ)	3
27	Како спроводити одговорне програме рада са починиоцима насиља у породици (дискусија, УНДП)	20
28	Дискусија о изазовима у раду са децом која су на смештају у Прихватилишту за децу Београда (округли сто,Прихватилиште за децу Београда)	14
29	Подршка супервизорима, (округли сто, Комора социјалне заштите)	4
30	Будућност хранитељства у Србији – како обезбедити квалитет услуга (округли сто, Факултет политичких наука, Институт за психологију, УНИЦЕФ)	7
31	Будућност хранитељства у Србији – како обезбедити квалитет услуга (округли сто ФПН)	7

32	Становање уз подршку за жртве трговине људима(округли сто, АТИНА)	6
33	Унапређење компетенција стручних радника у области популационе политике (округли сто, Комора социјалне заштите)	9
34	Сузбијање дјечијих бракова (трибина, РЗСЗ)	22
35	Град пријатељ старих (национална конференција, Институт за јавну политику, МИНРЗС, Комора социјалне заштите)	15
36	Унапређење људских ресурса у систему социјалне и дечије заштите (међународна конфереција, МИНРЗС, РЗСЗ; УНИЦЕФ)	7
37	Међугенерациска солидарност између породице и државе (национална конференција, Црвени крст Србије)	16
38	Враћање пословне способности - судска пракса и препоруке, (национална конференција УУЦОМ)	10
39	Препознавање насиља и дискриминације над старијим женама и обезбеђивање ефикасних мера превенције и заштите (конференција, Amity)	21
40	Балкански форум социјалне заштите- сарадња правосудног система и система социјалне заштите у остваривању основних права грађана, (међународна конференција, Комора социјалне заштите)	11
41	Алтернативна брига и права деце у Србији (завршна конференција, СОС Дечија села))	9
42	Јаки млади – нове перспективе, (конференција, СОС дечија села)	8
43	Међународни дан толеранције (конференција, Комора социјалне заштите)	10
44	Јачање капацитета стручних радника у препознавању и примени мера популационе политике (конференција, Комора социјалне заштите)	3
45	Ујединимо снаге да бисмо створили алтернативу институцији, (међународна конференција Комора социјалне заштите)	8
46	Права детета у Србији – где смо сада и шта нам предстоји (конференција, Савет за права детета РС и Центар за права детета)	4
47	Деца у уличној ситуацији: Систем. Искуство.Сарадња. (конференција, Центар за интеграцију младих, РЗСЗ, МОДС)	27
48	Међугенерациска размена и ставови (конференција, Црвени крст Србије)	33
49	Транзиција од образовања до запошљавања (конференција, УНДП)	2
50	Дани социјалног рада (конференција, ФПН, Комора социјалне заштите)	60
51	Да нико не остане сам (конференција, Секретаријат за социјалну заштиту, ИДЕАС и Комора социјалне заштите)	45

52	Симпозијум болести зависности (међународна конференција, Комора социјалне заштите)	4
53	За зеру више (међународна конференција, Комора социјалне заштите)	5
54	Перспективе развоја социјалне заштите у Србији (међународна конференција, Удружење стручних радника социјалне заштите)	1
55	Одржавање усмене расправе, теорија и пракса (интерна обука)	14
56	Изазови процене родитељских способности у центру за социјални рад (интерна обука)	48
57	Вештине вођења разговора о родитељству (интерна обука)	32
58	Случајеви одраслих и старих особа са бизарним начином живота (интерна)	74
59	Алтернативно старање о деци и вршење родитељског права (интерна обука)	44
60	Вршење родитељског права (интерни скуп)	29
61	Скепса и поуке у вези са отуђењем детета од родитеља(интерни скуп)	22
62	Подршка жртвама насиља у породици (интерна обука)	47
63	Како деца виде развод (интерни скуп)	18
64	Усмена расправа-пример из праксе (интерни скуп)	28
65	Токсични разводи-механизми манипулације у односу на децу Интерни скуп)	15
66	Отуђивање детета од родитеља – изазови из праксе (интерна обука, ГЦСР, Саветовалиште)	34
67	Правилник о лиценцирању стручних радника (интерни скуп)	20
68	Љубав као израз свесног напора родитеља (интерни скуп)	16
69	Љубомора и посесивност у партнерским односима (интерна обука)	52
70	Деца као активни учесници свог живота (интерна обука)	16
71	Жена жртва и/или починилац насиља(интерна обука)	70
72	Закон о општем управном поступку – права и обавезе странака , интерна обука)	19
73	Занемаривање деце, одраслих и старих – специфичан вид породичног насиља (интерна обука)	25
74	Признавање и извршење стране судске одлуке о лишењу пословне способности (интерни скуп)	24
75	Насиље малолетника над родитељима (интерна обука Одељења Чукарица)	21
76	Признавање и извршење стране судске одлуке (интерни скуп)	20
77	Стереотипи, предрасуде и дискриминација у раду са маргинализованих	34

	групама (интерна обука)	
78	Угао родитеља : карактеристике понашања процењивача у поступцима за вршење родитељског права (интерни скуп)	19
79	Саветовалиште за брак и породицу као део Градског центра за социјални рад у Београду, домени рада, могућности и ограничења (интерна обука, Саветовалиште, ГЦСР)	30
80	Процена ризика малолетничке делинквенције (интерна обука Одељење Чукарица)	22
81	Социјална инклузија особа са инвалидитетом и особа са менталним сметњама (национални форум, Министарство здравља, Царитас)	5
82	Предлог стратегије превенције и заштите деце од насиља (јавна расправа, МИНРЗС)	2
83	Хранитељство и добробит адолесцента; истраживања за унапређење политика и пракси, (промоција књиге и истраживања Факултет политичких наука, Комора социјалне заштите)	6
84	Регионални састанак (Виктимолошко друштво)	5
85	Спречавање насиља над женама (јавно слушање, Народна скупштина РС)	2
86	Изазови и могућности у примени виђења детета са родитељем у контролисаним условима (РЗСЗ)	1
87	Тренинг у Прихватном центру Обреновац	2
88	Поштовање права и најбољих интереса малолетних учинилаца кривичних дела са посебним фокусом на унапређење сарадње система правосуђа, социјалне заштите и здравствене заштите (Центар за права детета)	1
89	Право детета на партиципацију у системима правосуђа, социјалне заштите, образовања и здравствене заштите конференција (Центар за права детета)	1
90	Заштита деце која су преживела сексуално насиље/експлоатацију (у хуманитарном контексту) (АТИНА)	1
91	Спречавање и искорењавање фемцида у Србије (конференција, Куће родних знања и политика, УГ ФемПлатз и Женски истраживачки центар за едукацију и комуникацију)	1
92	Европски дан заштите деце од сексуалног искоришћавања и злостављања* (Центар за права детета)	4
Укупно		1.499

Из приложене табеле се чита да је Одељење за послове планирања и развоја, реализовало 22 обуке које је похађало укупно 686 особа, чиме је обухваћено 46 % од

укупног броја стручних радника ГЦСР који су ишли на обуке. Поред тога Саветовалиште за брак и породицу је организовало 2 обуке којима је присуствовало 64 стручна радника, а Одељење Чукарица такође 2 обуке са укупно 43 учесника што нам указује да је 53% стручних радника похађало обуке које су продукт властитих ресурса.

Важно је напоменути да је Комора социјалне заштите организовала акредитоване обуке за 139 стручњака Градског центра. На националним или међународним конференцијама, на којима је Комора била организатор или суорганизатор учествовао је 161 стручни радник, а 13 стручњака је учествовало на округлим столовима и још 6 на осталим скуповима.

Наведени подаци нам указују на значај организовања интерних обука и потребу ослањања на властите ресурсе, како би стручним радницима ГЦСР омогућили да у предвиђеном законском року стекну довољан број бодова за обнову лиценци.

9. ИСТРАЖИВАЧКИ РАД У ОДЕЉЕЊУ ЗА ПЛАНИРАЊЕ И РАЗВОЈ У 2019. ГОДИНИ

У плану и програму Одељења, поред послова извештавања, спроводе се и различита истраживања, анализе и информације, а у току извештајне године рађене су следећа истраживања односно анализе:

- ***Сиромаштво деце породица / корисника новчане социјалне помоћи***
(на примеру Градског центра за социјални рад у Београду)

Циљ наведеног истраживања је да се добије увид у профил сиромаштва корисника новчане социјалне помоћи, структурна обележја и потенцијални ризици за чланове породица, пре свега, децу, те да се укаже на карактеристике корисника новчане социјалне помоћи у поређењу са основним показатељима сиромаштва у општој популацији београдског региона. Полазећи од претпоставке да се ради о породицама које су изложене вишегодишњим и вишеструким облицима депривације, у фокусу истраживања је анализа ризичних, пре свега, социоекономских фактора за малолетне чланове ових породица који неретко воде продуковању међугенерациске трансмисије живота у сиромаштву. Узорак је формиран случајним избором и чини га 300 деце из породица корисника новчане социјалне помоћи из 8 одељења Градског центра за социјални рад. Током 2019. године прикупљени су подаци, формирана база података у СПСС програму за њихову обраду, а због обима узорка, истраживање се наставља и у текућој години.

- ***Материјално угрожене породице/домаћинства***

Анализа *Материјално угрожене породице/домаћинства* је рађена на репрезентативном узорку материјално угрожених породица трију београдских општина (Стари град, Вождовац, Палилула) и обухватила је групу прималаца новчане социјалне помоћи и њихових породица. Ове општине су одабране као репрезентанти разноликости београдских средина, а с обзиром на величину и ниво њихове урбанизованости. Ова анализа је сачињена на стратификованом случајном узорку којим је обухваћено 10% сиромашних породица у горе поменуте три општине. Узорак Палилуле и Вождовца формиран је према типу насеља (сеоско, мешовито, градско). Извором података послужила је документација корисника ове корисничке популације чувана у поменутим одељењима Градског центра. Анкетни упитник је обрађен компјутерским програмом за обраду података.

Циљ рада јесте конструкција социјалне структуре ових породица/домаћинстава с обзиром на њихове основне одлике. Пошто се у Студији за смањење сиромаштва у Републици Србији посебно ризичном групом сматрају породице незапослених Рома, а све због њиховог ниског степена образовања, лоших стамбених услова и великог броја чланова породице, и осталих издржаваних лица – то је посебно анализирана њихова социјална слика у овом узорку. У конструисању укупне слике сагледано је кумулативно деловање фактора: низак образовни ниво, незапосленост, неадекватни стамбени услови, лоше здравствено стање које доводи до затварање „зачараног круга сиромаштва“.

Кумулативним деловањем фактора сиромаштва „ране манифестације сиромаштва производе касније и тако доводе до фактора зачараног круга“.

Поређењем са ранијим радовима ове врсте уочљиво је да се социјална структура ових породица све више приближава упоредивој структури укупне популације што указује на продубљивање актуалне социјалне кризе.

- **Насиље у породици у породицама са децом – етиологија и заштита**

Истраживање *Насиље у породици у породицама са децом – етиологија и заштита* спроведено је са намером да се укаже на специфичност и одлике појаве насиља у породици. Истраживањем се настојало прикупити што више података о социодемографским карактеристикама породица и њихових чланова, као и о структури и етиологији насиља које се јавља услед дезинтеграције породице и њене немогућности да одговори на захтеве које доноси родитељство или живот у заједници са партнером. Истраживање је спроведено у периоду јун – октобар 2019. на узорцима одељења Барајево, Чукарица, Нови Београд и Савски венац. Узорком је обухваћено 100 породица и примењене су стандардне методе и истраживачке технике за прикупљање података. Подаци су обрађени у СПСС и графички презентовани.

Општи закључак истраживања је да се најчешће пријављује физичко насиље и да моменту пријаве насиља претходе слични насилни чинови који су се одигравали унутар породице. Последице насиља су бројне и додатно руше породичну атмосферу, али се насиље пријављује тек у поодмаклој фази нарушених породичних односа.

Особе које су претрпеле насиље су чешће жене, старости од 30 до 50 година, затим деца школског узраста, док су деца нижег узраста више занемаривана и према њима је немарно поступано. Међу насилним особама је више мушкараца просечне старости од 41 до 50 година, претежно занатског или основношколског образовања, док је образовање особа које су претрпеле насиље најчешће у рангу занатског или средњошколског.

Највише пријава за насиље стигло је од стране полиције. Затим је пријаву насиља извршила сама особа која је претрпела насиље, а онда други члан породице. Међу породицама у којима је присутно насиље најбројније су породице са једним дететом, а најзаступљенији су проблеми у комуникацији, незапосленост, алкохолизам члана породице, коришћење психоактивних супстанци. Изјаве о трајању и учесталости насиља су често контрадикторне, али према резултатима временска граница када почиње интензивније да се реагује на насиље је три и више година.

Насиље у породици је проблем са којим се и даље суочавамо, зато је неопходан интегрисани одговор институција које се баве овом појавом. Родно засновано насиље над женама и деца која су често сведоци или и сама трпе насиље, разлог су да се и даље настави са интензивном системском подршком, насупрот табуизацији, заташкавању, негирању и нормализацији ове појаве која има дубоко деструктивни карактер.

10. АКТИВНОСТИ ГРАДСКОГ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У БЕОГРАДУ У 2019. ГОДИНИ

- Учесће представника Градског центра у разним комисијама формираним на нивоу локалне самоуправе
- Представници Градског центра активно су учествовали у раду Савета за питање старости и старења при Влади Р.Србије
- Учесће у раду Савета за унапређење међугенерациске сарадње и солидарности при Влади Р. Србије
- Представник Градског центра је члан Радне групе за израду социјалних карти коју је формирало надлежно министарство
- Активно учешће у раду Савета за родну равноправност града Београда
- Учесће у раду Савета за унапређење положаја ОСИ на територији града Београда
- Представник ГЦСР је учествовао у раду радне групе за израду Закона о заштити права лица са менталним сметњама, корисника услуга смештаја у социјалној заштити
- Представници Градског центра су учествовали на студијском путовању у Италију као и Аустрији
- Стручни радници су током године учествовали и у раду разних фокус група, истраживањима или анкетама која су спроведена ради испитивања ставова запослених
- Као и претходних година, одељења Градског центра су била наставна база за велики број студената
- Отворен је први Кол центар намењен информисању грађана у домену социјалне и породичне правне заштите
- Градски центар за социјални рад у Београду потписао је Посебан колективни уговор са Градом Београдом
- Представници ГЦСР, учествовали су на првом „Elle Active Forumu” у Београду. Овај догађај бавио се темама родне равноправности, професионалним развојем, женским правима, модом и побољшањем менталног здравља у свакодневном животу
- На шестом сајму за Треће доба, дводневној манифестацији која је одржана на Београдском сајму, Градски центар је грађанима представио значај и предност увођења услуге Кол центра као и унапређеног веб портала који је прилагођен особама са инвалидитетом
- У оквиру студијске посете Београду представници Центра за социјални рад Помурје из Мурске Соботе из Словеније посетили су Градски центар

- Представници ГЦСР присуствовали су конференцији „Ниједна више“ поводом међународног дана борбе против насиља над женама
- Градски центар је организовао међународну конференцију поводом Међународног дана миграната

10.1. Пројектне активности у 2019. години

1. Унапређење услуга социјалне заштите

Ова пројектна активност представља наставак пројектних активности у општинском одељењу Обреновац која за циљ има подршку унапређење услуга социјалне заштите на локалном нивоу, а ради подршке постојећим капацитетима у наведеном одељењу.

2. Јачање система дечије заштите и инклузије деце избеглица у Србији

Пројектне активности представљају наставак у сарадњи са Центром за истраживање и развој друштва «ИДЕАС» а уз материјалну подршку УНХЦР-а у делу унапређења компетенција старатеља за децу избеглице и развој услуге старатељство за децу избеглице од стране физичких лица која нису запослена у центру за социјални рад. Пројекат подразумева и подршку постојећим људским капацитетима у Одељењу Палилула. Овај пројекат је наставак сарадње која је започета у 2017. години.

3. Заједно до решења – Кол центар Градског центра за социјални рад у Београду

Уз подршку компаније НИС а.д. Нови Сад у Градском центру је пред крај 2018. године започето са реализацијом активности набавке и опремања одељења Градског центра за потребе успостављања кол центра, а иста је настављена у 2019. години. Циљ ових активности је да се корисницима омогући бржа и ефикаснија доступност информација о правима и услугама које центар пружа. Поред тога урађен је нови веб портал прилагођен особама са инвалидитетом који има апликацију за прилагођавање изгледа сајта индивидуалним потребама.

11. Закључак

Основу за израду извештаја о раду чини база података свих одељења Градског центра за социјални рад у Београду за 2019. годину, као и подаци релевантних институција које званично објављују податке из различитих области, од значаја за систем социјалне заштите.

На крају 2019. године у Градском центру за социјални рад било је запослено 517 лица са статусом на неодређено време. Однос броја корисника евидентираних у извештајном периоду и запослених веома је неповољан (1:293) и то је вишегодишњи тренд, што свакако утиче на квалитет пружених услуга, ефикасност и доступност социјалне заштите, задовољство корисника и очување укупних људских ресурса.

У циљу ефикасне примене Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад и успостављању нове методологије рада, стручни радници у Градском центру за социјални рад се усавршавају у складу са позицијом на којој раде; ГЦСР поседује годишњи план обука и усавршавања стручних радника, а Одељење за послове планирања и развоја је формирало базу података о њиховом броју. Иако протеклу деценију карактерише континуирани раст броја корисника, у односу на 2018. годину број корисника у извештајној години остао је на приближно истом нивоу.

У корисничким групама малолетних, доминирају деца из породица са поремећеним односима, односно, деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права. Овоме треба додати да је у односу на претходну годину и број жртава породичног насиља 2019. године порастао за 10%. Иако по заступљености у корисничким групама малолетника нису високо ранжирани, број деце са проблемима у понашању, такође бележи пораст од 15,2%. Међу пунолетним корисницима најбројнији су материјално угрожени појединци и њихове породице и они чине четвртину укупно евидентираних у 2019. години, а међу овим породицама доминирају једночлане, на шта указују и званично објављени подаци и показатељи РЗС о сиромаштву и социјалној искључености.

У резимеу извештаја о раду ГЦСР, посебно се истиче потреба за уједначавањем постојећег програма Интеграл у свим одељењима, јер постоје технички проблеми због којих делови програма нису у функцији. Такође, неопходно је унапредити евиденцију реализованих права и услуга, што би резултирало квалитетнијем прикупљању података за годишње извештавање о раду ГЦСР.

Директор
Зорица Павловић

